

28 ЧЕРВНЯ —
ДЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ
УКРАЇНИ

КРИМЧАН ЗАСТЕРЕГЛИ: КРАЩЕ НЕ СВЯТКУЙТЕ!

Український активіст, один із організаторів Українського культурного центру в Сімферополі Леонід Кузьмін отримав від російської прокуратури Криму попередження про неприпустимість проведення якихось «акцій» на День Конституції України. Про це він розповів кореспонденту «Крим.Реалі».

У документі повідомляється, що «за наявною у прокуратури міста Сімферополя інформацією», в Криму готують протестні заходи, приурочені до Дня кримськотатарського прапора та Дня Конституції України».

«Частина радикально налаштованих кримськотатарських і проукраїнських активістів планує спровокувати правоохоронні органи Криму до використання сили шляхом розміщення української символіки в населених пунктах і скандування гасел «Слава Україні — Героям слава» біля органів державної влади республіки», — йдеться в документі, копію якого Л. Кузьмін опублікував на своїй сторінці в Facebook.

Заступник прокурора міста, молодший радник юстиції Зобков, який підписав застереження, повідомив Леоніду Кузьміну, що проведення публічних заходів у разі відсутності погодження з владою є незаконним.

За словами Леоніда Кузьміна, настільки детальний опис гіпотетичного правопорушення, яке, за заявою прокуратури, може статися в майбутньому, є відсиланням до подій, що відбулися на початку березня на акції пам'яті Шевченка, котра пройшла в Сімферополі.

«9 березня було розгорнуто такий прапор, і такі слова лунали на заході, організатором якого виступив я», — сказав Л. Кузьмін.

«Співробітники вчоргове прямо натякнули, що знають про наші плани на 28 червня, оскільки інформації у відкритому доступі ми ще ніде не публікували, і про свої плани ні з ким не ділилися. Що ж, ми знаємо, в яких умовах і під яким тотальним контролем ми перебуваємо, і припиняти свою роботу не збираємося», — додав кримський активіст.

Раніше кілька активістів були затримані на акції пам'яті українського поета Тараса Шевченка 9 березня в Сімферополі. Після цього 12 березня відбувся суд, на якому їм винесли покарання за використання української атрибутики — жовто-синіх прапорів і стрічок на згаданій акції. Активістам судом призначено обов'язкові роботи тривалістю 40 годин кожному.

Пізніше Залізничний райсуд Сімферополя визнав винним ще одного учасника акції Куртсеїта Абдуллаєва в порушенні регламенту проведення публічного заходу, оскільки він розгорнув прапор України. Сам К. Абдуллаєв заявив, що з таким рішенням не згоден.

УНІАН

Шановні читачі! В одному з чергових «мінкультурних» коментарів стосовно долі «Кримської світлиці» на сайті «Телекритики» (<http://www.telekritika.ua/ginok/2015-06-24/108595>) заступником міністра культури Р. Карандеєвим вчоргове заявлено, що «Мінкульт звільняє головного редактора «Кримської світлиці» та переводить редакцію до Києва». Ним також повідомлено, що Міністерство культури України не продовжило контракт генеральному директору Національного газетно-журнального видавництва Роману Ратушному, за чийого керівництва й склалася ця абсурдна ситуація з газетою.

Оскільки жодних офіційних документів, які б підтверджували слова заступ-

ника міністра, електронна пошта до Сімферополя поки що не донесла, знекровлений, фактично, вже 5-місячним зарплатним голодомором колектив «світличан» продовжує працювати, хоча цей номер, справді, може бути останнім. На адресу редакції продовжують надходити листи на підтримку газети і звернення до влади, які ми ще встигаємо опублікувати...

«КОЛИ ПРОЧИТАВ ТЕ ВСЕ, В ДУШІ БУВ ПРОСТО ВИБУХ...»

Міністру культури України
Кириленку В. А.
Копія — Президенту України
Порошенку П. О.

Пане міністре, змусило мене інтерв'ю вашого заступника Р. Карандеєва звернутися до вас особисто. Хочу запитати вас: чи знаєте ви взагалі, на якому місці перебуває культура в Україні? Справа в тому, що за всі роки незалежності України наші президенти й уряди вели таку політику: спочатку економіка, а потім культура. А насправді повинно бути навпаки — культура понад усе! Якщо держава без культури, то в неї не буде сильної армії і добробуту людей.

Для підтвердження цього хочу зробити екскурс в історію. Коли Ленін увів у 1918 році політику «воєнного комунізму», мотивуючи це тим, що революція в небезпеці, то Горький категорично заявив йому, що культура в небезпеці! Після того, як культурну інтелігенцію і фахівців (за царя фахівці були все-таки високої культури) вибили і вижили з Росії, настав хаос в усьому, і в 1921 році Росія мала лише 6% від ВВП 1914 року. І в 30-ті роки під час сталінських чисток були винищені порядки і культурні люди. Гітлеру це було відомо, тому він сміливо пішов війною проти Радянського Союзу. І не випадково на початку війни були такі масові зради і дезертирство. Мені до-

велось працювати в Західному Сибіру з 1956 до 1963 року в експедиціях. Так КДБ нас офіційно інформувало, що в тайзі до тих пір переховувалися дезертири. У результаті переможени німці втратили в Другій світовій війні від 6 до 9 мільйонів людей, а Радянський Союз, переможець, втратив до 40 мільйонів. Я про це більше писав ще у 2012 році в статті «Люди України втратили страх, а совісті не втрачали», яку також пересилаю вам електронною поштою.

А духовне зубожіння в Радянському Союзі добре описав Борис Пастернак у своєму романі «Доктор Живаго». Так добре, що навіть Хрущов під час його політичної «відлиги» не наслідився допустити до друку цей роман. Тож те, що Україну роз'їдають корупція, казнокрадство, злочинні «сімейні» угруповання, — це все зародилося ще за комуністичного режиму, коли заправляло усім політбюро.

А тепер щодо інтерв'ю п. Карандеєва. У мене, коли прочитав те все, в душі був просто вибух, бо це — справжній чиновник-бюрократ, в якого за душею — нічого патріотичного. Його не цікавить газета, люди, які її в муках ще роблять, а лише мобільний телефон редактора і те, що Качула досі не з'явився до нього «на поклон».

(Продовження на 5-й стор.)

Серпень 2014-го, Сімферополь, район Центрального автовокзалу. Рік тому «Кримська світлиця» ще пробивалася до свого читача...

2003 рік, Сімферополь. Перше знайомство з «Кримською світлицею»?

РОСІЯ МАЄ ЖИТИ З САНКЦІЯМИ, ПОКИ НЕ ВІДДАСТЬ КРИМ

Санкції проти Росії мають тривати до моменту повного виконання Мінських домовленостей і повернення Криму Україні. Про це йдеться в заяві Парламентської асамблеї України і Польщі, прийнятій в понеділок у Варшаві, передає власний кореспондент «Укрінформу» в РП.

«Парламентська асамблея України і Республіки Польща вважає, що секторальні санкції ЄС щодо Росії мають бути продовжені до повного виконання Мінських домовленостей, а санкції, пов'язані з незаконною анексією Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, не будуть скасовані до часу повернення Криму Україні», — йдеться в заяві.

Асамблея закликала Росію до негайного звільнення Надії Савченко, а також усіх громадян України, які незаконно утримуються на території

РФ, а уряди й громадськість європейських держав — адекватно реагувати на російську пропаганду, націлену на дезорієнтування громадської думки демократичних країн.

Українські та польські парламентарі також наголосили на необхідності мирного врегулювання конфлікту на основі «безумовного виконання усіма сторонами Мінських домовленостей з дотриманням територіальної цілісності і суверенітету України».

Асамблея підтримала прагнення України до євроінтеграції, а також зазначила, що Україна, відповідно до статті 49 Договору про Європейський Союз, «має європейську перспективу і може подавати заявку на членство в Європейському Союзі».

З огляду на позитивний досвід функціонування місцевого прикордонного руху між Україною і Польщею асамблея підтримала запровадження Євросоюзом безвізового режиму для громадян України відповідно до травневого саміту «Східного партнерства» в Ризі.

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

ПАРЄ УХВАЛИЛА РЕЗОЛЮЦІЮ ПО УКРАЇНІ – РОСІЮ ВИЗНАЛИ АГРЕСОРОМ І ОКУПАНТОМ

Парламентська асамблея Ради Європи переважно більшістю голосів ухвалила резолюцію щодо осіб, зниклих під час конфлікту в Україні. Про це повідомляє зі Страсбурга кореспондент «Європейської правди».

Документ містить детальні рекомендації до української влади про те, які органи та технічні засоби потрібні для ефективного розшуку зниклих безвісти. Зокрема, в Страсбурзі закликали Україну створити спеціалізований урядовий орган,

доручивши йому координацію роботи всіх державних і неурядових організацій, що працюють у проблематиці зниклих безвісти осіб; розробити механізм державної компенсації і підтримки сім'ям зниклих безвісти осіб і забезпечити, щоб ці сім'ї були поінформовані про існування цього механізму.

Також Київ має розглянути питання про ухвалення спеціального закону про зниклих безвісти, який би законодавчо закріпив статус «зниклий» і «жертва війни», що дозволяло би від-

повідним сім'ям отримувати фінансову, соціальну та правову допомогу, включно з державним відшкодуванням.

Окрім цього, в день голосування асамблея домовилася суттєво посилити документ, зробити його більш жорстким щодо Росії. Зокрема, в тексті з'явилось визнання того, що конфлікт в Україні насправді є російською агресією, а щодо Криму впроваджено термін «окупований».

Резолюцію підтримала переважна більшість присутніх — «за» було віддано 54 голоси. Поправка про те, що Росія є країною-агресором, отримала 48 голосів «за» і 7 — «проти».

ПОДОВЖЕННЯ САНКЦІЙ ЄС ПРОТИ РОСІЇ НАБУЛО ЧИННОСТІ

Євросоюз оприлюднив в «Офіційному журналі Європейського Союзу» рішення про продовження до 31 січня 2016 року санкцій проти Росії. Відповідно до публікації, рішення набуває чинності з дати його оприлюднення.

Як повідомляв УНІАН, 22 червня Європейський Союз прийняв рішення, яким продовжив економічні санкції для Росії до 31 січня 2016 року. Рішення було прийнято без обговорення в Люксембурзі в рамках засідання Ради ЄС на рівні міністрів закордонних справ.

Зокрема, санкції стосуються доступу до європейського фінансового ринку для окремих російських банків і компаній, торгівлі зброєю і товарами подвійного

призначення, а також експорту певних технологій, пов'язаних з енергетичним сектором. Продовження економічних санкцій проти РФ є результатом домовленості лідерів Євросоюзу пов'язати ці санкції з повним виконанням до 31 грудня Мінських домовленостей. Це було вирішено під час засідання Європейської Ради 19–20 березня.

Раніше міністр Військово-повітряних сил США Дебора Лі Джеймс заявила, що замість виконання Мінських домовленостей щодо врегулювання ситуації на Донбасі влада Росії продовжує вести «гібридну війну» проти України.

Рішення про економічні санкції проти РФ через анексію Криму та дестабілізацію ситуації на сході України були прийняті навесні-влітку 2014 року. Санкції були посилені 8 вересня 2014 року.

ЗА «ОКУПАЦІЙНИЙ» ТУРИЗМ — КРИМІНАЛ

Поліція безпеки Латвії порушила кримінальну справу проти осіб, які займалися наданням туристичних послуг особам, які подорожували до Криму.

Латвійська поліція провела обшуки у двох будівлях у Ризі у зв'язку з порушенням заборони на надання послуг, безпосередньо пов'язаних з туристичними діями у Криму і Севастополі.

полі, повідомляє Delfi.lv. Стало відомо, що у цих будівлях розташоване бюро подорожей «МКВС TOUR» (турагентство Будинку Москви), зареєстрована у Латвії юридична особа.

Ці процесуальні дії здійснені в рамках кримінального процесу, розпочатого 4 червня 2015 року за статтею 84 Кримінального закону «Порушення вста-

новлених міжнародними організаціями санкцій».

Крім того, у рамках цього кримінального процесу проти двох осіб порушено справу. Варто зазначити, що рішення Ради ЄС встановлює заборону на надання послуг, безпосередньо пов'язаних з туристичними діями у Криму і Севастополі.

УНІАН

ПІДТРИМАЙМО КРИМ ВІКІПЕДІЄЮ!

Міністерство культури разом із ГО «Вікімедіа Україна» організували конкурс «Пам'ятки України: Крим», мета якого — наповнення Вікіпедії статтями про пам'ятки культурної спадщини Криму українською мовою. Про це заявив у четвер на прес-конференції віцепрем'єр-міністр — міністр культури В'ячеслав Кириленко, повідомляє кореспондент «Укрінформ».

«Конкурс, який започаткований, є надзвичайно важливим, бо Крим — це рана всього українського народу, рана для кримськотатарського народу. І тому треба постійно нагадувати, що відторгнення Криму має тимчасовий характер, що Крим є і буде українським», — сказав В. Кириленко.

За його словами, проект стане ще одним нагадуванням про сакральний зв'язок із Кримом, з нашими пам'ятками, які обов'язково будуть повернуті Україні.

У свою чергу, адміністратор Вікіпедії, виконавчий директор Громадської організації «Вікімедіа Україна» Наталія Тимків

уточнила, що конкурс триватиме з 26 червня до 31 серпня, під час якого проведуть спеціальні школи для охочих навчитися редагувати Вікіпедію. У відкритому доступі будуть опубліковані відеоуроки та інші навчальні матеріали.

При цьому вона зауважила, що у розділі Вікіпедії українською мовою про Крим, його культурну спадщину написано надзвичайно мало: у той час, як в російській Вікіпедії про Крим існує понад 8 тисяч статей, в українській — менше 4 тисяч. Цю помилку, на переконання Н. Тимків, треба обов'язково виправити.

Окрім того, заслужений артист АРК, режисер Ахтем Сейтаблаєв поінформував, що наразі за сприяння Мінкульту він знімає фільм про кіборгів, який має вже вийти в прокат восени, і в цьому фільмі він має намір зняти переможців оголошеного конкурсу.

Конкурс присвячений культурно-історичній спадщині України та приурочений до Дня кримськотатарського прапора, який відзначається в Україні 26 червня.

ПРОТИ «БЯНІСТІВ» — НАВІТЬ ГРАЧ

Головний комуніст Криму Леонід Грач виступає проти ініціативи перейменування кінотеатру імені українського поета Тараса Шевченка, якому хочуть повернути його стару назву «Баян». Він називає такі ініціативи в Криму «шовінізмом» і «націоналізмом».

«У шовінізмі, як і в будь-якого радикалізму, націоналізму одні й ті самі цілі: перевернути все догори дригом, перекреслити все, що було хорошим, потрібним, і найголовніше — у такий скрутний час, в якому перебуває

сам півострів Крим, розв'язати внутрішню міжусобицю», — сказав Грач у коментарі для «Крим.Реаліі».

«Це — люди, яким треба до психіатрів звертатися або направляти їх на лікування», — сказав він на адресу ініціаторів зміни назви кінотеатру.

На думку Грача, Криму не варто йти за прикладом того, що зараз відбувається в містах України, де проводять знесення пам'ятників радянського минулого.

«Це не просто повернення старої назви. Це — гра в стару

назву. Більше того, якщо прочитати, які коментарі дали по Тарасу Григоровичу Шевченку, якщо врахувати негативне, необ'єктивне, якщо врахувати ту обставину, що Конституція Республіки Крим і в радянські часи, і в російський період має одностайне тлумачення — три мови, три культури, три історії мають поважатися», — підкреслив політик.

«Нам тут, у Криму, ще не вистачало займатися перейменуванням вулиць та установ. Не вистачало почати ще цей процес. Це буде вигідно всім тим, хто хоче крові в Криму», — зауважив Грач.

ІНФОРМУЄ ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В КРИМУ

ЩОДО ПЕРЕТИНУ ТИМЧАСОВОГО КОРДОНУ З КРИМОМ

Громадяни України вільно перетинають адміністративний кордон тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим виключно в контрольних пунктах в'їзду — вїзду, визначених у Постанові Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 року № 367, за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

Документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, визначені в статті 5 Закону України «Про громадянство України» або в статті 2 Закону України «Про порядок вїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»:

- паспорт громадянина України;
- паспорт громадянина України для вїзду за кордон;
- тимчасове посвідчення громадянина України;
- дипломатичний паспорт;
- службовий паспорт;
- посвідчення особи моряка;
- посвідчення члена екіпажу;
- посвідчення особи на повернення в Україну;
- проїзний документ дитини.

З метою недопущення вчинення неправомірних дій відносно дітей держава посилює контроль перетину адміністративного кордону з Кримом неповнолітніми.

Громадяни України, які не досягли 16-річного віку, перетинають адміністративний кордон тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим в порядку, передбаченому Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57, про що зазначено в Постанові Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 року № 367.

Контрольні пункти в'їзду — вїзду на межі з Кримом мають особливий статус, як такі, що не призначені для перетинання державного кордону України.

Громадяни України, обидва батьки, які супроводжують дитину, перетинають тимчасовий кордон з Кримом, зокрема, за паспортом громадянина України, а їхня дитина, яка не досягла 16-річного віку, повинна мати проїзний документ дитини або закордонний паспорт дитини. Свідомство про народження дитини відтепер не є підставою для перетину адміністративного кордону з тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим громадянином України, який не досяг 16-річного віку.

Також громадяни України, які не досягли 16-річного віку, можуть перетинати тимчасовий кордон з Кримом у супроводі обох батьків, якщо дитина вписана у закордонний паспорт одного з батьків. У разі відсутності одного з батьків перетин адміністративної межі дитиною здійснюється за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків.

Перетин тимчасового кордону з Кримом громадянами України, які не досягли 16-річного віку, в супроводі осіб, які уповноважені обома батьками, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків і за наявності проїзного документа дитини або закордонного паспорта дитини.

ПИТАННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

На материковій частині України зареєстровано 20720 громадян України, які вимушено переселилися з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим. Актуальним для внутрішньо переміщених осіб залишається питання працевлаштування.

Державна служба зайнятості, відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», здійснює заходи щодо сприяння в пошуку роботи всім громадянам, які звертаються за допомогою у працевлаштуванні, незалежно від їхнього місця проживання чи перебування.

Загалом до центрів зайнятості регіонів України з числа кримчан вернулись 1316 осіб, з них статус зареєстрованого безробітного отримали 1074 особи. Мали право на отримання допомоги з безробіття 904 особи.

Частише мешканці Автономної Республіки Крим звертались до центрів зайнятості Львівської (193 особи), Київської (75 осіб), Дніпропетровської (72 особи), Херсонської (72 особи) областей та міста Київ (189 осіб).

Усі громадяни мають можливість ознайомитися з наявними вакансіями конкретної області та України загалом, оскільки в центрах зайнятості єдина база вакансій по країні. Всі вакансії — у вільному доступі.

Для підтримки мешканців Криму, які тимчасово оселилися на материковій частині України, держава ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб», який передбачає низку заходів у сприянні працевлаштуванню кримчан.

Детальну інформацію та додаткові роз'яснення з питань працевлаштування можна отримати, зателефонувавши на номер 0-800-50-50-60, з мобільного — на номер 730 (безкоштовний мобільний сервіс «Пошук роботи») або на «гарячі» лінії обласних центрів зайнятості України.

* * *

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим тимчасово розміщено у місті Херсон відповідно до Розпорядження Президента України № 865/2014-рп від 16 травня 2014 року. Адреса представництва: місто Херсон, проспект Ушакова, 42, поверх 3.

Графік роботи представництва:
понеділок — четвер з 9-00 до 18-00;
п'ятниця з 9-00 до 16-45;
субота, неділя — вихідні дні.

Пряма телефонна лінія: +38 (0552) 49-59-39

Адреса для листування: 73022, місто Херсон, проспект Ушакова, 42, Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. Електронна адреса для листування: predstavnystvo.ark@gmail.com

З метою реалізації права на звернення громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, представництвом запроваджено лінію зв'язку в мережі Skype, яка доступна за адресою: rri_ark, протягом робочого тижня з 14.00 до 17.00.

СІМ ПРИЧИН, ЧОМУ КРИМ ПОВЕРНЕТЬСЯ ДО УКРАЇНИ У НАЙБЛИЖЧІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

Екс-міністр курортів і туризму АРК Олександр Лівєв назвав сім причин, чому анексований Росією Крим повернеться під контроль України в найближчі 10 років. Про це він написав на своїй сторінці у Фейсбуці. (Подаємо текст мовою оригіналу).

Первая причина политическая. Мир не признает «референдум». Статус непризнанного Крыма изматывает Россию. Это почувствует на себе каждый россиянин.

Вторая — геополитическая. Тему черноморского пространства нельзя рассматривать без понимания интересов Турции, Румынии и Болгарии. Пока ситуативно Путину удалось нейтрализовать эти страны, но интересы их глобальны. В перспективе дисконфорт, например, Турции от аннексии Крыма, подкрепленный поддержкой крымскотатарского народа, может сыграть значимую роль. Темпы роста экономики Турции и ее политическое становление в мире заставят с ней считаться.

Третья — логистическая. Перспективные морские порты превратились в каботажные, железнодорожное сообщение превращено, авиа — только в направлении России. Все это еще не в полной мере ощутили сами крымчане. Жить в таких условиях — дорогая цена за «путинскую манну небесную». История про керченский мост давно никого даже не смешит. Решения этой проблемы нет.

Четвертая — энергетическая. Речь и о воде, и об электроэнергии, и об угле... Все это уже сейчас поставило на колени экономику крымского агробизнеса, химпромышленности и всей производственной сферы. Без Украины эта тема не решается. Опреснение моря, собственная атомная станция и другие фантазмагории далеки от реальности, даже их авторы говорят о сроках в 10–15 лет «реализа-

ции», а жизнь у людей идет уже. **Пятая** — экономическая. Основа экономики полуострова последние 50 лет — сельское хозяйство, туризм, химвпром и транзит. Эти сферы деградируют уже год. Стагнация на пороге. Заменить их лишь военными базами удастся в 3–4 городах. Содержать остальную территорию и ее жителей станет заметной «головной болью» для экономики России уже этой зимой.

Шестая — демографическая. Самый большой процент пенсионеров в Украине — именно в Автономной Республике Крым. Они и привели полуостров в пасть Путину своими мечтами про СССР. Рост процента трудоспособного, молодого населения абсолютно природный. Людей, родившихся в Украинском Крыму. Тех, на ком аннексия отражается более всего. Их слово станет решающим в ближайшие 5 лет.

Седьмая причина ментальная. Крымчане вовсе не россияне. И дело здесь не в национальностях. За 25 лет сформировались потребности/привычка гражданской свободы. Свободы слова. Свободы выбора. Свободы передвижения. Боль утраты свобод пока заглушена пугалками пропаганды: «Скажите спасибо, что не война». Но эта байка не долгая. Здравомыслящие крымчане уже сравнивают ход событий в Крыму не с Востоком, а с ЮГОМ — с Херсонщиной, Одещиной — и становятся очевидными многие вещи и о перспективах, и о дне (читать как дно) сегодняшнем...

Александр ЛИВЄВ,
експерт, екс-міністр
курортів і туризму Крима

КРИМСЬКА ВЛАДА СПРОСТОВУЄ ЗВИНУВАННЯ В УТИСКАННІ ПРАВ ЕТНІЧНИХ УКРАЇНЦІВ

Російський віце-прем'єр Криму Дмитро Полонський заявив, що інформація про недотримання прав етнічних українців на території півострова не відповідає дійсності. Про це він сказав у коментарі для «Крим.Реалі».

«Коли йдеться про те, що чиєсь права у Криму утискають, люди лукавлять або просто брешуть. На сьогодні я не бачу в Криму проблем для будь-якої національності, будь-якого народу. І влада Російської Федерації, і Республіка Крим робить усе для того, щоб всі нації мали право користуватися своєю мовою і своїми правами», — сказав Полонський.

Він посилається на дані перепису населення, проведеного в Криму 2014 року, згідно з яким на півострові проживають представники 175 національностей. Як стверджує По-

лонський, «мир і міжнаціональна злагода на півострові забезпечуються тим, що дотримано прав усіх національностей».

На думку віце-прем'єра, доказом того, що права кримських українців не утискаються, є і те, що українська мова, разом із російською та кримськотатарською, визнана державною.

Як повідомлялося, 22 червня в Києві учасники «круглого столу» «Вплив тимчасової окупації: асимілюючий тиск і вимушене переселення» заявили, що російська влада Криму проводить активну асиміляцію етнічних українців на півострові, «знищуючи культурну і політичну інфраструктуру українців у Криму».

Після анексії Криму Росією в березні 2014 року на півострові почали перейменовувати театри, бібліо-

теки та інші заклади, які мали імена українських діячів, стали закривати українські ЗМІ. У школах скоротили кількість годин навчання українською мовою, за українську символіку засудили кілька активістів.

Про утискання українців і кримських татар на півострові після його анексії Росією не раз заявляли представники правозахисних організацій, у тому числі міжнародних. Нинішня кримська влада називає ці заяви правозахисників перебільшенням.

З 14 до 25 жовтня 2014 року Росія провела в анексованому Криму перепис населення. Пізніше Росстат опублікував дані перепису, де майже 70% населення Криму назвали себе росіянами за національністю, українцями вважають себе близько 16% населення на півострові, а кримськими татарами — понад 10%.

ТИМ ЧАСОМ...

«ПРАВА ЛЮДИНИ В КРИМУ СЬОГОДНІ»

24 червня у приміщенні Європейського парламенту відбувся «круглий стіл» на тему: «Права людини в Криму сьогодні», організований міжнародною некомерційною організацією українців у Бельгії «Promote Ukraine» за сприяння євродепутата від Бельгії Марка Демесмекера.

В обговоренні взяли участь професор, доктор юридичних наук Володимир Василенко, політичний експерт та засновник інформаційно-аналітичного проекту «FreeCrime» Тарас Березовець, юристи-міжнародники з України, Австрії, Бразилії та США, депутати Європейського парламенту.

Учасники «круглого столу» відзначили катастрофічний стан справ у галузі дотримання прав людини, що спостерігається нині в анексованому Росією Криму та окупованих територіях Східної України. Професор Василенко нагадав про те, що відповідальність за дотримання прав людини на цих територіях несе Росія як держава-окупант. Так, 21 травня цього року ВРУ ухва-

лила Постанову «Про затвердження Заяви Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод», що передбачено зазначеними міжнародно-правовими документами та було доведено до відома їхніх депозитаріїв. «Загальновизнані права людини є неподільними. Їхнє порушення становить серйозний виклик для всієї міжнародної спільноти», — підкреслив В. Василенко, в минулому — суддя Міжнародного кримінального трибуналу з колишньої Югославії.

Учасники заходу наголосили на важливості застосування усього наявного юридичного інструментарію для притягнення РФ та осіб, причетних до ухвалення рішення щодо анексії Криму та порушення прав людини, до міжнародно-правової відповідальності. «Має бути реалізована індивідуальна відповідальність перед судом, таким, який свого часу існував для колишньої Югославії», — зазначив один з присутніх депутатів ЄП.

У Криму на вивчення державних української та кримськотатарської мов у школах передбачено одну-дві години, повідомили «Новості Крима» з посиланням на першого заступника міністра освіти, науки та молоді в російському «уряді» Криму Наталю Журбу.

«У цьому навчальному плані, який нам надіслало федеральне міністерство освіти, виділено лише одну-дві години, які можна розподілити на вивчення кримськотатарської або української мови», — зазначила вона на засіданні комітету крим-

ського «парламенту» з освіти, науки, молодіжної політики і спорту.

За її словами, введення обов'язкового вивчення в освітніх закладах Криму однієї чи двох державних мов, крім російської, можливе лише за рахунок розподілу годин, відведених на вивчення російської мови. На думку чиновниці, це неприпустимо, тому що зараз учням недостатньо виділених годин російської мови для успішної підготовки до складання Єдиного державного іспиту.

Раніше керівник управління з питань освіти кримськотатарською мовою Меджлісу кримськотатарсь-

кого народу Еміне Авамільєва заявила, що кримські татари позбавляють можливість вчити рідну мову на півострові.

До цього громадські активісти заявляли, що після того, як Крим опинився під контролем Росії, в школах півострова спостерігається нерівномірний розподіл годин на вивчення державних мов. Тоді як російській мові виділяється 5, а за шестиденної системи навчання — 6 годин на тиждень, кримськотатарська й українська мови викладаються як факультатив або взагалі не вивчаються.

КРИМ І РОСІЯ. ПРО ЛОЯЛЬНІСТЬ І ПАСПОРТИ

Будь-якій людині хочеться відчувати себе «більшістю», і проросійські активісти в Криму — не виняток. Вони люблять розповідати про результати референдуму, а коли цього бракує, — посилатися на масове отримання російських паспортів у Криму. Хоча цей аргумент уже точно ні про що не говорить. І ось чому.

«Всі, хто не був згоден з приходом Росії, залишили Крим»

Ця теза є популярною в соцмережах — мовляв, усі проукраїнські налаштовані кримчани в кількості двадцяти тисяч осіб емігрували. Дуже зручна позиція, — коли всі інакомислячі поїхали, то можна розписуватись за всіх, хто лишився, і виступати від їхнього імені. Проте, насправді, цей аргумент не працює.

Крим переважно залишили ті, хто опинився у зоні ризику: активісти Майдану та люди, що публічно декларували свою позицію під час відомих подій. Поїхали ті, проти кого нові кримські правоохоронці могли без особливих складнощів порушити кримінальні справи за заклики до порушення територіальної цілісності Російської Федерації. Крім того, півострів залишили адепти релігійних течій, заборонених у Росії, — вони вирішили не грати з державою в рулетку.

Однак при цьому ті люди, які й раніше воліли не афішувати своїх проукраїнських поглядів, на півострові лишилися. Вони й сьогодні гуляють кримськими вулицями, ходять на роботу, їздять на пляж, читають Фейсбук, воліючи не ставити лайки, — і ви не здогадаєтесь про їхній світогляд. Внутрішня еміграція, коли завгодно.

«Всі, хто отримав російські паспорти, — патріоти Росії»

Зручна позиція: мовляв, коли ви з новою реальністю не згодні, то й не треба було документів брати. Так, розумію, це дуже зручно — викреслити з півострова всіх незгодних. Вивести у формат «негромадян», позбавити фактичного та морального права на щось впливати. Ну-ну.

При цьому є цікава деталь: ті, хто говорить про те, що всі власники російських паспортів є лояльними Москві, — ще недавно самі носили в кишенях паспорти з тризубом. При цьому всі двадцять три останні роки вони не надто поспішали переїздити до Росії. Вся різниця лише в тому, що за України вони могли публічно заявляти про свою позицію, а їхні опоненти після приходу Росії опинилися позбавленими такої можливості.

Отримання російського паспорта в Криму — це зовсім не заява про лояльність. Це — лише крок, необхідний для того, щоб і далі жити в Криму. В кримчан завжди була дуже сильно розвинута регіональна ідентичність: ті люди, які мають можливість жити, не перетинаючись з російською державою і не підставляючись під його перебірливу Феміду, — залишилися на півострові.

Паспорт з двоголовим орлом є інструментальним. Він потрібен, щоб влаштуватись на роботу, прийти до лікарні, не втратити майно, мінімізувати ризики. Одряду після 18 березня Москва надала лише три тижні тим людям, які бажали замість російських паспортів отримати вид на проживання. Заяви на відмову від російського громадянства приймали лише в чотирьох містах — Сімферополі, Севастополі, Бахчисараї та Білогірську. Багато бажавших просто фізично не встигли подати заяву. Для них просто не залишалось альтернатив, крім як отримати другий паспорт. А тому його наявність сама по собі ще ні про що не говорить.

«Соціологія підтверджує, що кримчани люблять Росію»

Останню соціологію, якій є сенс довіряти, ми бачили на початку лютого 2014 року. Її провів КМІС, він заміряв у регіонах кількість тих, хто хотів би об'єднання України та Росії в одну державу. Тоді Крим дав найвищий показник — 41%. Проте я нагадаю, що це було в розпалі київського протистояння — тієї миті, коли настрої радикалізувалися майже до максимуму. І водночас це

була остання достовірна соціологія, отримана з півострова. Більше її не буде.

Сам по собі референдум був історією не про соціологію, а про пропаганду. Було важливо показати, що всі без винятку етнічні та соціальні групи півострова підтримали Росію — тому й показник склав північнокорейські 97%. Логіка організаторів зрозуміла: будь-які інші цифри, в тому числі, скажімо, цілком політкоректні 85%, дали б оточуючим право говорити, наприклад, про те, що кримські татари проголосували проти. А результат мусив бути переважаним, містячи в собі все і всіх.

Та ж історія і про решту соціопитувань, які відбулися після 18 березня 2014-го. В ситуації, коли влада півострова недвозначно обіцяє покарати «проукраїнських сепаратистів», зайвого разу без потреби ніхто нарівнятися й публічно декларувати свою позицію не стане. Про це вже вичерпно писали. Тому не вводьте себе в оману.

«Нове громадянство Криму є незворотним»

Щоразу, коли проросійські активісти в Криму кажуть, що півострів завжди мріяв бути з Росією, і все, що сталося, було запрограмоване ще в 1991 році, — я згадую історію 1991 року. Тоді, 24 серпня, на референдумі за незалежність України віддали свої голоси 54% кримчан і 57% мешканців Севастополя.

Очевидці тих подій, з якими випадало спілкуватись, зізнавалися, що головним мотивом був фінансовий — на той час була популярною точка зору, що, скинувши «тягар» у вигляді центральноазійських республік, Україна отримає імпульс для розвитку, а Крим у цьому процесі буде бенефіціаром. Давайте тоді будемо послідовними. Виходить, що що ж логіку можна спроєкувати й на ситуацію минулорічного березневого волевиявлення. І чи означає ця паралель, що розумові настрої точно так само можуть змінитись у тому випадку, якщо обіцяний «золотий дощ» буде трохи не таким, яким його уявляють?

«Прибичників України в Криму нема»

Прибичники України в Криму відсутні в публічному просторі — проте це не означає, що їх нема.

У цьому, до речі, проявляється різниця між українським і російським суверенітетом над Кримом. Я почав працювати на кримському ТБ в 2004 році й чудово пам'ятаю, як майданчик для виступів надавався всім. В ефірі були проукраїнські активісти й проросійські, прокиївські політики й промосковські. Той факт, що Сергій Аксенов мав можливість зареєструвати партію «Русское единство», промовистіше за будь-які слова говорити про свободу дискусій, що точилися на півострові.

У рамках теле- і радіомайданчиків місце знаходилося для кожного: прибичників Меджлісу та супротивників, поборників «русского мира» та їхніх опонентів. Воно знаходилося навіть для тих, хто в Криму вважався завзятим маргіналом. Це й виглядає особливо рельєфно на тлі теперішньої медійної кримської «одностайності». Причина якої стає зрозумілою, коли послухати публічні заяви нових кримських правоохоронців.

І в мене у зв'язку з цим лише одне запитання. Якщо всі без винятку кримчани 18 березня 2014 року прокинулися в гармонії з самими собою, то звідки в цих-таки чиновниках і силовиках стільки страху та невпевненості?

Павло КАЗАРІН,
оглядач «Крим.Реалі»

ПРО «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ», ЯКА «ЗАБУЛА» ПРО СВОЇХ ЧИТАЧІВ, І ПРО ДЕКОГО, ХТО ЗАГУБИВ СВОЮ СОВІСЬТЬ

Стаття пана Євгена Букета («Культура і життя») у формі інтерв'ю з головою Всеукраїнського товариства «Просвіта» Павлом Мовчаном (<http://www.cultura.media/krim-ska-svtlicja-zabula-pro-chitachv-stepovij-krim-naselenij-prevazhno-ukrancjami>) не лишила жодних шансів промовчати. Глибоко вдячний колезі по перу за його розмову з одним з тих, кого довгий час українське суспільство звикло сприймати як моральний авторитет нації. Проте ж розмова та ще раз засвідчує, що маємо бути дуже обережними, беручи на віру судження навіть найшанованіших особистостей.

Читачеві, для якого Крим асоціюється найперше з літнім відпочинком, з золотими пляжами, з плюскотливими хвилями, що ніжно пестять ваше розпашіле тіло, проблеми українства в цьому благословенному куточку — то щось далеке, малозрозуміле і... не надто цікаве.

Українство в Криму? Фантастика, їй-богу! Хіба не траплялося вам чути від місцевих, що Крим — то не Україна? Хіба не зачіплявся ваш погляд за триколари, які так полюбили водії автобусів, хіба не бачили ви їхнє маестатичне майоріння над Севастополем? А може, вам доводилось чути на вулицях кримських міст і сіл українську мову з вуст аборигенів? З останнім автор, звісно ж, перебрав, адже і в самому Києві з українською на вулицях було не надто те... Українство в Криму! Та хіба йшлося б хоч про щось з щойно перерахованого, якби українство на теренах півострова і справді існувало, скажете ви?

А все ж, воно таки існувало, і далекоглядний пан Павло Мовчан та ще кілька ентузіастів вирішили розбуркати ту, майже тотально роз'єдану, знеособлену, зазомоктану та напівзасмоктану в віртуальне болото «єдиного советського народу» спільноту.

Створення газети виглядало на той час дуже вда-

лим і дієвим кроком для поставленої мети. І це спрацювало. І «Кримська світлиця», і «Дзвін Севастополя» об'єктивно відіграли дуже важливу роль, сіючи зерна самоусвідомлення в стерилізовані душі кримських українців. До честі ініціаторів, вони не чекали, доки за те візьмуться неповороткі і багато в чому далеко не надто укра-

громеда кримців зуміла привернути увагу влади до своїх проблем, змусити її робити хоч якісь порухи в потрібному напрямку, то розпорошена українська громада не робила навіть того, навіно покладаючись на те, що влада знає, що робить і не забуде про них. І це при тому, що доказів, які свідчили про протилежне, було задосить.

А може, пан Мовчан згадає, як у перерві першого постпомаранчевого з'їзду УНП, що проходив у палаці УНП, автор цих рядків намагався поговорити з ним про проблеми «Світлиці», переконати його, як народного депутата України, в необхідності державної підтримки «КС» з огляду на тотальну зрусифікованість регіону, а отже, неможливість для державницького україномовного видання вижити лише за рахунок передплати? Тоді, почувши про що йдеться, поважний голова «Просвіти» чомусь миттєво втратив інтерес до розмови, визнавши значно цікавішим відповідати на компліменти щодо своєї громадської та депутатської діяльності, що так і сипалися з боку прекрасної статі.

Тепер пан Мовчан дорікає, що «Світлиця» забула про свого читача. Пан Мовчан цілком широко вважає, що така справедливість? А що — може, колектив редакції таки і справді припинив роботу, як про те пише заступник нашого надпатріотичного міністра культури пан Карандеев — недаремно ж він називає його «колишнім» <http://ua.krymr.com/content/article/27071244.html> і нещасні читачі злою волею того колективу позбавлені можливості читати свою улюблену газету?

Але ж ось вони — всі числа «Світлиці» на її сайті: <http://svitlytsia.crimea.ua/pdf.html>! Невже панові заступникові міністра культури, який скаржиться на відсутність живого контакту з головредом «Світлиці», так необхідний той «живий» контакт, аби переконатися, що редакція насправді існує? Результат діяльності тої редакції в формі живої газети, чергове число якої щотижня з'являється на своєму сайті, пересилається до Національного газетно-журнального видавництва, до самого Міністерства культури, для нього не є переконливим доказом того?

Що б там не мали на увазі п.п. Мовчани, Карандееви і іже з ними, але сказати, що «Світлиця» за-

була про свого читача, то вже занадто. Не траплялось того раніше, попри те, що діяльність україномовної «Світлички» у Криму ніколи не була простою, тим більше, не є так сьогодні.

Погодьтеся, продовжувати випускати державницьку україномовну газету в окупованому Криму, де одне лише піддання сумніву легітимності «приєднання» Криму до РФ означає кримінальну статтю, — то є вчинок. Чи є розуміння того в затишних кримських кабінетах? Схоже, ні...

Чинуші натякають на те, що «Світличка» не надто популярна: дві сотні передплатників по Україні — то, звісно, зовсім не «товарний» тираж. До рекордних жовтої преси їй, ясна річ, далеко. Але ж вона має зовсім інший формат. І потім, хіба не розуміли велемудрий пан Мовчан, чиновний пан Карандеев того, що вести передплатну кампанію з окупації не надто зруки? Могла б потужна «Просвіта» підставити тут своє плече? А хіба то був не прямий обов'язок співзасновника — Міністерства культури потурбуватися про те, щоб голос «Світлички» з окупованого Криму чула вся Україна, весь світ?

Щодо ставлення читачів «світличан» до «КС», то автор не може пригадати виявів більшої відданості, аніж ті, які демонстрували вони. Візьмемо лише один приклад. Коли в ході «помаранчевих» подій, як я вже згадавав, газета була позбавлена фінансування, її читачі протягом кількох років підтримували її матеріально, висилаючи хто скільки міг, відриваючи від своїх невеличких зарплат, від мізерних пенсій, аби лишень вона продовжувала виходити. І вона виходила! Так, те не могло не позначитися на ній самій. Вона втратила більшу частину своїх співробітників, схуднула з 24 до 8 сторінок, але виходила попри фінансовий геноцид, попри показну байдужість з боку влади.

Як писав великий Кобзар, «не так ті вороги, як добрі люди...». Саме «помаранчева влада», за яку з таким жаром свого часу «Світлиця» боролася, яку підтримувала до останньо-

го, завдала їй найдошкульнішого удару. Не встигли спробувати «приручити» газету, але з існуючим головредом те не проходило. Тоді було вирішено перереформувати тижневик, поставивши задля того «свого» редактора. Для цього на чинного редактора була нацькована прокуратура. То були тяжкі часи. Слідство і подальші суди, щоправда, довели, що жодних зловживань з його боку не було, але видання на той час вже очолював зручний для когось чоловічок із «своїх», який за півроку успішно довів газету до закриття.

Те, що відбувається сьогодні, живо нагадало мені ті давні події. Справа ж, як ми розуміємо, зовсім не в копійчаних витратах на фінансування «боївки» з семи чи вже тепер чотирьох «світличан». Бо, якщо взяти на віру, що саме фінансові проблеми держави є причиною економії на «Світличці», то наступний крок — припинення фінансування армії.

Ні, ні... Як на мене, все дуже схоже на те, що колись з наших владців явно муляють очі «світличні» публікації. Жодна влада не любить критики. Сьогоднішня, взагалі, ставиться до неї дуже болісно. Як варіант, державні очі муляє сама «Кримська світлиця», бо ж вже самим своїм існуванням нагадує про те, що нинішня окупація Криму є результатом якщо й не цинічно-свідомої його здачі ворогу, то такої, яка відбулася через злочинну бездіяльність деякого з тих, хто й сьогодні, на наше безголів'я, перебуває на вищих щаблях українського олімпу.

Совість є дуже тонкою матерією. Настільки тонкою, що коли не звирітася з нею постійно, її так легко загубити. Втративши ж той тонкий фільтр, який лише й здатний відокремити добро від зла, правду від кривди, втрачаєш розуміння призначення цього світу і, зрештою, самого себе — свою безсмертну душу.

Бережімо совість, панове, як береже її нескоренний колектив «Кримської світлиці»!

Валентин БУТ,
письменник

Крим

Валентин Бут у редакції «КС», 2013 рік

їнські державні структури.

Так, ці газети, «КС» зокрема, не стали провідними ані в Криму, ані в Україні, ані в світі. Щоправда, «КС» передплачували свого часу в Канаді, але щоб вона стала провідним друкованим ЗМІ в Криму, серйозних зусиль мала докласти саме держава Україна. Адля цього краще необхідно умовами було принаймні розуміння представниками державної влади, політичними елітами, в більш широкому сенсі, нагальної необхідності розбудови саме української України, консолідації, об'єднання її регіонів, у тому числі (і найперше!) у мовному вимірі. Чи було те розуміння? На жаль, ні. Втім, нема його і сьогодні... Більше того, часом держава робила кроки протилежні і навіть провокативні, але найстрашнішою була її тотальна байдужість до культурних потреб питомих українців Криму (хіба лише Криму?), до їхньої думки, до їхніх сподівань, до їхнього існування на загал.

Якщо згуртована бідою

Так, не встигли ще й роззирнутися, щойно призначений прем'єр від «помаранчевої влади» Анатолій Матвієнко, якого пан Мовчан помилково назвав в інтерв'ю Представником Президента України в АР Крим, не кліпнувши оком, заявив, що не бачить українців у Криму.

Звісно, там, де він їх виглядав — у кримському парламенті, в Раді міністрів — українців (навіть попри українські прізвища) не було. Що ж зробив пан Матвієнко, аби кардинально змінити ту ситуацію? Презентував «Світличці» від щедрот своїх папір? Певно ж, «світличани» були вдячні бодай і за те. Але чи не нагадував той дарунок п'ятак, кинутий у шапку злидаря?

А ще перед тим, позбавлена фінансування через свою підтримку «помаранчевого» кандидата в президенти ще за прем'єрства Віктора Януковича, «Кримська світлиця» довгих три роки чекала обіцяної паном Ющенком, у тому числі й авторів цих рядків, бюджетної підтримки.

ЗАМІСТЬ ТОГО, ЩОБ ПОДАТИ РУКУ ДОПОМОГИ...

Віце-прем'єр-міністру — міністру культури України Кирилени В. А.

Вельмишановний

В'ячеславе Анатолійовичу!

Коли читав-перечитував відкритого листа головного редактора «Кримської світлиці» Віктора Володимировича Качули, адресованого Вам особисто, інші матеріали на сайті CultUA, що стосуються цієї єдиної української газети в Криму, не покидало враження, як безбожно і цілеспрямовано Ваші підлеглі із Газетно-журнального видавництва ведуть брудну, нечесну гру, аби знищити і головного редактора, і саму газету. Вони, ці лукаві чиновники, ясна річ, вводять в оману і Вас. До слова, завдяки Віктору Качулі, який 15 років очолює трудовий колектив «Кримської світлиці», газета стала читабельною і популярною в багатьох областях України. Зрештою, ми, читачі газети, ніколи не сумнівалися і не сумніваємося в людській порядності і професійній репутації Віктора Качули.

Недарма ж він, як редактор, удостоєний звання «Заслужений журналіст України».

Повірте мені, ветерану педагогічної праці, письменникові, багаторічному передплатнику й автору «Кримської світлиці»: це загальнополітичне і літературно-художнє видання вкрай потрібне, як хліб насущний чи ковток свіжого повітря, саме зараз і саме тут, в окупованому Криму. Де за останнім, хай і російським переписом, нас, українців, майже 350 тисяч.

Хочу сказати ще: упродовж майже 23 років «Кримська світлиця» відстоює державницьку патріотичну позицію, правдиво висвітлює сучасне і минуле України, будить в українцях українське. Незважаючи на те, що редакційному колективу газети рідна ківська влада не раз перекривала кисень: не фінансувала, не забезпечила приміщенням, безпідставно звільняла з посади головного редактора. На превеликий жаль і сором, колектив газети і нині не в кращих умовах:

знову без приміщення, працівникам п'ятий місяць Газетно-журнальне видавництво не виплачує зарплату...

Дивує й обурює ось що, В'ячеславе Анатолійовичу. Замість того, щоб подати руку допомоги, Ваші чиновники із Газетно-журнального видавництва та й із самого Міністерства культури, сповідуючи принцип **не сили права, а права сили** (як тут не згадати афоризм із байки Леоніда Глібова — «А сильний слабшого штовхає та ще й б'є, затим, що сила є»), обливають брудом головного редактора Качулу і навіть зібрались перевести газету до Києва, мовляв, для переселенців Криму. Смішнішого абсурду не придумаєш. Невже і всім нам, отим 350 тисячам кримських українців, переселитися до столиці, аби читати свою кримську газету? А хіба переселенці не можуть, як і ми тут, у Криму, читати «Кримську світлицю» в електронному варіанті?

В'ячеславе Анатолійовичу, накажіть своїм чиновникам припи-

В. Г. Латанський зі своїми вихованцями і «Світлицею»

нити мишачу метушню навколо нашої КРИМСЬКОЇ «Кримської світлиці», вибачте за тавтологію. Припиніть шельмування Віктора Володимировича Качули, звинувачуючи його в надуманих гріхах. Віритись, що Ви не залишите

без уваги мій лист-відгук, бо на кого ж нам іще надіятися?

З повагою,
Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель, письменник,
багаторічний читач та автор
«Кримської світлиці»
с. Пруды, Крим

«КОЛИ ПРОЧИТАВ ТЕ ВСЕ, В ДУШІ БУВ ПРОСТО ВИБУХ...»

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Складається враження, що цей чиновник зацікавлений у тому, щоб редактор і його колеги взагалі зникли, як пропав уже не один десяток людей в Криму за період анексії. Тоді Карандєєву було б спокійніше сидіти у своєму кабінеті. А пасквіль, написаний на редактора «Кримської світлиці» якимсь В. Зарічним на сайті ДЕРЖАВНО-ГО Газетно-журнального видавництва, — це взагалі «бред сумасшедшего», а українською — «на городі бузина, а в Києві дядько»!

Я давно знаю редактора Віктора Качулу й умови його життя в Криму. Він мені в сини годиться, і я гордився б таким сином. Доля його і всіх його колег, як і самої газети, — це ходіння по му-

ках. Пам'ятаю, десь років 10 тому газета дуже довго виходила з чорною траурною смугою на першій сторінці — як нагадування отаким самим чиновникам, як і сьогодні, про великі проблеми «Кримської світлиці» і взагалі всього українського в Криму. Прості люди й українська діаспора з усього світу підтримували її. Я на власні очі бачив, як бідували працівники газети, як читачі піржками їх підгодовували. І не допоміг ні Ющенко, до якого не раз зверталися, ні Тимошенко, бо критикувала «Кримська світлиця» цю владу завжди.

І от 5 років тому нового удару завдали по редактору і нашій «Кримській світлиці»: знайшли запродавця, який його підсидів, а на Качулу наслали прокуратуру і суди,

погрожуючи посадити його на 5 років. Кілька разів кримська прокуратура перевіряла редактора, але нічого кримінального так і не знайшла, бо нічого було шукати. Я пам'ятаю ті суди, на які читачі приходили підтримати Віктора Качулу, Київ затягував процес, переносив розгляд, брав «на ізмор», але справедливість, врешті-решт, восторжествувала. Ніколи не забуду, як толерантно, порядно, патріотично і мужньо тримався редактор. І назавжди в пам'яті залишилися слова з його пісні:

Батьку, я ж із твого тіста,
Скільки б хліба я зібрав!
Нашо ж ти мене до міста
Слово сіяти послав?
Сходить рідне Слово
в муках
В цій далекій стороні.

Може, батькова наука
Призабулася мені?
Може, й справді —
кидати треба,
Та й туди, —
де вдячний труд?

Тільки ж небо, батьку, небо
Хто триматиме отут?

Журналіст, композитор, поет, обдарована, культурна, талановита людина Віктор Качула, як і його колеги по редакції, яких взагалі жменька залишилася, зробили за всі ці роки і роблять для культури Українського Криму більше, ніж десятки чиновників у затиснутих кримських кабінетах! То за яким правом ці чиновники тепер так вчиняють з ними, який приклад показують і про яку культуру взагалі можна говорити? І як такій владі, яку вони представляють, можна довіряти? Задумайтеся над цим, бо від цього залежить і довіра до вас.

Іван Лук'янович ЛАВТАР,
пенсіонер, учасник Великої
Вітязької війни,
інвалід І групи
м. Сімферополь

Національне газетно-журнальне видавництво не продовжить співпрацю з Віктором Качулою як головним редактором газети «Кримська світлиця». Про це в коментарі «Телекритики» розповів заступник міністра культури Ростислав Карандєєв. На посаду головного редактора «Кримської світлиці» буде оголошено конкурс...

Відповідаючи на запитання «Телекритики», чи отримають працівники видання зарплати за чотири місяці (починаючи з лютого 2015 року), Ростислав Карандєєв сказав: «Фінансування «Кримської світлиці» було припинено у квітні на вимогу Державної фінансової інспекції України, оскільки формат, що сформувався, не дає підстав для правових відносин. З одного боку, це відсутність інформації про наявність редакції як такої. Наприклад, у редакції працювала керівник Українського культурного центру в Криму. Тепер цей центр змінив назву на Російський культурний центр. Також траплялося, що працівники, яких пан Качула включав до штату редакції, повідомляли міністерству, що вони там уже не працюють. Відсутність комунікації призвело до того, що законодавчо ми не можемо забезпечити фінансування людей, які перебувають на території Криму. Вони навіть не забезпечують функціонування газети в повному обсязі, оскільки вона не видається». Нагадаємо, починаючи з 6 лютого 2015 року, «Кримська світлиця» виходить в електронному форматі.

Також заступник міністра розповів, що частина редакції «Кримської світлиці» погодилася переїхати до Києва, а формат видання, можливо, зазнає змін. Подаємо його коментар повністю:

«Міністерство культури наразі бачить напрямок розвитку інформаційної сфери, зо-

крема присутності культурної й культурологічної інформації, через посилення електронних ЗМІ.

Перше й головне зусилля нами буде направлено на діяльність «Кримської світлиці» як органу, який продукуватиме інформацію, і розповсюдження її через сайт. В подальшому, ми сподіваємося, інформація в рамках проекту «Кримська світлиця» виходитиме і в друкованому форматі.

Ми здійснили заходи щодо переведення редакції з Криму до Києва. Не всі працівники виявили бажання переїхати. Вони теж, якщо в них буде така воля, будуть оформлені в Криму як працівники окремого корпункту. Це дозволить їм легітимізувати свою роботу. Бо до останнього моменту окупації Криму їхня робота здійснювалася на нелегальній основі.

До проекту «Кримська світлиця» буде долучено «Кримський дім», буде активніше долучено Меджліс кримськотатарського народу.

Проблематика видання, можливо, зміниться, порівняно з тією, яка була в концепції газети. Газета «Кримська світлиця» була орієнтована на українців Криму. Наразі нам дуже складно «дійти» до них. Це буде насамперед електронний формат донесення інформації до українців, що мешкають у Криму. Як ми передбачаємо, аудиторію видання складуть переселенці з Криму, кримські татари і загалом всі небайдужі до питання Криму як такого. Це питання соціальної підтримки українських настроїв у Криму, підтримки людей, які є носіями цього настрою, і забезпечення інформаційного й гуманітарного повернення Криму до України.

«Телекритика»

(Повний текст публікації — за посиланням <http://www.telekritika.ua/rinok/2015-06-24/108595>)

2003 рік. «Наша Україна» в Криму. Де вона тепер, та НАША Україна?

Головний редактор «Кримської світлиці» Віктор Качула прокоментував дії Міністерства культури України щодо реформування «Кримської світлиці» й переведення редакції до Києва.

Нагадаємо, як розповів у коментарі «Телекритики» заступник міністра культури Ростислав Карандєєв, Національне газетно-журнальне видавництво не продовжить співпрацю з Віктором Качулою як головним редактором «Кримської світлиці».

«Ми розглядаємо співпрацю з паном Віктором як з одним з натхненників цього видання від самого початку його створення, з людиною, яка буде обов'язково дотична до цього видання, навіть якщо він перебуватиме в Сімферополі — у форматі закордонного корпункту українського видання», — сказав заступник міністра.

Причину в такому рішенні пан Карандєєв вбачає в тому, що Віктор Качула не комунікує із видавництвом Мінкультури, не надає номера свого мобільного телефону.

Також пан Карандєєв розповів, що частина редакції «Кримської світлиці» вже погодилася переїхати до Києва, а формат видання, що виходить нині в електронному вигляді, можливо, зазнає змін.

Пан Качула у письмовій відповіді «Телекритики» зазначив: «Ніхто з моїх колег не зголошувався з Криму переїжджати до Києва, тому що, по-перше, нам офіційно цього ніхто не пропонував, отже, нам не відомі навіть елементарні умови такого переїзду!».

Також він заявив, що нині здійснюється спроба чергового рейдерського захоплення «Кримської світлиці» та її бренду. (Нижче подаємо коментар В. Качули повністю).

Співробітники Мінкультури стверджують, що поштовою для таких рішень є давній конфлікт ниніш-

нього заступника директора з видавничих питань видавництва Мінкультури Анатолія Серикова, який нібито намагається позбутися некомфортного для себе працівника. Про нього, за словами джерела «Телекритики», «Віктор Качула багато знає». Нагадаємо, нині правоохоронні органи продовжують перевірку фінансової діяльності видавництва.

Пан Сериков працював у видавництві у 2009 році, коли директор видавництва Віталій Сатаренко намагався порушити проти Віктора Качули кримінальну справу. Наприкінці грудня 2009 року пана Качулу було звільнено з посади головного редактора за звинуваченнями у «систематичних порушеннях вимог наказів та розпоряджень» і «неналежному виконанні службових обов'язків». У липні 2010-го його поновили на посаді.

«Віктор Качула дуже болісно переживав цей період та називав такі дії керівництва безпідставними й несправедливими. Однак вирішив продовжувати випуск «Кримської світлиці», оскільки є людиною патріотичних поглядів і ставиться до своєї роботи відповідально», — розповів «Телекритики» співрозмовник, який не побажав назвати своє ім'я. Нагадаємо, українському газету в Криму пан Качула видавав протягом 14-ти років, а в період окупації продовжує випуск видання в електронному форматі.

Про особисті якості Віктора Качули нам розповіла і його колега, колишня заступниця головного редактора журналу «Українська культура» Лариса Гончаренко. «З одного боку, Віктор Качула є творчою людиною (головеред «Кримської світлиці» відомий в Україні і діаспорі і як бард — «ТК»). З іншого, — він є досвідченим професіоналом своєї справи, заслуженим журналістом України», — сказала пані Гончаренко.

Також вона уточнила, що зазвичай колеги Віктора Качули спілкуються із ним, як і з багатьма іншими мешканцями Криму, скайпом. «У нього взагалі немає мобільного телефону. А на розмови стаціонарним телефоном у Криму зараз встановлено обмеження», — сказала пані Гончаренко.

Нагадаємо, у травні пан Качула випадково довідався, що є наказ Мінкультури від 17 березня 2015 року про переведення офісу «Кримської світлиці» із Сімферополя до Києва за наказом экс-генерального директора видавництва Романа Радушного.

У коментарях «ТК» пан Карандєєв повідомив, що в квітні 2015 року фінансування «Кримської світлиці» було припинено у квітні на вимогу Державної фінансової інспекції України, за нинішніх обставин «немає підстав для правових відносин». Тим часом редакція «Кримської світлиці» наполягає, що їй має бути сплачена зарплата за чотири місяці — з лютого до травня 2015 року.

Щодо комунікації із видавництвом, Віктор Качула стверджує, що не отримав відповіді на свої відкриті звернення і до керівництва видавництва, і до міністрів культури — колишнього Євгена Нищука і нинішнього В'ячеслава Кириленка. «І Мінкультури, і ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» ігнорують усі мої звернення, а до Києва «на виробничу нараду» (про службове відрядження взагалі не йшлося) вперше покликали наприкінці травня. При цьому не передали до Криму нашій довірчій особі ні копійки з 4-місячного боргу із зарплати», — зазначив пан Качула.

Як розповів редактор, у штаті редакції працюють п'ять працівників з Криму та двоє — з материкової частини України. У липні їх стане ще менше... Місячний фонд заробіт-

ної плати видання становить 13 635 грн. Друком газети, яка до лютого 2015 року виходила в друкованому форматі, опікується бухгалтерія видавництва.

Лист Віктора Качули, в якому він прокоментував озвучені Ростиславом Карандєєвим рішення щодо «Кримської світлиці»:

«Оце так — знову заочно, поза спінами — зреагувало міністерство?! Ви і ще десятки людей, з якими я контактував з цієї офіційної електронної адреси «Кримської світлиці», свідки: редактор «Кримської світлиці» постійно на зв'язку, в контакті, і ніби при здоровому глузді (це стосовно «впливу» окупації), але, як і раніше, я не отримав від свого кримського керівництва жодного повідомлення, попередження, звернення, наказу стосовно подальшої долі моєї, моїх колег і самої «Кримської світлиці».

Ніхто з моїх колег не зголошувався з Криму переїжджати до Києва, тому що, по-перше, нам офіційно цього ніхто не пропонував, отже, нам не відомі навіть елементарні умови такого переїзду! А по-друге, як працювати поруч з такими людьми, які, забуваючи всі норми закону, пристойності і моралі, так вчиняють зі своїми колегами?! Як можна приймати рішення про долю газети, нехтуючи думкою і правами одного із співзасновників — трудового колективу, який, зрештою, цю газету створив, виплекав і продовжує творити, як би його не мордували фінансово і дезінформаційно з Києва?

На мій погляд, здійснюється спроба чергового рейдерського захоплення «Кримської світлиці», її бренду, під який, спекулюючи на кримській темі, можна гарантовано «доїти» бюджет.

Я не знаю, як ми, тих кілька людей, що залишилися ще в Кри-

му, вчинимо в цій ситуації? Крім нас, не залишилося більше людей, які своїми долями «вросли», «вживилися» в історію «Кримської світлиці», пройшли разом з нею тернисті її шляхи, винесли на своїх плечах усі її випробування. І тепер на цьому якесь київське чиновницьке перекотиполе (скільки їх, тих міністрів, заступників, прем'єрів і президентів з моменту заснування газети перемилося!) збирається поставити хрест?!

Це така чорна і підла несправедливість, такий гріх в очах кримчан-українців, які увесь цей час були разом зі своєю газетою, що не позаздримо тим геростратам, які ухвалюватимуть це несправедне рішення! Зрештою, ми б хотіли, на релігійні, це рішення побачити: офіційне, не в отаких кулуарних позаспінних коментарях. А тоді будемо думати, як жити далі, бо «Кримська світлиця» — тут, у Криму: тут могили її колишніх працівників, її архів, читач, тут її минуле і майбутнє.

І наостанок: хотілося б, щоб усі, хто слідкує за цією драматичною «Світличною» історією, все ж зауважили, що ніде в київських міністерських коментарях не прозвучало жодної відповіді на ті «моральні» запитання до влади, які поставлені мною, і нашими читачами. А в тому середовищі, де немає на такі запитання відповіді, «Світлиця» не буває: ні кримських, ні київських, ніяких. Надто багато там чорного...

З повагою — Віктор КАЧУЛА,
головний редактор
«Кримської світлиці»

«Телекритика» очікує відповіді на інформаційний запит до Мінкультури та звернеться за коментарями до Анатолія Серикова.

<http://www.telekritika.ua/kontekst/2015-06-25/108620>

ЕРЗЯНЬ МАСТОР – КРАЇНА НАРОДУ ЕРЗЯ

Свого часу мені довелося працювати на Поволжі, і я неодноразово перетинався з мордвинами. Що правда, вони в більшості своїй підкреслювали, що «мордва» — це назва цілком штучна (як «хохли» чи «бульбаші»), насправді ж, корінне населення Мордовії складається з двох окремих народів — ерзя і мокша. Мені частіше траплялися ерзяни. На початку 80-х був на весіллі у агронома з Криворіжжя. Запам'яталось, що «дружкою» у нього була молода ерзянка, яка непогано розмовляла українською, бо вивчила її в школі. Років п'ять тому познайомився з пенсіонером-ерзею у славетному Львові. Та найцікавіша зустріч відбулася нещодавно. В тіні голосіївських дубів і кленів я довго розмовляв з Олександром Большінін. Героїчна і неординарна людина! Колишній офіцер військово-повітряних сил добре володіє українською мовою, але водночас є вірним сином Ерзянь Мастор, тобто Країни народу ерзя. Звісно, в Росії його сприймають по-різному.

Олександр Большін

На сайті «Сегодня.Ру» є така згадка про Олександра:

«Война в Новороссии показала чей-то героизм и чью-то низость. В тяжелые времена грязная пена всегда всплывает на поверхность. Маски слетают быстро, и ты узнаешь, кто — враг, а кто — друг. Некто Александр Большин, глава общественной организации «Эрзянь вал» («Ерзянське слово» — авт.), претендуючий на интеллектуальное лидерство представитель мордовской диаспоры в Киеве, тоже снял маску и выразил свою полную поддержку киевской хунте». Це якийсь імпершівніст Олег Назаров пише про колишнього військовика-ерзею. А далі найцікавіше:

«Предлагаю Большину посетить Донбасс и пообщаться с его населением. Можно съездить и в родную Мордравию, ведь украинские беженцы есть и там. После разговоров с ними он сразу поймет, кто говорит правду — украинское телевидение или российское (Большин часто упрекает Москву в ведении лживой антиукраинской пропаганды). Вряд ли у него хватит мужества заявить донбасским женам и матерям, что их дома и их детей Киев бомбит вполне справедливо».

Ну, вже хто-хто, а колишній офіцер військово-повітряних сил, напевно, до-

ням. Тому дехто з нас починав ставитися до українського світу прихильніше. Після 1991 року я почав більше замислюватися над національним питанням. І згодом військовий комуніст-дуболом у моїй особі перетворився на майже нормальну людину. А свого часу я навіть охороняв пам'ятник Леніну в Києві...

— І таке було?

— Уявіть собі. Я тоді займався рукопашним боєм, навіть був керівником секції, тому одного дня викладач історії КПРС попросив нас, щоб ми допомогли соціалістам захищати пам'ятник вождю світового пролетаріату. Пам'ятник Леніну ще стояв на Майдані, але вже багато говорилося, що його треба знести. Коли ми підійшли, то побачили плакат з написом українською: «Володимире Іллічу, прости нас!». А я взяв тоді з собою ще трьох міцних хлопців: двох татар і одного білоруса. Ми приготувалися охороняти пам'ятник від посягань українських радикалів. Натомість підійшло декілька чоловік, які говорили з нами цілком спокійно. Один інтелегентний дідусь-українець поцікавився сумнів у правильності нашої позиції... Запитав, звідки я родом. Я відповів, що народився в Росії, за національністю — ерзя. Тоді дідусь запитав, чому я, ерзя, захищаю Леніна? Чому чорнявий татарин з Челябінська тут стоїть? Чому русявий білорус Володя з нами? Чому напис на плакаті українською, а не ерзянською, білорусською чи, скажімо, татарською? І ще багато цікавих речей говорив, яких ми не могли чути від своїх командирів і політпрацівників. Доброзичливо так говорив, — нам зовсім перехотілося битися з українцями, захищаючи вождя... А пізніше я познайомився з німкенєю Інгрід Ольснер. Саме вона й знищила остаточно в мені комуніст-ленінізм.

— А що це за жінка?

— Вона сама з Німеччини, на той момент разом із двома своїми синами займалася гуманітарною допомогою, представляючи організацію «Лікарі Гамбурга». Кажуть, вона колись, ще дівчиною, дарувала квіти Гітлеру, цей момент навіть було зафіксовано на плівку фотографом. У неї був комплекс вини перед людством. Одне слово, — свята жінка. Зрозуміло, що знайомство з нею не могло не вплинути на мій світогляд.

— А що ви можете сказати про історію свого

Представники народу ерзя з президентом Естонії Тоомасом Хендріком Ільвесом

народу? Як сталося, що ерзя тепер значною мірою асимільовані?

— У 1237 році татаро-монголи прийшли на нашу землю. Перед цим вони знищили Волзьку Булгарію, а це на той час була дуже сильна держава з яскравою культурою. Потім орда взялася за знищення Рязансько-Суздальського князівства. Залишалося ще один гравець — ерзянська держава. А вона таки існувала, її військо, за оцінками істориків, нараховувало від 30 до 60 тисяч воїнів!

— Не так вже й мало. Приблизно стільки ж українців тепер воює в зоні АТО...

— Так ось, під натиском ворога ерзянське військо почало відступати в ліси, водночас за сприятливих умов атакуючи, оточуючи і знищуючи передові загони орди. А потім знову розпочалося в лісах. Про це згадується в «Історії господарства Російського». В цій же праці є згадка як про воїнів, так і про чиновників, а раз були чиновники, то була й держава. Одного разу військо збиралося на родові моління (ерзянською — «Раськень Озкс») на березі озера Інерка, і було вирішено, що у даних умовах неможливо зберегти державність, а треба просто врятувати народ. Бо якщо збережеться народ, то можна буде повернути землю і відновити державність. Були призначені авторитетні наглядачі, які слідували за порядком. Ерзянам заборонялися змішані шлюби, щоб не розчинитися серед сусідніх народів, а ще було вирішено раз на тридцять-сорок років збиратися на своєрідні з'їзди, де старійшини пе-

редавали владу молодшому поколінню. Лише у 1629 році московська влада помітила, що відбувається щось не те, що народ ерзя непогано організований і аж ніяк не є покірним населенням імперії. Учасників останнього з'їзду «Раськень Озкс» було фізично знищено. Думали, що все, з ерзянами покінчено. Та все ж народ зберігся. Коли більшовики прийшли до влади, то почали загравати з пригнобленими народами Російської імперії й утворили Ерзяно-моксанський національний округ. Потім навіть термін придумали новий: «Мордовський округ», щоб — як пояснював дехто з шовіністів — «не ламать язук». Так призначили для нашого народу прізвисько увійшло в офіційні документи, навіть в назву адміністративної одиниці. Але вже виросло кілька поколінь людей, які спокійно на це реагують.

— Олександр, а кого з відомих людей Росії можна вважати вашими одноплемінцями?

— Герой громадянської війни Василь Чапаєв був ерзею по батькові. Ще можна назвати патріарха Никона, всесвітньо відомого скульптора Степана Ерзею, улюбленого актора Олега Табакова тощо. Етнічних ерзян у Росії близько п'яти мільйонів. Тобто людей з ерзянською кров'ю. А тих, хто повністю визнає себе ерзянами, — шістьсот із чимось тисяч. Хоча сто років тому нас було разом з моксанами півтора мільйона. Коли більшовики дозволили утворити національний округ, то миттєво утворилося близько десятка газет, було близько 15 пед-

училищ, де готували вчителів ерзянської мови. Але в 1937 році комуністи поставили крапку на нашому національному відродженні. Вся провідна верства була розстріляна, знищена. І все ж люди говорили рідною мовою — і в 30-ті роки, і під час війни, і після неї. А ось у 70-80-ті роки вже почалася лавиноподібна русифікація.

— І вона стала можливою саме завдяки знищенню «кращих». Деякий час мова зберігається за інерцією, за звичкою, а потім... Нам це відомо.

— Так, імперія завжди починає асиміляцію зі знищення найкращих. А вже від найкращих... народжувались ми. Що поробиш? Як є, так є. І все ж треба якось жити, виживати, зберігати рідну мову і культуру. Одне слово, роботи у нас багато.

— До речі, як почуваються моксани?

— Їх трохи менше, і їх загалом влаштовує нинішня ситуація. Може, тому, що вони в Мордовії при владі.

— Давня імперська практика? Створювати «спарени» республіки (Кабардино-Балкарію, Карачаєво-Черкесію, Чечено-Інгушетію), щоб потім грати на суперечностях?

— Схоже, що так і є. І ще одна важлива деталь: у самій Мордовії мова ерзян і мова моксан збереглися гірше, ніж за межами автономії, скажімо, в тій же Куйбишевській чи в Горьківській областях.

— Саме під Куйбишевом я помітив, що молоді ерзяни мають відносно високу національну свідомість. Проте, розмовляючи між собою рідною мовою, вони намагаються зробити так, щоб їхні дітки вже змалечку добре розмовляли російською. Щоб з них не кепкували в школах. Адже вони ходять до російських шкіл, і там їх меншість.

— Так, доводиться проявляти гнучкість. Але я вірю, що наша держава рано чи пізно відродиться, і мову ми врятуємо.

(Закінчення на 7-й стор.)

Ерзянь Мастор

— Думаю, зараз треба багато працювати з російськомовним населенням Мордовії. Росіяни повинні зрозуміти природне прагнення корінних народів зберегти свою культуру і мову. Ми ж розуміємо кримських татар...

— І нас багато хто розуміє. Зокрема, й тут, в Україні. А ви знаєте, що співачка із Закарпаття Мирослава Копинець співає ерзянські пісні, причому гарно співає, зовсім без акценту!

— Про ерзянські пісні не знав. Але чув у її виконанні русинські пісні. Мені здається, Мирославу можна віднести до категорії «поміркваних» русинів. Вона — велика патріотка свого краю, захочана в рідну культуру, але не настільки, щоб прислухувати Москві та якось шкодити Україні. Її позиція мені імпонує, з такими можна розмовляти.

— Згоден. Вона — патріотка України, і нас, ерзян, розуміє добре. І в Закар-

патті їй ніхто не закине, що вона не береже рідну культуру.

— Олександр, я чув, що ви були активним учасником Євромайдану?

— Так, на Майдані ми були майже постійно. Привезли понад 150 кубометрів дров для обігріву наметів. І в останні дні я був там разом із сином та друзями. До того ще на Банковій був жорстоко побитий «беркутівцями». Чотири глибоких рани на голові, тріщина черепа, струс мозку, три зламані ребра... Але все минулося, череп у мене надійний, «військовий», сподіваюся, стане ще міцнішим. Дружина з донькою постійно носили на Майдан їжу. Донька вдень, дружина вночі. Тобто в міру своїх сил ми брали участь у Революції гідності. А тепер я нерідко буваю в зоні АТО як волонтер, роблю все від мене залежне, щоб наші воїни зупинили агресора і зберегли кордони українського світу.

Сергій ЛАЩЕНКО

ІНФОРМАЦІЯ З САЙТУ «FENNO-UGRIA» (5.02.2014)

«Один из лидеров эрзянского национального движения и защитник прав эрзян Григорий Мусалев удостоился традиционной ежегодной президентской награды Эстонии».

Мусалев (Кшуманцян Пиргуж) среди тех, кого Президент Эстонии Тоомас Хендри Ильвес отметил за поддержку национальных меньшинств и сохранение их национальной идентичности.

Мусалев получил Крест Маарьямаа V степени за вклад в развитие эрзянского языка. Всего в 2014 году накануне Дня Независимости Эстонии ордена и медали за особые заслуги из рук Президента Эстонии Тоомаса Хендри Ильвеса традиционно получают 99 человек.

Григорий Мусалев (р. 1940) является лидером эрзянского национального движения, или Инязором. В 1990 году он был среди основателей организации «Масторава». Он является председателем основанного в 1993 году общественного Фонда спасения эрзянского языка и редактором газеты «Эрзянь Мастор», выпускаемой тем же фондом.

«Эрзянь Мастор» — на сегодняшний день единственная оппозиционная газета Мордовии, и Мусалев не особенно приветствуется властями в его родной республике. В Мордовии принято называть эрзян и мокшан общим названием «мордва», но Мусалев всегда выступал защитником эрзян как отдельного народа.

По словам Мусалева, Инязор — это тот человек, который объединяет народ, встает на его защиту. Свою задачу он видит в том же — защищать эрзянскую культуру, язык, традиции, отстаивать интересы народа перед властью, организовывать ритуальные мероприятия, обряды и праздники.

По инициативе Мусалева эрзяне стали с 1999 года каждые три года проводить родовые моления Раскьен Озкс, берущие начало примерно 400 лет назад. Это единственный эрзянский народный праздник, который получил в Мордовии статус государственного и с 2004 года отмечается официально. На моления собираются тысячи людей, но часть православного духовенства тем не менее считает это мероприятие языческим и связанным с темными силами.

Мусалев неоднократно призывал своих соотечественников принять старые эрзянские имена. Свое имя Кшуманцян Пиргуж он взял в честь основателя его родного села Кшумаца.

В прошлом году Мусалев посетил Эстонию по приглашению Учреждения «Фенно-Угрия» и принял участие в мероприятиях, посвященных Дню эрзянского языка. Вместе с другими представителями эрзянского национального движения они встретились и с президентом Ильвесом, обсуждая сохранение языкового и культурного наследия, а также сотрудничество финно-угорских народов».

КРИМСЬКИХ ТАТАР ЗАКЛИКАЮТЬ ПРИКРАСИТИ БУДИНКИ І МАШИНИ НАЦІОНАЛЬНИМИ ПРАПОРАМИ 26 ЧЕРВНЯ

Влада Сімферополя тричі відмовила у проведенні заходів організаторам святкування та автопробігу до Дня кримськотатарського прапора, який відзначають 26 червня. У зв'язку з цим кримських татар закликають відзначити цей день підняттям національного прапора у себе вдома і прикрашенням ним своїх автовок.

Про це йдеться в заяві організаційного комітету з підготовки та проведення заходів, приурочених до Дня кримськотатарського національного прапора, повідомляє «Крим.Реалі».

«Оргкомітет пропонує співвітчизникам з метою єднання народу і піднесення духу патріотизму напередодні 26 червня і після цієї дати максимально популяризувати кримськотатарську національну символіку, вивішуючи в житлових будинках кримськотатарські прапори, прикрашаючи ними автомобілі, використовуючи елементи національної символіки в одязі», — йдеться в заяві.

У заяві вказують, що оргкомітет тричі подавав повідомлення до адміністрації Сімферополя для отримання дозволу на проведення відповідних заходів зі зміною місця проведення заходу і навіть дати.

«Проте відповіді були ана-

Сімферополь, 18 травня 2012 р.

логічними першої. Також негативну відповідь було отримано на повідомлення про проведення автопробігу», — сказано в заяві.

У зв'язку з цим організаційний комітет заявляє, що жодних масових заходів 26 червня 2015 року проводити не буде. Однак тут зазначили, що відбудуться конкурси, які традиційно влаштовують у рамках святкування

Дня кримськотатарського прапора: квест, фотоконкурс, конкурс дитячих малюнків, фестиваль аудіовізуальних робіт. Про місце їхнього проведення обіцяють повідомити пізніше.

Раніше повідомлялося про те, що 3 червня в Києві стартував флешмоб, мета якого — пронести кримськотатарський прапор через міста України і на знак підтримки та

солідарності передати його кримчанам.

У Києві відзначають День кримськотатарського прапора маршем, автопробігом і ярмарком.

Прапор кримських татар являє собою полотно небесного кольору із зображенням на ньому знаком — тамгою — золотого кольору. День кримськотатарського прапора заснували 2009 року.

«У ДЕПОРТАЦІЮ З КРИМУ НАС ВІДПРАВЛЯЛИ НАВІЧНО, АЛЕ МИ ПОВЕРНУЛИСЯ...»

Перша незалежна газета «Авдет», яка народилася на хвилі повернення до Криму кримських татар (її назва так і перекладається — «Повернення»), за 25 років переживала різні часи. Перші її номери збиралися вручну в Бахчисарі, макетувалися на базі дисидентської преси в Москві, а друкувалися у Прибалтиці. Провозився тираж у Крим таємно і поширювався на громадських засадах. У «Авдеті» працювали як професійні журналісти, так і люди, які нічого не розуміли у газетній справі. Але тоді, в 1990 році, згуртована й сильна команда однодумців розуміла, що в Криму взагалі необхідна газета, яка б чесно розповідала — хто такі кримські татари, з чим вони повертаються з депортації до Криму, які їхні відносини з владою і як уникнути на півострові міжнаціонального конфлікту.

Інформація зі сторінок «Авдета» була затребувана скрізь — і в самотах кримських татар, і в кабінетах чиновників. Всяке було у «Авдета»: і шпигунські пристрасі, і судові процеси, але закривати газету, попри часом жорстку критику влади, ніхто не прагнув. Сьогодні, з приходом до Криму Росії, «Авдет», що є інтелектуальною власністю всього народу, намагаються звинуватити у «прихованому екстремізмі» і закрити на підставі доносу звичайного «стукача». Про те, як газета намагається вижити в нинішніх складних умовах, і що може чекати жителів півострова у перспективі, кореспонденту «Укрінформу» розповів нинішній редактор «Авдета», член Меджлису кримськотатарського народу Шевкет Кайбуллаєв.

— Шевкете, ви, як редактор газети «Авдет», були одним із перших, кого ФСБ і прокуратура «вшанували» своєю увагою. Які були відчуття після допиту?

— Було відчуття дежавю, раптом згадав часи своєї радянської молодості. Наприкінці 70-х, на початку 90-х в Узбекистані я брав активну участь у національному русі за повернення на Батьківщину. За що відсидів 1,5 року у в'язниці. Багато моментів тих жалких часів сьогодні повторюються. Найнеприємніше, що в Криму знову відчувається загальна психологічна атмосфера пригніченості, заляканості, обережності. Мабуть, мало ще часу минуло після розпаду СРСР, щоб люди вивели з себе рабів і видихнули совковість, яка все ще сидить у них.

— За фахом ви — історик, закінчили Ташкентський держуніверситет. Але думаю, перші уроки історії отримали ще в дитинстві з розповідей батьків. Звідки вони були депортовані?

— Мама була виселена з села Ходжа-Сала Бахчисарайського району в Костромську область Росії. 13-річного дитиною на Уралі, в глушині, вона разом із сестричкою допомагала дорослим валити і сплавляти ліс. Мало

не потонула в річці Урал. Батька з села Ужунджа під Балаклавою депортували в Янгіюль під Ташкентом. Теж разом з іншими дітьми, нарівні з дорослими, рив землю на будівництві Ташкентського каналу. За розповідями батьків, половина рідних як з боку батька, так і матері загинули по шляху проходження поїзда до місць депортації і в перші роки життя на висилці від голоду, хвороб і виснажливої праці.

— Торік 18 травня кримські татари вперше за більш ніж 25 років зіткнулися зі спробою заборони мітингу пам'яті... Чому, на ваш погляд, масові та публічні скупчення народу, в даному випадку — на жалобному мітингу, для російської держави і, зокрема, кримських чиновників є кривою?

— Тому що вони бояться цієї самої маси, проти волі якої сьогодні панують. Боятися прямих запитань людей, їхніх справедливих докорів. По суті, газета «Авдет», яку звинуватили в «прихованому екстремізмі», теж — більшою на оці чиновників, які пішли на співпрацю з «владою», і відмова нам у реєстрації — це страх виявитися об'єктом критики і, як результат, об'єктом народного гніву.

— Наскільки я зрозуміла,

незважаючи на відмову в реєстрації, газета не збирається згорти свою діяльність?

— Ми скористалися тим, що відповідно до російського законодавства ЗМІ, які мають тираж менше однієї тисячі, можуть не реєструватися. Тому сьогодні «Авдет» все одно виходить, але друкується значно меншим тиражем. Звичайно, ми порушуємо права наших передплатників, але люди розуміють нас. Вони згодні, прочитавши газету, передати її іншому. Читачі самі приходять до редакції за нею, оскільки «Кримпошта» через відмову в офіційній реєстрації не підписала з нами договір про поширення. Хоча співпрацювати зі мною, як з приватною особою, вона цілком могла б.

— Чи змінилася сьогодні редакційна політика газети, чи змінилася тематика, пріоритети?

— Ми, як і раніше, висвітлюємо всі події в Криму, так чи інакше пов'язані з кримськими татарами. Можливо, в силу обставин газета дещо втратила свою оперативність. Але вона вирає за рахунок аналітичних матеріалів. Нам пишуть чудові автори — таким чином вони висловлюють нам у цей складний час свою моральну підтримку. Так у нас вийшла низка матеріалів з історичної тематики, статті на морально-етичні, моральні теми.

— Настав час для роздумів?

— Думаю, час для роздумів має бути завжди. Але сьогодні нам, дійсно, необхідно осмислити те, чого змогли досягти кримські татари і чого не встигли зробити.

— І які, на ваш погляд, досягнення кримських татар за період повернення на Батьківщину?

— По-перше, ми завершили внутрішню політичну структуру, у нас діє низка громадських організацій. Сьогодні навіть наші вороги розуміють, що нічого кращого за Меджлис і Курултай створити неможливо, а щоб підпорядкувати ці структури, потрібно їх просто очолити. По-друге, створена і чітко працює на об'єднання народу релігійна система. У нас є досвід роботи представників кримських татар у владі в період українського Криму. Ми дечого почали досягати у відновленні освіти кримськотатарською мовою. Але нам ще багато чого не вдалося зробити. Наприклад, створити систему фінансової взаємодопомоги — своєрідної кримськотатарської скарбниці, яка у таких ситуаціях, як сьогодні, була б дуже затребувана.

— На ваш погляд, що чекає Крим у найближчій і більш віддаленій перспективі?

— Можливо, це звучатиме пафосно, але сьогодні ми всі є свідками глобальних світових процесів і згадка в них кримських татар, хоча і з різними акцентами, звучить досить чітко як в Україні, Росії, так і в усьому світі. Я глибоко переконаний, що Крим чекають великі зміни, бо без них ця територія буде постійно піддаватися руйнівним геополітичним катаклізмам. Думаю, ключовим питанням у цих змінах буде статус кримськотатарського народу в Криму.

— Ви думаєте, що Крим має шанс на спокійну долю?

— Питання в тому, як пережити сьогоднішні зміни. Можна мовчки дивитися на все, а можна стати активними учасниками цього процесу, вплинути на результат. Або принаймні зберегти своє обличчя в період активного очікування змін. А про те, що їх не уникнути, свідчить хоча б такий факт — радянський режим відправляв нас у депортацію навечно, але ми повернулися.

Катерина ЛИСИЦИНА
м. Сімферополь

Борис Райтшустер — німецький журналіст, який очолює московське бюро німецького журналу «Фокус», володар журналістських премій і медалі Теодора Хойса, відомий як експерт з питань Росії і пострадянського простору. Він, добре знаючи нинішню ситуацію в Україні, зокрема на Донбасі, намагається донести співвітчизникам, які звикли жити «на своєму щасливому острові» і все ще не розуміють загрози агресії з боку Кремля, що Путін вже давно грає «в Чапаєва». Про це кореспондент «Укрінформу» поговорив з Борисом на недавній зустрічі у Львові.

— Можливо, у німців залишилася якась історична пам'ять, що СРСР брав участь у звільненні країни від фашизму, і вони не вірять в агресію з боку Росії?
— Росія цим прекрасно користується і грає. Я вважаю, що абсурд говорити про звільнення, коли одна диктатура перемагає іншу й одна диктатура замінюється іншою. Ми з колегами саме про це говорили, що у нас багато ЗМІ мають дуже сильні ліві тенденції і для них це визнання, що Сталін-диктатор був не кращий за Гітлера, — не прийнятне. Адаже тоді ніби уся їхня життява позиція рухне, і вони цього визнання сильно уникають. Тому у суспільстві, так, є стереотип, що Сталін переміг фашизм, і ще дуже сильне почуття, що ми перед росіянами винні. І на цьому російська

мало знають. І те ж саме серед журналістів. Тому іноді, навіть не повірите, які дурниці можна читати в наших ЗМІ, і це незнання — основа для неправильного розуміння питання... Я б сказав тим, хто пише про Росію: давайте, дві години читайте коротку історію України, аби щось знати, і тоді багато що з цих дурниць, з цих міфів у російській пропаганді само собою розвіється. Звичайно, вони не розуміють, що таке козак, що таке гетьман, що і як було, не кажучи вже про такі тонкощі, що у вас в Україні було міське право за Магдебурзьким принципом у той час, як у Росії — кріпацтво. Вони не знають, що половина України була під Польщею, мала зовсім інший розвиток, інші європейські цінності, що було католицизм у той

час, як Росія була під татаро-монгольським ярмом. Тобто це вже такі тонкощі, що...
— Це заважає у розумінні ситуації...
— Абсолютно! Якщо подивитися, як Східна Україна завжди чинила опір, і як вона була невдоволена, перебуваючи під російською владою... І зараз думати, що вони врутяться усіма силами туди... Якщо ти трішки знаєш історію, то розумієш, що це так само, як говорити, що австрійці усі хочуть стати пруссаками...
— Зрозуміло, Борисе, що єдиних рецептів немає, але все-таки що в такій ситуації робити Україні?
— Ваша інформаційна політика мені не дуже подобається. Дуже багато інформаційного шуму, це як п'яна муха. Багато шуму і не видно вектора.
— Немає державної інформполітики?
— Так-так. Ось, слава Богу, хоч історію з цими ГРУшниками висвітлили інформаційно. Але де ви рік були? Чому не доносите інформацію? Адже у вас же розвідка є, ну, давайте вже якусь документацію, що ось танк такий-то, ось там така модифікація, там гармата ось так ось стоїть... тобто ваші докази присутності російських військових на Донбасі.
— Конкретика має бути...
— Саме конкретика. Коли я німцем розповідаю, що там, на сході України, російські війська, вони говорять, — а як ви доведете? І я, може, у ваших 1500 всіх прес-релізів, які отримую, може, під номером 938 щось і виявлю... А так — усе занадто безладно. Ті ресурси, які у вас є, занадто невпорядковано, по-моєму, працюють.
— На відміну від Росії...
— Так. У Росії свої головні вектори вони знають: українці — фашисти і Майдан куплений США. І це повторюється 100 разів, а у вас...
— Ну, що взагалі інформаційної політики, особливо зовнішнього вектора, розрахованого на рядового західного читача і глядача, по-вашому, немає?
— Звичайно, його немає. Тим більше, ви самі не називаєте це війною, а називаєте антитерористичною операцією. Адаже якщо тероризм, то одразу й сприйняття інше! Якщо тероризм, то при чому тут Путін? Чи сепаратисти. Я не розумію, коли чую, що у вас сепаратисти, а не російські війська під прикриттям, не замасковані росіяни. Окупантів потрібно називати так, як є. Але цього не робиться.
І, звичайно, дуже лякає, що зараз відбувається наступ на свободу ЗМІ. Це не патріотично, не можна критикувати, я вважаю, навпаки, це на руку Путіну. Якщо тут, в Україні, перестануть владу критикувати, то усе зовсім до бісової

У РОСІЇ ЗАБЛОКУВАЛИ САЙТ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО РАДИЛА БРАТИ ДОЗВІЛ В УКРАЇНІ НА ВІДВІДУВАННЯ ОКУПОВАНОГО КРИМУ

У Росії «Роскомнагляд» заблокував у понеділок, 22 червня, сайт російської громадської організації, яка радила російським туристам просити дозволу влади України, щоб відвідати окупований Крим, повідомило Радіо «Свобода».

Як повідомив речник Федеральної служби нагляду у сфері зв'язку, інформаційних технологій і масових комунікацій, більше відомо як «Роскомнагляд», Вадим Амелонський російським агентством, сайт заблокований на території Росії на вимогу Генеральної прокуратури цієї країни.

Раніше в понеділок, 22 червня, Генеральна прокуратура Росії повідомила, що вимагає порушити кримінальну справу щодо російського Товариства захисту прав споживачів «Громадський контроль», бо побачила в оприлюдненій організації пам'ятки для туристів «публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Росії». У зв'язку з цим Генпрокуратура також вимагала заблокувати доступ до сайту «Громадського контролю».

Голова Товариства захисту прав споживачів Михайло Аншаков в інтерв'ю Радіо «Свобода» сказав, що пам'ятка була складена у відповідь на численні скарги росіян на неможливість отримати візу в іншу країну після відвідин Криму.

Аншаков зазначив, що ні МЗС Росії, ні «Ростуризм», які повинні давати відповідні рекомендації, не попереджають росіян про можливі негативні наслідки поїздки до окупованого Криму.

Як повідомляв УНІАН, російське Товариство захисту прав споживачів «Громадський контроль» (ТЗПС), яке раніше добровільно вирішило увійти до списку іноземних агентів, опублікувало поради для росіян, які вирішили провести канікули в анексованому Криму. Зокрема, у повідомленні товариства йшлося, що, згідно з чинним Договором між РФ і Україною про російсько-український державний кордон, а також іншими міжнародними документами, територія півострова Крим вважається українською.

В організації зазначили, що закордонному українцю передбачено особливий порядок в'їзду на окуповані території: в'їзти туди можна тільки на діючих пунктах пропуску через державний кордон України з проставленими відповідними відмітками у паспортних документах чи в імміграційних картках.

Турист, який відвідав територію Криму без отримання відповідного дозволу, буде порушником закону України про статус окупованих територій.

ОБСЄ РОЗКРИТИКУВАЛА РОСІЮ ЗА УТИСКИ МЕДІА В КРИМУ

Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ Дуя Міятович у своєму регулярному звіті розкритикувала російську владу за порушення свободи слова в анексованому Криму. Звіт опубліковано на сайті ОБСЄ.

«Оскільки Російська Федерація фактично здійснює контроль над Кримом, у своєму листі я звернула увагу заступника міністра (закордонних справ РФ Олексія Мешкова — ред.) на придушення незалежних і критичних голосів на півострові, в тому числі погрози, напади, незаконні допити і рейди на деякі ЗМІ, журналістів і блогерів, що викликає занепокоєння. Я також наголосила, що засоби масової інформації кримських татар змушені припинити свою діяльність через відмови в офіційній реєстрації, що постійно повторюється», — заявила Д. Міятович.

Вона зазначила, що російська влада «закрила практично всі ЗМІ кримських татар, у тому числі телеканали «ATR» і «Lale», радіостанції «Meudan» і «Lider», інформгентство «QNA», газету «Avdet» та інші».

ПУТІН ХОЧЕ, АБИ ВИ БУЛИ У ТАКІЙ САМІЙ ДЕПРЕСІЇ, ЯК РОСІЯ

— Борисе, як у Німеччині сприймають ситуацію на Донбасі? Чи розуміють німці, що відбувається?

— Коли я виступаю там, де була НДР, люди усі розуміють, а коли у Західній Німеччині, — вони не розуміють, говорять, що я розповідаю їм казку, що так не може бути. Вони говорять: ось у нас тут є промова Путіна, він інше говорить... А я їм відповідаю — ви граєте в шахи, ви розраховуєте три ходи вперед, а Путін «у Чапаєва» грає. Коли ви подумаете, як відповідати, він уже королевою вас по голові ударить... Сприйняття фантастичне. Коли я показував фільм про нинішню жахливу російську пропаганду, німці мені потім докоряли, що я — страшний західний пропагандист, американський, тому що я показую антиросійське... Вони не вірять. І для них не російська пропаганда погана, це я поганий, що їм таке покажу. Нічого не бачать, заплющують очі... Наївні. Для них Путін не може бути поганим... Розумієте, ми настільки вже довго живемо на своєму острові щасливому, й іншим ми його уявити не можемо. І це вкрай небезпечно.

— Наскільки німці у відсотковому відношенні схильні до такої думки? Чи розуміють, що на Донбас приїшла військова російська агресія і чи розуміють роль Путіна у цьому?

— Це дуже важко оцінити, я тільки свою суто власну думку висловлюю. Думаю, еліти так звані, політики, представники преси, їх 70-80%, не розуміють, і тільки 20-30% — розуміють ситуацію. Громадськість, думаю, — там все-таки, напевно, більш як половина, хай і не дуже свідомо, але на рівні загального сприйняття і здорового глузду розуміють, що щось не те з цим чоловіком. Вони більше розуміють, я глибоко упевнений, тому що тут немає чинника підкупності, чинника власницьких інтересів. Попри те, що ЗМІ багато в чому спотворюють картину, більшість громадськості все-таки розуміють. І за опитуваннями це підтверджується. Залежно від того, чи ставити питання руба, 60-70% висловлюються досить критично про Путіна, вважають, що він винен у ситуації на Донбасі. Але це не означає, що вони розуміють, наскільки глибоко усе зайшло. Тобто якщо ви зараз запитаете: це — локальний конфлікт в Україні або це — виклик усій Європі, усій європейській системі, — я думаю, що 95% німців вам скажуть, що це щось у сусідів, між ними, локальне.

пропаганда грає просто віртуозно. При цьому ви ніколи не почувете, що ми винні перед білорусами, перед українцями, але ми завжди винні перед росіянами. Хоча це — абсурдне спотворення, жертвами були й інші народи. І до Німеччини це ще не дійшло, все ще вважається, що Сталін був жертвою. А Сталін не був. Він свій народ у жертву приніс, Україну теж, і путінська пропаганда віртуозно грає на цьому усьому. Недаремно платяться мільйони піар-агентствам, які точно знають, як німців узяти, так би мовити...
— Як ви оцінюєте роль канцлера Ангели Меркель у розумінні ситуації?

— Меркель, звичайно, тут вдалий варіант: вона з колишньої НДР, дуже добре розуміє психологію Путіна. Я упевнений, що західні політики просто не можуть багато що уявити, тому що це виходить за рамки їхнього сприйняття, їхньої свідомості. Вони просто дуже довірливі, твердять: «Путін же в Мінську говорив... він же підписав... у законі написано». Це як кішка з собакою — одна някає, інший гавкає, і вони не розуміють одне одного. А Меркель розуміє мову Путіна, розуміє, як він думає, вона проникливо дивиться крізь цю польомкінську кулісу. І в цьому її козир. Погано те, що Меркель з тих політиків, хто дуже нерішучий, хто дуже не любить якісь кроки робити, вона дуже стримана, скута. І у неї, по-моєму, лейтмотив: краще взагалі не рухатися, ніж рухатися у неправильному напрямку. Ось така двоїстість: дуже добре, що вона розуміє усе, але шкода, що вона не любить бути послідовною. Але якщо уявити, що Шредер (Герхард Шредер — колишній канцлер ФРН — авт.) і не розуміє, і не послідовний, і якби він був канцлером, він би, напевно, був головним прапроносцем Путіна. Це страшно навіть собі уявити...

— Тобто простим німцям варто довіряти думці Меркель сьогодні?

— Обов'язково. У плані зовнішньої політики і ставлення до Росії — абсолютно, звичайно.
— Скажіть, будь ласка, а на простому рівні німець відрізняє Україну від Росії? Для нього є різниця?

— Рядовому німцю, думаю, з цим важко. Він думає, що це — як у Німеччині Баварія. Думає, що щось було Росією, а потім прийшов Горбачов, перебудова, і насправді це — росіяни, але тепер вони відокремилися. Тобто українську історію дуже

час, як Росія була під татаро-монгольським ярмом. Тобто це вже такі тонкощі, що...
— Це заважає у розумінні ситуації...
— Абсолютно! Якщо подивитися, як Східна Україна завжди чинила опір, і як вона була невдоволена, перебуваючи під російською владою... І зараз думати, що вони врутяться усіма силами туди... Якщо ти трішки знаєш історію, то розумієш, що це так само, як говорити, що австрійці усі хочуть стати пруссаками...
— Зрозуміло, Борисе, що єдиних рецептів немає, але все-таки що в такій ситуації робити Україні?
— Ваша інформаційна політика мені не дуже подобається. Дуже багато інформаційного шуму, це як п'яна муха. Багато шуму і не видно вектора.
— Немає державної інформполітики?
— Так-так. Ось, слава Богу, хоч історію з цими ГРУшниками висвітлили інформаційно. Але де ви рік були? Чому не доносите інформацію? Адже у вас же розвідка є, ну, давайте вже якусь документацію, що ось танк такий-то, ось там така модифікація, там гармата ось так ось стоїть... тобто ваші докази присутності російських військових на Донбасі.
— Конкретика має бути...
— Саме конкретика. Коли я німцем розповідаю, що там, на сході України, російські війська, вони говорять, — а як ви доведете? І я, може, у ваших 1500 всіх прес-релізів, які отримую, може, під номером 938 щось і виявлю... А так — усе занадто безладно. Ті ресурси, які у вас є, занадто невпорядковано, по-моєму, працюють.
— На відміну від Росії...
— Так. У Росії свої головні вектори вони знають: українці — фашисти і Майдан куплений США. І це повторюється 100 разів, а у вас...
— Ну, що взагалі інформаційної політики, особливо зовнішнього вектора, розрахованого на рядового західного читача і глядача, по-вашому, немає?
— Звичайно, його немає. Тим більше, ви самі не називаєте це війною, а називаєте антитерористичною операцією. Адаже якщо тероризм, то одразу й сприйняття інше! Якщо тероризм, то при чому тут Путін? Чи сепаратисти. Я не розумію, коли чую, що у вас сепаратисти, а не російські війська під прикриттям, не замасковані росіяни. Окупантів потрібно називати так, як є. Але цього не робиться.
І, звичайно, дуже лякає, що зараз відбувається наступ на свободу ЗМІ. Це не патріотично, не можна критикувати, я вважаю, навпаки, це на руку Путіну. Якщо тут, в Україні, перестануть владу критикувати, то усе зовсім до бісової

Якщо частина країни перебуває під обстрілом, тобто вже не до реформ, і ти не можеш застосувати усю свою силу.
— Говорять, що у німців після Другої світової війни є шеплення від шовінізму. Чи згодні ви з цим?

— Так, це є. Але, на жаль, це не усі розуміють. І коли, наприклад, ваш президент на нашому телебаченні говорить про боротьбу до останньої краплі крові, німців це дуже насторожує. Тобто тут потрібно враховувати ці особливості. І гасла «Слава Україні!» і «Героям слава!» німців лякають.
— Чи можливо, щоб таке шеплення отримала Росія?

— Аби шеплитися, треба спочатку хворобу подолати. Коли у вас вже на повну прогресує хвороба, жоден лікар не може шеплення робити, потрібно спочатку вилікуватися, а там вже інша стадія зараз, на жаль. Тобто час шеплення упущено, тому що суспільство вже важко захворіло, його вже лихоманить, а у момент апогею хвороби ніхто не може робити шеплення. Є надія, що суспільство потім каятиметься, але, як історія показує, зазвичай для цього потрібні катастрофи.
— На вашу думку, є надія сьогодні в Україні вистогати?

— Надія дуже велика. У пострадянському просторі, зрозуміло, швидких змін не буде, люди одні і ті самі, але уся надія на те, що вони вже можуть відстоювати свої права. Вони один раз вийшли на вулицю, але були кинуті, проте вони і другий раз вийшли. Хоча я вже боявся, що вони у таку ж політичну депресію потраплять, як у Росії. І ше надія є, що народ тут інший, що вони не як кріпаки, що люди все-таки зрозуміли, що від них щось залежить, і в цьому вони розуміють навіть більше, ніж німці. Поки у людей є бажання відстоювати свої права, і якщо цього ресурсу вистачить, то у вас з часом буде велике майбутнє. Тому що ви самі свою свободу і свою демократію завоювали. Нам-то її подарували американці, англійці й французи, тому ми їй не цінимо так, як належить. Але якщо ви далі підете цим шляхом, то за вас зовсім не страшно.

Звичайно, є небезпека, що люди потраплять у депресію. Тут потрібно усіма силами боротися, щоб до цього не дійшло.
— Тобто внутрішній ворог виявиться сильнішим за зовнішнього...
— Так-так. Саме цього потрібно боятися більше, ніж Путіна. Тому що це те, чого Путін хоче найбільше. Він хоче, щоб ви були в такій же депресії, щоб Україна показала, що люди нічого не вирішують, що серед політиків панує зло, крадіяцтво, тиск на простих людей... І цей головний фронт — внутрішній фронт.

Ви маєте пам'ятати: тільки той народ живе гідно, який виходить і бореться за своє гідне життя.

Олена КОЛГУШЕВА

НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПЕРЕБУВАЮТЬ РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВІ У КІЛЬКОСТІ ДО 9 ТИСЯЧ ОСІБ

Заступник глави Адміністрації Президента України Андрій Таранов підтверджує наявність російських військ на території України у кількості до 9 тисяч осіб. Про це він розповів в інтерв'ю «5 каналу».

«За даними української розвідки, які підтвержені розвідками інших країн, на території тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей одночасно перебувають до 9 тис. російських військовослужбовців. Із загальної чисельності 50 тисяч. І саме затримання капітана Єрофеева та сержанта Александрова з третьої бригади ГРУ Генштабу РФ, які були затримані зі зброєю в руках, підтверджує наявність російських військ на території України», — сказав А. Таранов.

«І капітану Єрофееву, і сержанту Александрову висунуто обвинувачення за 258-ю статтею, тобто «тероризм». Але вони з цим не погоджуються, і вважають себе військовослужбовцями ЗС РФ, які виконували спеціальне завдання на території тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей», — зазначив заступник глави АПУ.

Як повідомляв УНІАН, раніше міністр оборони України Степан Полторак повідомив, що вздовж кордону з Україною Російська Федерація утримує угруповання у складі близько 55 тис. військовослужбовців та близько 3 тис. 700 одиниць основного озброєння і техніки Збройних Сил РФ.

В ОБСЄ СКАРЖАЮТЬСЯ, ЩО БОЙОВИКИ СТРІЛЯЮТЬ ПОПРИ ДОМОВЛЕНОСТІ

Представники спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні констатують, що в Донецькій області їхні патрулі часто потрапляють під обстріл бойовиків, незважаючи на жодні домовленості. Про це представник спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні Іон Савчук заявив на зустрічі з головою Донецької військово-цивільної обласної адміністрації Павлом Жебрівським, повідомили у прес-службі ОДА.

«Ми отримуємо інформацію з перших вуст. Є свої домовленості, процедури, що ми можемо зробити для допомоги населенню. Хочу підкреслити, що представники ОБСЄ виконують виключно наглядову функцію, ми не маємо повноважень втручатися. Місія теж не може бути використана як щит для припинення вогню. Ми переувідалися, що це не працює», — підкреслив Савчук.

Жебрівський висловив занепокоєння з приводу активізації бойовиків з боку окупованих територій, оскільки за останній тиждень збільшилася інтенсивність обстрілів. Якщо станом на 16 червня на лінії розмежування у Донецькій області зафіксували 28 випадків порушення мирних домовленостей, то вже 20 червня їхня кількість збільшилася до 61, констатував він.

Звертаючись до Савчука, Жебрівський сказав, що перше його прохання «стосуватиметься сприяння в організації допуску ремонтників до відновлення електропостачання у містах Красногорівка і Мар'їнка, де люди без світла вже три тижні сидять».

У свою чергу, представник місії ОБСЄ відповів, що існує процедура, згідно з якою сторони намагаються погоджувати питання про проведення ремонтних робіт на пошкоджених об'єктах. Компанія, яка має намір відправити своїх ремонтників, звертається з проханням припинити вогонь на якийсь час і гарантувати безпеку моніторинговій групі та особам, які працюватимуть над відновленням електро-, газо- і водопостачання. Тільки після отримання таких гарантій центральний офіс місії дає згоду відправити своїх представників до небезпечної місця. «Але, незважаючи на це, наші патрулі часто потрапляють під обстріли», — заявив Савчук, маючи на увазі порушення домовленостей бойовиками.

Російський письменник, поет, журналіст Дмитро Биков — відомий своєю неординарною творчою критикою політичних і соціальних процесів у Росії — часто буває в США. Тут він викладає в університетах, читає лекції про російську літературу і проводить зустрічі з місцевою інтелігенцією. Саме після однієї з таких зустрічей у Вашингтоні, присвяченої російським новелам, Дмитро Биков після недовгих роздумів погодився дати інтерв'ю «Укрінформ». Щоправда, перед цим попросив не питати, що він думає про нинішню ситуацію в Україні.

**Я — ДЕРЖАВНИК, АЛЕ
ІДЕАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ**

— Дмитре Львовичу, ви часто критикуєте дії влади в Росії, проте наразі це, м'яко кажучи, не прийнято в російському суспільстві. Чому ви це робите?

— Я не критикую дії влади, я критикую ту систему влади, з якою немає зворотного зв'язку, де влада не почуває себе відповідальною ні перед ким. Це — не критика, це — інша система поглядів. Певній кількості людей — не дуже великій насправді — малюється одна філософська система, за якої влада сакральна, населення не має права голосу, і має бути, як колосся під серпом, готове в будь-який момент пожертвувати собою заради збереження цієї влади. Права людини при цьому оголошуються чимось на кшталт педерастії — це стає такою ж «потворною крайністю», тобто для таких людей права людини — оксюморон.

Є інша система поглядів, у якій людина є мірою всіх речей і головною метою прогресу.

У мене ж — своя система. Я не можу сказати, що для мене людина понад усе, я все-таки вірю в абстракції і певні цінності, які є поза людиною. Але я вважаю, що при цьому максимальне мучення людини не має бути метою системи — ось так мені здається. Тому я — такий собі державник якоїсь ідеальної держави — не тієї держави, яка є, а іншої, яка все-таки піклується про розвиток, про благо, аби людина максимально збувалася і реалізовувалася. Ось, власне, і вся соціальна критика, яку я собі дозволяю. Тому я, напевно, і не виглядаю таким вже «екзотичним» персонажем.

**ВЛАДА ЗАКРИТА
І ВИКЛИКАЄ БАЖАННЯ
ГОВОРИТИ ПРО НЕЇ ЛІРИЧНО**

— Ви нерідко висловлюєте свою критику влади у віршах. Чому саме у такій формі?

— Більшість матеріалів у мене все-таки прозаїчні, у віршах виходять щотижневі колонки в «Новой» (російськом виданні «Новая газета», — ред.). Це такий жанр — «лист щастя», проміжний між лірикою і публіцистикою. Розумієте, вірші ж вимагають формулювання, наявності формул. Тому людям даються формули для висловлення їхніх якось почуттів, аби вони підсвідомо це розуміли, але для себе остаточно це не сформулювали. І почали б говорити: «Я хочу быть с тобой, я буду с тобой» або «Я помню чудное мгновенье, передо мной явилась ты», або «Я знаю — город будет, я знаю — саду цвезть», — ну, і далі це підхоплюється. Просто це така формула висловлення, яка дисциплінує того, хто говорить. У віршованій статті можна висловити біль-

Дмитро БИКОВ:

У РОСІЇ ЩЕ ЖАХНУТЬСЯ, ЩО ВОЮВАЛИ З УКРАЇНОЮ

ше й більш ёмко, ніж уміщуючи це в прозаїчну колонку.

Потім, як один мій друг дуже добре сказав, лірика пишеться таємничо, а нічого більш таємничого, ніж влада в сьгоднішній Росії, немає. Влада закрита, і, звичайно, викликає бажання говорити про неї лірично.

**ПОПУЛЯРНІСТЬ
«ГРАЖДАНІНА ПОЕТА»
БУЛА НЕСПОДІВАНОЮ**
— В Україні великої популярності набули літературні відеовипуски проекту «Гражданин поэт», де Михайло Єфремов читає вірші «на злобу дня», написані вами. Як виникла і вилася ця ідея?

— Це був такий культурологічний проект, який раптом виявився затребуваним і популярним. А ми збиралися зробити абсолютно просту річ. Михайло Єфремов — один з найрозумніших російських артистів, чудовий знавець поезії, знає напам'ять більше віршів, ніж я, а це рідкість. Його надихнула ідея Андрія Васильєва, аби я писав під когось стилізацію, а Михайло в образі цього автора її б начитував. Чиста культурологія.

Але потім історія про Наташу Васильєву «Доля ты русская, долька женская...» чомусь набрала багато переглядів, якусь фантастичну цифру переглядів набрав «Ленин и печник», потім Прохоров: «Все любил Дядю Степу за красу его и статью, целовали только в попу, выше было не достать». Раптом якоесь це стало популярним! Ми й самі сильно здивувалися, що так сталося. Це була чиста культурологія.

— На яку аудиторію ви розраховували, коли писали ці твори?

— На російську інтелігенцію, яка знає напам'ять дуже багато віршів, інакше до них цей гумор не доходив би. Я згадую нашу стилізацію під Блока «Трах-тах-тах, и только Эхо...» — у цьому випадку — «Эхо Москвы». Це ж може зрозуміти лише людина, яка знає оригінал. Але виявилось, що в Росії є багато людей, які знають напам'ять ці вірші. Це, звичайно, Михайлова (Михайла Єфремова, — ред.) феноменальна харизма. Більше — нічого за цим, ні реклами, нічого, суто народна туга за віршами.

**РОСІЙСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ
ПРОЯВИТЬСЯ РАПТОВО**
— Якщо говорити про російську інтелігенцію, на ваш по-

гляд, чи може вона змінити ситуацію у Росії?

— Я колись спитав у Гейдара Джемалю, людини дуже недурної, звідки в переломні моменти беруться народні вожді? Ось їх щойно не було, і ось вони є. Це — такі сутності, які тчуться з туману. Російська інтелігенція — це такий прихований латентний шар. Відбувається потрясіння, і вона виходить, миттєво проявляє себе, відбувається абсолютно незрозумілий якийсь стрибок.

Наприклад, звідки взявся феномен авторської пісні? Ось щойно його не було, й одночасно виникають Новелла Матвеева, Булат Окуджава, Юлій Кім, Юрій Візбор, Олексій Охріменко, Михайло Анчаров. Всі ці люди одне одного не знають, але вони одночасно починають писати авторську пісню. Що це за феномен? Відповідь дуже проста: це — нові народні пісні. У якийсь момент інтелігенція стала народом, у неї з'явився свій фольклор. З'явився соціальний прошарок, і в нього з'явився свій голос.

Точно так само можна сказати про інший — провідний, домінуючий прошарок, який виникає раптово. Ос так раптово свого часу виникла в Росії революційна різночинна інтелігенція 1880-х

року рано чи пізно ця рана загоїться. Радше за все, рано. Тому що, подивившись, які жорстокі протистояння були в російській громадянській війні, а за п'ять років люди запитували себе, що це було? Батько йшов на сина, брат на брата. Що це таке було — незрозуміло, якісь магнітні бурі. Так і тут ми будемо питати: «Що це було, ми що, воювали з Україною? Як!? Цього не може бути!».

Будуть шлюби, так усе і загоїться.

**МІЙ ОПТИМІЗМ —
ЗІ СПІЛКУВАННЯ
З РОСІЙСЬКИМИ
СТУДЕНТАМИ**
— Що ви думаєте про майбутнє Росії?

— Росія завжди вибиралася з будь-яких глухих кутів, і зараз теж вибереться, неодноразово здивувавши світ. Її інтелектуальний потенціал наразі неочікувано величезний. Я бачу дуже різкий інтелектуальний ривок, і мій оптимізм заснований на тому, що я спілкуюся в основному зі студентами. Якщо це покоління студентів, рівного якійся я просто не знаю в російській історії, здійснився і не буде перемелене якимись май-

рків — при цьому ніщо на це не вказувало. І тоді відсоток писемності в суспільстві підвищився лавиноподібно.

На чому заснований феномен Максима Горького, коли наклад його першого двотомника «Расказы и очерки» довелось три рази перевидавати? Ще п'ять років тому ніхто не чув про таку літературу. Отже, це було затребуваним. Звідки це взялося? Гумільов би сказав, що це якісь космічні спалахи. Я вважаю, що це якийсь накопичення кількісних змін. Але як це відбувається — незрозуміло. Жах у тому, що це відбувається стадіально, і це не еволюційний процес.

Тому російська інтелігенція, як тільки стане затребуваною, одразу ж з'явиться і буде щиро дивуватися, як у цій країні міг бути такий рейтинг у програм Дмитра Кисельова?

**РАНА В СТОСУНКАХ
УКРАЇНИ І РОСІЇ ЗАГОЇТЬСЯ,
РАНО ЧИ ПІЗНО**

— Перед інтерв'ю ви сказали, що не хотіли б давати оцінок тому, що відбувається в Україні. Чому?

— Тому що Україна наразі — це відкрита рана. Я не знаю, що зараз можна сказати про Україну, що її не підірвало б. Ну, даруйте, відбуваються спроби третього Майдану. Вони розпалюються з різних сторін різними силами.

Я недостатньо знаю українську ситуацію, аби її прогнозувати, і не дуже розумію, чим закінчиться проект «Новоросія», і чи закінчиться він найближчим часом. Тобто тут стільки біфуркацій, стільки переломних точок, що поки треба почекати, треба не зашкодити. І не хочу зашкодити ні собі, ні Україні.

— Як ви думаєте, яке майбутнє українсько-російських відносин?

— Звичайно, це загоїться, як рана, ця виразка якось зарубцюється. Врешті-решт, Україна і Росія зналі періоди дуже жорсткого протистояння. Я абсолютно переконаний, що у нас — спільне слов'янське майбутнє, і буде спільний слов'янський світ. Коли ми кажемо сьогодні «русский мир», — ми маємо на увазі путінське чи дугінське уявлення про нього. Але це абсолютно неправильна подача Росії, вона нічого спільного не має з тією потенцією вільною, могутньою інтелектуальною країною, яку ми знаємо. Ми знаємо абсолютно іншу Росію.

Тому я абсолютно впевнений,

то ми отримаємо приголомшливу Росію протягом найближчих п'яти років, коли ці люди стануть зрілими.

Причому це явище я спостерігаю у всесвітньому масштабі — я бачив це в Ягеллонському університеті Кракова, у Владивостоку, Новосибірську, де я зустрічався зі студентами, й абсолютно мене це приголомшує в Принстоні. Я познайомив багатьох із цих дітей між собою, вони знайшли феноменальну спільну мову, навіть нині мої російські студенти перекладають оповідання моїх американських студентів, і я дуже сподіваюся, що багато хто з них одружиться одне з одним згодом.

Я бачу одні й ті ж явища, ба більше: я бачу один і той самий тип людини, дуже для мене цікавий. Це — провінціали, дуже доброзичливі люди, й у них феноменально швидкий розум.

— Ви коли-небудь замислювалися про те, аби податися в політику?

— Ніколи в житті, ви що! Політика — це концентроване вираження моралі. У цьому сенсі, мені здається, я вже займаюся політикою, але не на рівні боротьби за владу, а на рівні формулювань якихось важливих речей.

— Розкажіть, які ваші творчі плани?

— Дякую, творчість — це важливо. Зараз вийде Маяковський (із серії біографій видатних людей, — ред.), я його все-таки закінчу. Потім я напишу роман «Червень», над яким уже почав роботу. Це — друга частина трилогії: був уже «КС», потім буде «Червень», а третя частина буде називатися «Істина» про процес Бейліса. Це — три історії про кохання. Одна — це історія Алі Ефрон (дочки Марини Цветаєвої, — ред.) і Самуїла Гуревича. Друга — вигадана, а третя має певну схожість з історією Сигізмунда Кржижановського. Працювати над цим я буду, скоріш за все, до кінця року.

А потім я все-таки сподіваюся написати кілька романів, досить легких за жанром, — про ту таємну силу, яка керує світом. Я цю силу знаю, мені здається, я її знайшов — ось так з інтригою я вам відповім. І ця сила — не гроші, не нафта і не секс. А що це, ви скоро дізнаєтеся.

Ярослав ДОВГОПОЛ
Вашингтон

ПРЕЗИДЕНТ ВШАНУВАВ ПАМ'ЯТЬ ЖЕРТВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

22 червня, у День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні, президент Петро Порошенко разом з ветеранами та військовослужбовцями-учасниками АТО вшанував пам'ять воїнів, які захищали державу у роки Другої світової війни.

Учасники церемонії поклали квіти до могили Невідомого солдата у Парку Слави та вшанували пам'ять полеглих хвилиною мовчання. Рота почесної варти відсалютувала з особистої зброї та пройшла урочистим маршем.

Разом з Головою держави та ветеранами у церемонії також взяли участь Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк, голова Київської міської державної адміністрації Віталій Кличко, голова Київської обласної державної адміністрації Володимир Шандра, Президенти України Леонід Кучма (1994–2005 рр.) та Віктор Ющенко (2005–2010 рр.), урядовці, народні депутати, представники АПУ, громадськості.

Після завершення заходу президент коротко поспілкувався з ветеранами.

День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні відзначається згідно з Указом Президента України (№ 1245/2000, від 17 листопада 2000 року).

День встановлено «...з метою всенародного вшанування пам'яті синів і дочок українського народу, полеглих під час Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років, їхнього подвигу та жертвості... на підтримку ініціативи громадських організацій ветеранів війни, праці, Збройних Сил і жертв нацистських переслідувань...».

74 роки тому, попри таємні угоди, співпрацю та палкі запевнення у дружбі, нацистська Німеччи-

на та її сателіти — Угорщина і Румунія атакували радянські частини по всій лінії кордону від Балтійського до Чорного моря; перші німецькі бомби цього дня впали і на Київ. Розпочалася німецько-радянська війна 1941–1945 рр. як складова, але основна частина Другої світової війни.

Український напрям, за планом «Барбаросса», був одним з найголовніших. Попри героїзм і мужність військових, на початок грудня 1941 року війська вермахту окупували практично всю територію України. Дехто з українських націоналістів наївно сподівався, що, «звільнившись з-під московсько-більшовицької оку-

пації... Україна увійде до складу нової Європи як великий і вільний народ...» (так писала газета «Українське слово» у вересні 1941 року), але досить скоро стало зрозуміло, що це не входить у плани Гітлера. Німці зовсім не збиралися організувати не тільки формально незалежну (як то було у 1918 році), а й навіть скільки-небудь автономну Україну.

Метою нацистського режиму були підкорення та колонізація України, винищення її людності (українців, згідно з «расовою теорією», вважали «неповноцінним народом», який не може мати власної держави, натомість мусить працювати на інших). Майже одразу територія тодішньої УРСР була поділена й вкріплена мережею таборів смерті. Десятки тисяч людей різних національностей було розстріляно в Києві, Харкові, Дніпропетровську, Рівному та ін.

Страшною трагедією часів окупації стало винищення мирного населення в Бабиному Яру в Києві, де тільки за перші п'ять днів, починаючи з 29 вересня 1941 року, розстріляно 150–160 тис. мирного населення, в основному євреїв. А всього там за роки окупації загинуло понад 220 тис. осіб різних національностей, у тому числі — військовополоне-

них. Усього за роки окупації в Україні загинуло 3,9 млн. цивільних людей. До Німеччини з нашої держави було вивезено близько 2,4 млн. осіб. Сотні тисяч з них загинули.

Протягом Другої світової війни бойові дії двічі прокотилися усюю територією України. Харків, одне з найбільших міст України, переходив з рук у руки чотири рази.

Про втрати, яких завдали Україні загарбники, можна судити з того, що лише прями збитки становили близько 285 млрд. крб., або 42% загальних втрат республіки від окупації. На території України було зруйновано й спалено 714 міст і селищ міського типу, понад 28 тис. сіл, 16 150 промислових підприємств, 1916 залізничних станцій, 27 725 колгоспів, 1227 МТС, 873 радгоспи, 18 тисяч лікувальних закладів, 32 930 шкіл, технікумів, вишів і науково-дослідних інститутів, 19 200 бібліотек. Понад 10 млн. осіб лишилися без житла. Втрати сільського господарства становили до третини загальної суми втрат республіки. Україна була перетворена на суцільне полепеліце.

У Другій світовій війні українці зазнали людських втрат більше, ніж Велика Британія, Канада, США та Франція разом узяті. Загальні втрати України у цій війні оцінюються у 8–10 мільйонів життів як серед військових, так і серед цивільного населення. Таким наслідком виявилось зіткнення двох тоталітарних режимів.

НАЙКРАЩИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВИКОНАВЕЦЬ РОСІЙСЬКОГО ШАНСОНУ ОЛЕГ ГАВРИЛЮК — ПРОТИ ПУТИНА

«Правда — дорожче золота. Слово — сильніше молота» — так називається нова збірка віршів київського поета Олега Гаврилюка. Автор — поет, співак і композитор. В його репертуарі понад 1500 віршів і понад 200 пісень. Олег Гаврилюк виступає в дуетах із Тіною Кароль, Катериною Бужинською і Наталією Бучинською. У 2004 році мережею радіостанцій «Шансон» Олег Гаврилюк названий найкращим українським виконавцем. У 2009 році альбом Гаврилюка «Ключи от рая» став найпродаванішим в Україні, а з Інтернету його завантажили понад мільйон слухачів. У 2013 році з нагоди Дня Конституції України Янукович надав Гаврилюку звання народного артиста. Клопотання про присвоєння цього звання підписали 13 народних депутатів України — Ян Табачник, Сергій Тігіпко, Нестор Шуфрич, Ельбрус Тедеев, Вадим Колесніченко, Володимир Олійник, Таїсія Повалій і інші, а також голова КМДА Олександр Попов.

Але митець Олег Гаврилюк — не продажний. Він різко засуджує агресію Росії проти України, називає Януковича тираном. Поет звертається до російського народу таким віршем:

«Ваш В.В.П. —

бандит, бандит, бандит...
Типичний КГБшник, маломерка.
Ми дали вам доверие в кредит,
Не выдержала времени проверка.
Вы нам вонзили в спину

Крымский нож,
Подарок брата братскому народу...
Володенька, спасибо вам за ложь,
Мы не забудем этого вам сроду!
Ваш В.В.П. —

тиран, тиран, тиран...
Абхазия, Чечня и Украина
Страдают от солдатских

Русских ран...
Везде все та же гнусная картина...»

Російськомовний поет-українець таврує російських колег, які підтримали путінську агресію:

«Поэты Русские,
очнитесь, ради Бога,
Я — украинец, только, как по мне,
Так лучше сдохнуть!

Не судите строго,
Чем быть таким, как вы,
у вас в стране».

А ось поетичне звернення Олега Гаврилюка до співвітчизників — «Українским «диванным патриотам»:

«Молимся Богу...
Сидим, скрестив пальцы...
Аэропорт... Волноваха...
Дебальцево...

Тонут в крови сыновей Украины,
Ждем перемирия? Как мы наивны!
Крым отобрали,
Донбасс раздирают,
Мы тут сидим, а они умирают...
Прячем свой зад

за спиной патриотов,
В каждом поселке
хороним кого-то...
Люди, очнитесь!

Не буду вам врать я —
В спину стреляют нам
«Русские братья»,
Хватит в беде уповать на:

«А может?»
Тут, кроме нас, нам никто
не поможет!...»

Сергій Мелека і Валерій Малашенко (зліва направо); Олександр Головенько; рештки озброєння Другої світової і нинішньої воєн

ТАК ВОЮЄМО Ж!

У Центральному будинку культури міста Ірпня на Київщині керівник Англійського клубу Олексій Дашковський провів вечір, присвячений перемозі над німецьким нацизмом. Було продемонстровано уривки із художніх фільмів воєнної тематики. Вони чергувалися з художніми виступами скрипальки і співачки зі Львова Юлії Омельчук, актриси театру «Карнавал» Тетяни Олійникової та ірпінської співачки-школярки Олександри Литвин.

Друга світова війна своїми жахіттями перевершила всі попередні та, на жаль, не стала останньою. Спогадами про війну в Афганістані поділився підполковник Валерій Малашенко. Ветерани війни в Афганістані виступають на захист України. Двоє членів Ірпінської організації Української спілки ветеранів Афганістану Олександр Давидчук і Микола Личак добровільно пішли на Донбас захищати Україну від російської агресії і загнули.

Соліст ансамблю ветеранів афганської війни «Перевал» Сергій Мелека виконав пісню воєнних років своєї молодості і нову дотепну пісню про боротьбу українського народу

проти російської агресії. В Афганістані загинуло вісім жителів Ірпінського краю. А в боях з московським агресором полягло вже вдвічі більше ірпінців. Україна дуже потерпіла від воєн у минулому столітті і знову мусить воювати.

Велику допомогу нашій армії надають волонтери, зокрема, ірпінські. Від імені ірпінських волонтерів виступив Денис Краснянський. Вдячність волонтерам висловив учасник АТО Олександр Головенько. Він також зазначив, що сильною духовною підтримкою слугують листи й малюнки, які діти надсилають бійцям АТО. Інший учасник АТО взводний Костянтин Дишко розповів про стан наших солдатів після бою. Ворог гатив по наших, здавалося, з усіх видів зброї. Навколо лежали поранені. «БТР» їхав і підбирав їх. І в цей час привезли пошту — дитячі малюнки. Костянтин Дишко згадавав свої враження після огляду дитячих малюнків: «Світ перевертається і знову стає з голови на ноги. І знову хочеться жити».

Дишко розповів кілька випадків із бойового життя. Якось наші бійці виготовили опудало, одягли на нього каску і поклали гранатомет. Здалеку воно нагадувало солдата з гранатометом. Незабаром почули, як по касці

дзенькнули дві кулі. Помітили, що ворожий снайпер стріляв з-під вагончика. Звернулися до зенітників. І зенітний вогонь змішав снайпера з землею. Іншого разу до наших позицій підбралася російська диверсійно-розвідувальна група і була знищена. Наші дозволили росіянам забрати тіла їхніх убитих диверсантів. Взводний Дишко поспілкувався з капітаном російської армії, випили по чарці. Російський капітан бідкався, що під його командою перебувають 18–20-річні хлопчачки.

Запитуємо, а як же перемир'я? Дишко відповідає: «У мене в перший же день перемир'я загинув солдат. Сепаратисти продовжують стріляти по нас. А нам забороняють стріляти у відповідь».

Цікавлюся, чи зможе наша армія воювати проти російської?

— Так воюємо ж, — відповідає Костянтин Дишко. — У росіян модернізована зброя. Ми її захоплювали. З нашою зброєю можна воювати проти їхньої зброї. Автомат — це автомат. Наші танки Т-64 не гірші за російські Т-72. Російський окупантів треба гнати з України!

ПОСТАВКИ ТОВАРІВ ДО КРИМУ:

ГУМАННІСТЬ ЧИ БЕЗСОРОМНИЙ БІЗНЕС?

Заявляючи про необхідність забезпечувати продуктами українських громадян у Криму, бізнес-структури реалізують

обхідні схеми поставок до Росії. Наразі в публічному просторі України розгорнулася активна дискусія на тему того, чи потрібно вводити повну економічну блокаду окупованого Кримського півострова. Поштовок до неї стала реєстрація у Верховній Раді законопроекту, що передбачає поправки до чинного закону «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованих територіях України». Проект передбачає повне припинення товарних поставок на окуповані території, в тому числі у Крим, за винятком гуманітарної допомоги. Остання має ввозитися виключно під контролем спеціального делегованих представників ОБСЄ або за участі Міжнародного комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Одночасно пропонується скасувати закон про так звану «вільну економічну зону «Крим», наявність якого створює правові підстави, які дозволяють частині українського бізнесу заробляти на втраті територіальної цілісності країни.

У цьому випадку прийнято говорити, що постачальники товарів до Криму, хоч і підтримують економічно окупаційну адміністрацію, але водночас рятують «патріотів України» на півострові від неминучого продовольчого дефіциту. Однак ці доводи спростовує вже цілком сформована за рік після анексії нова структура кримського товарного ринку і невблаганна статистика. Її цифри наочно свідчать, що обсягу продуктів, який постачають, із надлишком вистачить, аби прогодувати не лише «патріотів», а й непатріотів, і навіть некримчан.

Трохи статистики

Візьмемо за основу офіційні дані кримського територіального управління Россільгоспнагляду за останній повний календарний місяць — травень. Через інспекторів цього відомства проходить уся сільськогосподарська та тваринницька продукція, яку ввозять до Криму через перешийок. Принаймні вся, яку ввозять легально.

Тож, за повідомленням теруправління, в травні 2015 року з України до Криму ввезли 24908,7 тонни продукції рослинного походження та 16163 тонни тваринного походження. В сумі обсяг поставлених сільськогосподарських продуктів склав 41,1 тис. тонн, або 41,1 млн. кілогра-

мів. Що в перерахунок на двомільйонне населення півострова — в середньому 20,6 кг продовольства на людину в місяць (або 0,7 кг на день), включно зі старими та немовлятами. В принципі, за скромних запитів Крим міг би харчуватись лише цими поставками.

Зокрема, за даними Россільгоспнагляду, за місяць з материка поставили 19556,7 тонни овочів, 4603,7 тонни фруктів і горіхів, 651,4 тонни борошномельно-круп'яної продукції, 22 тонни зернових, 15,6 тонни бобових, 14,6 тонни олійних і 44,6 тонни інших товарів. Продуктів тваринного походження в травні поставили 16,2 тис. тонн, у живій вазі завезено 100 домашніх і 157 сільськогосподарських тварин. Крім того, завезли 8,5 млн. штук курячих яєць.

Якщо говорити про фінансову сторону питання, то, за даними Державної служби статистики України, у січні-квітні 2015 року Україна поставила на територію Криму товарів на загальну суму 308 652 000 доларів, що на 296 109 000 доларів, або в 25 разів, більше за обсяг постачання товарів із Криму на материк. Примітно, що за січень-лютий було поставлено товарів на 96,5 млн. доларів. Тобто динаміка явно наростаюча, оскільки за двічі більший проміжок часу товарний обсяг не подвоївся, а потроївся.

Чорна продуктова діра

Якщо судити тільки математично, то з наведених вище цифр можна зробити висновок, що Україна досі закриває більшу частину потреби Криму в продуктах харчування. Тим часом, сьогодні неозброєним оком видно, що товарна структура в Криму значно змінилася і українські продукти, на відміну від ситуації річної давнини, на прилавках кримських магазинів уже не преважують.

За даними заступника міністра промислової політики Криму Костянтина Равича, сьогодні частка російських товарів у Криму наблизилася до 80%. «Що стосується поставок з України, то на сьогодні відбувається диверсифікація поставок, і практично вже 80% продукції йде безпосередньо з Російської Федерації, тому від України ми будемо залежати все менше і менше», — сказав Равич на пресконференції в середині червня. Можна припустити, що чиновницькі дані дещо завищені, але

тенденція заміщення має місце бути.

Таким чином, маємо парадокс: українські продукти, які, виходячи з обсягів їхнього ввезення, мають закривати майже всю потребу кримського населення в їжі, насправді не перевищують п'ятої частини товарів. Куди зникає різниця? Втім, відповісти на це запитання лежить на поверхні.

Транзитний коридор

Вже досить давно і відкрито кажуть про те, що більша частина продуктів, яку переправляють до Криму з материкової України, надовго на півострові не затримується і розчиняється в безкрайніх російських просторах. Сьогодні Крим — це унікальна лазівка для торгівлі з Росією, яку офіційний Київ визнав країною-агресором. Адміністративно-митні перепони з української сторони мінімальні. В свою чергу, кримська влада домоглася максимального полегшення ввезення українських товарів під гаслом боротьби з продуктивним дефіцитом. Через кримський кордон товар доставити незрівнянно легше, ніж напряму через російський, в обхід санкцій та інших обмежень. Промисляють цим і українські, і російські бізнес-структури, і кримські перекупники.

А вже на півострові український товар «перетворюється» на кримський і безперешкодно слідує до Росії або навіть продається на місцевому ринку. Показовим у цьому плані є одне з останніх повідомлень Слідчого комітету Росії щодо Криму. Слідком порушив справу щодо одного з сільських голів «прикордонного» Роздольненського району. Провина його полягає в тому, що сільський чиновник видав довідки двом кримчанам про нібито наявність у них земельних ділянок на території сільради для вирощування сільськогосподарської продукції. «Ці особи займаються купівлею-продажем овочів, і ці довідки необхідні їм для здійснення перевезення реалізованої ними продукції з України на територію Російської Федерації», — пояснили у Слідкомі. Простіше кажучи, ділки продавали українські овочі до Росії під виглядом вирощених на власних ділянках. І, треба думати, цей випадок не є унікальним, а така схема — єдиною.

Роман НІКОЛАЄВ

ua.krymr.com

ШКОЛА ВИЖИВАННЯ

СТЕГЕНЦЯ «НА ПОДУШЦІ»

Не маючи особливого вибору, частенько переглядаю російські телевізійні кулінарні шоу, де нібито обходяться без політики і не паплюжать мою Батьківщину. Але є інший нюанс, що викликає певне роздратування: майже всі кухарі, особливо московські, пропонують страви із таких інгредієнтів, що не часто потрапляють до холодильників простих кримчан.

Це, скажімо, королівські креветки, анчоуси, сир пармезан, авокадо тощо. Багато складових, непрості маніпуляції з ними, досконала кухонна техніка — все це майже не дає шансів звичайній, заклопотаній життєвими справами людині спробувати щось скопіювати. А ще для пенсіонера таке «свято шлунка» може обійтися у півпенсії, та й більшість зарплат не розраховані на подібні стреси.

До того ж одним із завдань під час приготування таких делікатесів є їхня низька калорійність, аби, скуштувавши цей «плід» надзусиль і спустошенія вашої кишені, ви вже за кілька годин знову зголодніли і мусили чимчикувати до магазину, щоб мати змогу перемкнути увагу на не пов'язані з харчуванням справи.

«Перший телеканал» та канал «Москва-24» також дуже полюбляють давати поради, як же вибрати найкраще, найсвіжіше м'ясо, якісні, екологічно бездоганні овочі, смачні, вишукані морепродукти, не пояснюючи, за що все це можна купити. Бо ціна і якість, здебільшого, — близнюки-брати. Іноді здається, що всі ці поради взагалі розраховані на інопланетян, бо, скажімо, мої знайомі, які виходять на пенсію за російськими законами, одержують від 5,5 до 8 тисяч рублів, при середній для Криму — 11600 руб. Щодо зарплат, то на заводах, які нібито реанімувала Росія після «українського лихоліття», робочий тиждень залишається неповним, тож сусідка, котра працює на Сімферопольському заводі пластмас, за половину робочого тижня одержує на місяць 1,5-2 тисячі рублів, і цих грошей їй точно не вистачить навіть на одну вишукану московську страву, як і на кілограм отого прецудового м'яса.

Ось чому мені хотілося б поговорити про економ-страви, і про те, як зробити їх смачними і ситними, аби ніхто не здогадався, що продуктової набір куплявся за три дні до зарплати. Переконаю, що майже кожна господиня має пов'язані з економією кулінарні хитрощі, а я розповім про свою вимушену кухонну творчість.

Отже, купляємо курячі стегенця, можна найдешевші і на камінь заморожені. Не сумуйте, якщо вони навіть виявляться не першої свіжості, просто такі, розморозивши і промивши у кількох водах, доведеться ще потримати у воді хвилин 40, стегенця посвіжішають. Далі солимо їх, натираємо приправою для курки, яка є вдома, головне, щоб містила у собі спеції. Потім занурюємо у майонез, розведений гірчицею, приблизно у пропорції 80 до 20 відсотків. Але якщо немає ні майонезу, ні гірчиці — це теж невелика трагедія. Обсмажуємо стегенця у незначній кількості олії на сильному вогні в глибокій сковорідці. Доводимо до напівготовності вже на тихому, аби м'ясо випустило із себе достатньо соку. В ньому пастеризуємо

нарзану кільцями цибулю і нарізану соломкою моркву, додаємо нарізані кубиками кабачки і болгарський перець. Це в сезон, а взимку можна обійтися цибулею і морквою, але не жалючі. На дуже повільному вогні доводимо до готовності як овочі, так і стегенця, що тушкуються на овочевій «подушці». Не забуваймо «подушку» посолити і кілька разів обережно перемішати, а стегенця повернути з боку на бік. Довго тушкуючись під кришкою без води, але в овочевому соці, м'ясо стане м'яким та не втратить свого смаку, подібно до вареного. Перед тим, як вимкнути вогонь, щедро посипте страву зеленню.

Овочами з курячим жиром і соком добре мастити картоплю, макарони, гречану та рисову каші: покладіть на порцію по шматочку м'яса, та головне тут овочі, і чим їх буде більше, тим краще смакуватиме гарнір. Звичайно, до овочевих подушок можна було б додати і кілька помідорів, але вони мають надто активний смак і можуть потім домінувати, а смак інших овочів загубиться. Втім, цей рецепт кожен може корегувати по-своєму. А ще дуже б хотілося дізнатися, чим ви годуете родину за три дні до зарплати? Поділіться досвідом!

Школа, що українські стегенця, які сьогодні коштують в Криму 68 рублів за кілограм, з 1 липня ми вже навряд чи придбаємо, бо їхнє ввезення на півострів буде різко обмежено. Наші «підкулявальники» вважають, що ця продукція може завестися до України із країн Єврозою, де нібито спостерігаються постійні спалахи пташиного грипу. Зізнатися, не дуже в це вірю, бо хіба б мовчали про таке російські ЗМІ, «заточені» на пошуки будь-якого компромату, особливо в Україні, де люди б активно інфікувалися європейськими стегенцями і хворіли. Тим не менше, дешевої курятини кримчани не матимуть, як вже не мають і дешевих українських ковбасних виробів, що користувалися великим попитом у магазинах «АТБ». Тепер за ті ж самі гроші купуємо не м'ясо, а сою з крохмалем та манкою в ковбасній оболонці.

Не вдається зекономити і за рахунок місцевих ранніх овочів та фруктів. Преса радісно повідомляє, що практично 100% цієї продукції вивозиться із Криму для реалізації в Росії. Воно, звичайно, приємно з братами поділитися, але як наслідок — 100-рубльова черешня і 150-рубльова полуниця вже багатьма сприймаються як заморське авокадо. До речі, позаду третина літа, врожай ранніх ягід, і змарноване не надолужити. Тож у той час, як москвичі коверзують дарами кримських садів та городів, декому із моїх земляків в пору зізнатися, що віддають перевагу всьому нестиглому, дрібному і підгнилому, бажано 5-го сорту, мовляв, таку вже мають нетрадиційну орієнтацію. Бо посилатися на грошові труднощі сьогодні не дуже зручно, оскільки для суспільства споживання головне — це матеріальне забезпечення, яке є запорукою вашого авторитету. Нас ненав'язливо привчають зневажати усіх, хто живе на малі, але чесні доходи, аби не виникало запитань до товстосумів щодо законності шляхів їхнього збагачення. Це для них матеріалізовані московські кулінарні шоу, а для нас — усвідомлення своєї людської гідності, яка не дозволить, аби нами маніпулювали, і взаємна підтримка добрим словом чи хоча б доступним кулінарним рецептом до нашого столу.

Тамара СОЛОВЕЙ

м. Сімферополь

Недавно з уст одного із співзасновників «Кримської світлиці» прозвучало звинувачення, що газета після перереєстрації з міністерством стала залежною і мусила «толерувати» кримську владу. Ось фрагмент публікації Т. Соловей за 2013 рік — так, «толерували» ми владу, аж шкварчали!

Дедалі кримське телебачення стає менш цікавим, а головне, — менш корисним. Окрім регулярних передач, присвячених рейдам, спрямованим проти стихійних торгівців (ну і що, якщо продукт дешевший і часто-густо з присадибною ділянкою, все одно не торгуєте, бо це не естетично), та проблемам з дорогами, ми знайомимося з роботою кримської влади, яка деінде подається як і насправді конструктивна і спрямована на поліпшення життя кримчан.

Кілька разів поспіль я переглядала передачу, яка розповідала про роботу «гарячої лінії» Анатолія Могильова. «Ось він, і насправді оперативний безкомпромисний зв'язок з народом, перша ластівка співпраці і порозуміння», — так мені думалося, попри сиве волосся все ще наївний, що наближалася до берега бурхливого океану життя на паперовому човні своєї надії.

Бачу на телеекрані, як сидить багато молодих жінок у великій кімнаті Ради міністрів,

ЛІНІЯ ГАРЯЧА, АЖ ШКВАРЧИТЬ...

вони приймають дзвінки, найбільчіші сигнали під відповідальність самого голови Ради міністрів Анатолія Могильова, це вже не просто якісь передвибірні пустощі.

Якось, не ради експерименту, а від безвиході, я теж набрала телефон гарячої лінії: 0800505525. А в голові вже роїлися свої журналістські плани: поспілкуватися з людьми, які, перебуваючи на цьому телефоні, краще за інших знають проблеми сімферопольців, довідатися, які болічні питання вже вирішено, бо хороший почин не можна замовчувати, лише тоді його підхоплюють й інші, адже людині притаманно прагнути робити добро, і нехай вона усвідомлює: її побачили, почули, а дії гідно оцінили.

Моя проблема стосується балонного газу. Колись його можна було замовити практично щодня й одержати наступного ранку. Навіть у суботу. Бо це — не розкіш, просто можливість приготувати гарячий обід, як у будь-якій ідальні. За радянських часів балон взагалі коштував 2 крб. 90 коп., і ми замовляли газ кожні три тижні, бо і воду гріли для різних потреб у необхідній кількості.

Трохи більше року тому балон подорожчав

у 100 разів і вже коштував 300 грн. Це — більш як третина пенсії моєї матері. Але його треба було ще здобути. Чекати довелося з початку грудня і до середини січня. «Телефонуйте в понеділок, телефонуйте за тиждень, був, але розвезли тим, хто чекав ще довше», — відповідали по телефону... З того дня минуло більше місяця, а можливо, і всі два. У відповідь радили телефонувати наступного понеділка чи у четвер або п'ятниці. Окрім традиційного «газу немає», чула: «Повезли в Сімферопольський район», «на гору», «вас у цьому списку немає», «залишилося дві машини, вам все одно не вистачить»...

Ось вам і «гаряча» лінія. А розуміємо ми це слово як щось пов'язане з терміновою невідкладною допомогою, коли не треба чекати тижнями і місяцями, бо охолоне. А на ній, «гарячій», і сьогодні навіть чайника не зігрієш. То чи не досить обманувати людей, вабяти їх різноманітними «соціальними картами», реальна вигода від яких — 3 копійки, а тепер чула ще й про «соціальні пакети», чи варто було півроку «співати» про здешевлення ліків від гіпертонії, якщо реально ціни на них чи не щодня зростають, а ті, що були

дешевшими, як «Атенол-Н», просто зникли з полиць? Запевняю в цьому як реальний багаторічний споживач цих препаратів, а не «прихований ворог». А ще ми з матір'ю вже рік як оформили належні документи на одержання «юліно-коліної» тисячі. Думаєте, одержали? Ці витрати не закладалися навіть в бюджет. А скільки точилося розмов, якою соковитою була реклама! Майже як тоді, коли пан Мавроді рекламував своє «МММ». І невідомо, чого реально вартуватиме ця сума, котру одержать хіба що наші нападки, вірніше, вже півсуми, як це передбачено законом?

У часи мого дитинства слова «брехня», «брехун» вважалися брутальною лайкою, а ще раніше за них викликали на дуель. Тож мені частенько згадується один із заголовків в «Кримській правді», а саме — перефразована назва твору Селінджера, і звучало це замість «Над пропастью, во ржи» — «Над пропастью, во лжи». То що нам, вірніше, вам, шановні керманічі, заважає відступити від цієї прізви, повернути людям хоча б мінімум довіри і жити якщо не по-Божому (ви ж тепер всі у нас — віруючі), то хоча б іноді згадувати такі слова, як совість і честь? І дуже хочеться правди. Навіть гірка, вона краща за хитромудрі вихляси.

«КС» № 40 за 4 жовтня 2013 року

20 РОКІВ ТОМУ, 30 ЧЕРВНЯ 1995 РОКУ, НЕ СТАЛО
«УКРАЇНСЬКОГО СОЛОВЕЙКА» НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА...

Коли випадає поїздка на Буковину, завжди згадується славетний крайнин, «буковинський соловейко» Назарій Яремчук. Він народився 30 листопада 1951 року в селі Рівня (нині передмістя Вишніці) Вишницького району Чернівецької області в селянській родині. «Родина, родина — від батька до сина, від матері доні добро передам. Родина — це вся Україна з глибоким корінням, з високим гіллям», — жоден концерт Назарія Яремчука не обходився без цієї пісні. Бо родина завжди була для нього оберегом, надійним захистом від життєвих буревіїв.

Батьки Назарія — Марія Даріївна і Назарій Танасійович — були людьми, які тяжко працювали все життя, а потім ті кошти вкладали у духовність, у книги, в дітей. Тридцять три роки вікової різниці між батьками не стали на заваді того, щоб гідно виховати дітей, посіяти в їхні серця зерна любові і доброти. Зрештою, виховати патріотів України, безмежно закоханих у рідний край. У батька була гарна бібліотека, зокрема, «Богданова слава» (1907), «Українство в Росії» (1917), історичний нарис «Петро Конашевич-Сагайдачний», збірка поезій «Тернистий шлях» (1929). Батько мав сім класів, але знав кілька мов, добре співав. Дружина Марія — творча й обдарована особистість, навіть виконувала ролі у виставах. «Вона дуже цінувала талант і розум, уважно читала газети, — пише журналістка Ярослава Кибіч у спогадах про славетного земляка. — Раділа, що її син пішов «у люди», і що він не шукає великих грошей, а шукає самого себе. Вона теж була людиною від пісні...». У 1963 році не стало батька, а Назарій вступив на навчання до Вишницької школи-інтернату.

Брат Дмитро, сестра Катруся

Про життєвий шлях незабутнього Назарія можна дізнатися, відвідавши музей-садибу, яким нині опікується сестра співака Катерина Яремчук.

*«Смерекова хата, батьківський поріг,
Смерекова хата — на крутій горі.
Як прийду до тебе, коліном припаду,
Грудочку землі своєї*

до вуст прикладу...»

Пані Катерина вмикала магнітофонний запис і над горами лине чистий голос славетного буковинського соловейка. А у кошину — червоні соковиті яблука і стиглий виноград. Кожного, хто приходить до оселі, сестра Назарія пригощає яблуками із саду, посаженого його руками. Із сестрою Катериною Назарій завжди мав довірливі й щирі стосунки. «Він був не просто моїм рідним братом, він був другом, помічником, порадиником, — розповідає пані Катерина. — Так не часто трапляється. Його завжди цікавило, як живу, що турбує, що радує. Він жив нашим життям, його присутність відчувалася в домі постійно. Любив пройтися рідною Рівнею, завітати в гості, скупатися у Черемоші, подорожувати горами, впиватися народними звичаями, майже на всі свята був гостем і їхнім учасником, співав, колядував... Понад усе він не любив чвар, ворожнечі, якихось підозр і обмовлянь... «Усе це — великі нісенітничі життя, — як любив він говорити. — Отож не варто витрачати на них дорожочинний час. І навіть якщо подія матиме сотню облич, ми повинні бачити найгарніше». Ця мудра істина повсякчас поруч зі мною в думках і справах».

Назарій залишив своїм слухачам найголовніший урок: понад все цінувати і любити свою родину, свою Україну. Гордився старшим братом Дмитром, який пішов в УПА. У селі запам'ятали Дмитра як доброго легена, той гарно вчився, був чемним і вихованим. Після успішного закінчення ліцею у Чернівцях студіював право в університеті, отримав звання магістра. «Був серед тих, хто палко любив Україну і жив думкою, що вона стане незалежною, — пише журналіст Володимир Михайлівський. — Дмитро вступає в ОУН. Ті, хто добре знав його, казали: «Дмитро постійно носив Україну у серці. Казав, що загине, але її не зрадить».

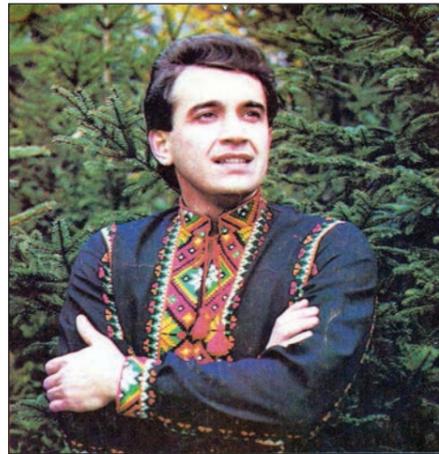
Як склалася його подальша доля? Зі спогадів побратима Василя Нагірняка відомо, що Дмитро, як один з активних буковинських членів ОУН, співпрацював з культурною референтурою і безпосередньо з О. Ольжичем. Після війни доля закинула його в Канаду. Студіював бібліотечні науки в університеті штату Альберта; здобув диплом магістра, працюючи для «Національної бібліотеки Канади». Його обирають членом Дирекції книгарні кооперативу «Калина», Українського народного союзу Канади, Наукового това-

риства імені Т. Шевченка. Дмитро надсилав матеріали для українських газет, став співавтором збірної книги «Буковина, її минуле і сучасність» (Детройт, 1956). Написав розділ «Культура і освіта», «Українці в Берліні». Завжди жив надією приїхати в незалежну Україну.

І така щаслива нагода трапилася у 1994 році. Коли йому пощастило переступити рідний поріг, побачити сестру Катерину, братів Назарія та Богдана. «Боже, — сказав тоді Дмитро, — ти зробив мені найбільшу ласку, що я ступив сюди...». Почувався щасливим, що роки боротьби виявилися не даремними, й Україна здобула незалежність.

Дмитро Яремчук залишився у пам'яті всіх, хто його знав, людиною високого духу. «Дорогий, Незабутній Друзе, Дмитре! Ми разом покинули країну — зелену Буковину і зустрілися у Львові у вирі шаленої хуртовини Другої... Ти був про-

РАЙСЬКІ ЯБЛУКА ІЗ САДУ НАЗАРІЯ

відником, а разом ми писали сторінку незалежної історії тих часів, — писав побратим Дмитра Василь Нагірняк. — Ти почав близько співпрацювати з О. Ольжичем — цим велетнем і поетом, пов'язаним із благодіями ідеалами. Ми обидва переживали втрати. І, врешті, у березні 1949-го ти опинився у Канаді, а я — у США. І якраз тут, у Вінніпегу, Ти зумів розвинути культурне життя у різних прощарках української громади». І ще одне зізнання — на спомин світлої душі... «Світлої пам'яті бл. п. Дмитра Яремчука. Не можна погодитися, що телефон з Джеферсон-авеню... вже не відгукнеться...» — сумна звістка прилетіла в Україну, бо-лем відлунюючись у серцях всіх, кого він знав і любив.

До останніх днів свого життя (доля вділила йому 96 років) Дмитро Яремчук читав, писав, телефонував в Україну. Хоча вже погано бачив, але потреба у читанні була настільки великою, що він підбирав пристрої для багатократного збільшення літер... Жодного дня не минуло, аби Дмитро не згадав України, яку безмежно любив... Своїм життям засвідчив, що рідну землю не зраджують, не забувають навіть на чужині. Головне — розвіяні брехня і неправда про борців за волю України, які опинилися на чужині не з власної волі. Катерина Яремчук, згадуючи брата, пригадує поетичні рядки «Прокляті роки»:

*«Помолимося за тих, що у розлуці
Помруть, відірвані від рідних хат...
Над ними, Господи, в небесній тверді
Простри свої долоні милосерді!»*

А як хотів Дмитро допомогти своєму братові Назарію, який через хворобу змушений був лікуватися у Канаді! З інтерв'ю Назарія Богдана Башук (Вінніпег, Канада): «Я дуже завдячую братові Дмитру, який закликав мене, сказавши: «Негаймо приїзди, я тобі допоможу...» Тут, у Вінніпегу, проживає більше 60-ти тисяч українців. Цілком північноамериканське українське місто з нашими добрими українськими серцями. І я хотів би подякувати декільком цим серцям за ту щирю ласку, з якою вони зустріли мене тут під час хвороби. І особливо дякую своєму братові Дмитрові, який пройшов дуже тяжке життя, служачи Україні».

З такою самою любов'ю Дмитро відгукувався про брата Назарія: «Він з'явився на естрадній сцені як метеор, співав червть

століття і згас на вершинах свого таланту, в цьому зловісному для нього 1995-му... Його цінили за пошану до всього рідного: від родини аж до Батьківщини, як дехто говорив. Він вибирав такі пісні, що мали виховне значення і промовляли до національної свідомості. Часто його пісні мали алегоричний характер. Ось Чумацький Шлях на небі, що правив за дорогу чумакам, які повертали з-над Чорного моря. А чи ми вдивляємося у наш шлях життя? Відпливають білі кораблі (з білими вітрилами), як відпливають наші роки. Відлітають журавлі у вирій, і колишній їхній провідир тепер позаду ключа, але все-таки летить, бо для птаха літати — це життя. А хто не пам'ятає хати, в якій народився? Своєї «смерекової хати»... Скільки тут чуття, спогадів та емоцій... А тому для майбутнього дослідника естрадної музики буде завданням простудіювати й оцінити текст — зміст, музику і мистецьке виконання пісень співака Назарія Яремчука...».

А це спогади Дмитра Яремчука через рік після смерті брата: «Хоча лікар радив ще прийти на перевірку, але він казав: «Я

мушу їхати, бо приходить «свято казки» — Великдень. Я мушу дітям і знайомим подарунки принести. Мені вже краще. Я чуюся щасливим, що вертаюся до родини... Ми довго прощалися, і я востаннє бачив його гарні, добрі й блискучі від сліз очі... Я повинен був також останній раз пригорнути Назарія, але не стало сили, наступила туга, і я розгубився. Опісля було мені жаль, що це не зробив. Я тільки провів його поглядом аж до коридору, що веде до літака, в якому він повільно віддалявся. Повільно... навіки!...».

Справді, 1995 рік став фатальним для Назарія, хоча він до останнього віддиху боровся за життя. Після лікування у канадській клініці з'явилася надія на одужання. У січні Назарій блискуче виступив на «Пісенному вернісажі» у Києві; 24 травня — на бенедисі Юрія Рибчинського; 28 травня — на Співочому полі з нагоди Дня Києва. 7 червня, долаючи недугу, співак вразив своїх шанувальників бездоганним співом у Національній опері ім. Т. Г. Шевченка. На жаль, це був останній виступ незабутнього життєлюбця, «українського соловейка» Назарія Яремчука.

Незрівнянний світ краси

...У пам'яті шанувальників він таким і залишився — щирим, відкритим, завжди усміхненим. Назарій впевнено йшов до мети і завжди вірив, що співатиме на великій сцені. Бо ж якби не було в нього мрії стати співаком, то хіба привела життя стежина випускника Вишницької школи-інтернату Назарія Яремчука до районного Будинку культури, де самобутній музикант і композитор Левко Дутковський організував групу «Смерічка»?

«До мене, ніяковіючи, підійшов юнак, який у цьому ж Будинку культури навчався на курсах воदів, і попросив, щоб я його прослухав, бо мав велике бажання співати у «Смерічці», — згадував Левко Дутковський. Для співака-початківця композитор написав пісню на вірш А. Фартушного «Незрівнянний світ краси». Гарні слова лягали на душу, а кришталевий голос Назарія зачаровував слухачів:

*«Юність смерек, мов незрівнянний
світ краси,
Черемош хвилями пісню награв,
Ватри горять на полонині, ніби цвіт,
Мрія і радість, і щастя в них моє».*

Перший запис пісні та виступ Назарія на Чернівецькому телебаченні був доволі успішним. Успіх додав йому впевненості, снаги і бажання працювати. «Потім Назарій вивчив мою пісню «У Карпатах ходить осінь» та пісні В. Івасюка «Мила моя» і «Червона рута», — згадував Левко Дутковський. — Ці твори виконував у дуєті з тоді ще співаком-початківцем ансамблю «Смерічка» Василем Зінкевичем, а пісню «Водограй» співав разом з солісткою цього ж ансамблю Марією Ісак. Мати Назарія, Марія Даріївна, завжди тишилася й гордилася успіхами сина. Ніби відчуваючи, що скоро її не стане, вітаючи мене з Новим 1971 роком, у поштової листівці щиро дякувала за все, що зробив для її Назарка. На превеликий жаль, це було останнє привітання. Після смерті матері Назарія я, моя дружина Алла та донечка Віта стали його другою сім'єю».

Алла Дутковська — художник-модель-

ер, заслужений діяч мистецтв України, проектувала комплекти костюмів для ансамблю «Смерічка», зокрема, для її соліста Назарія Яремчука. У 1973 році за порадою керівника ансамблю «Пісняри» Володимира Мулявіна Левко Дутковський перейшов з ансамблем «Смерічка» на професійну сцену у Чернівецьку обласну філармонію. Назарій, перевівшись на заочну форму навчання в Чернівецькому університеті, теж перейшов разом із колективом. У 27-річному віці Назарій отримав звання заслуженого артиста України.

Про свого побратима згадує Левко Дутковський: «Він був щирим і безкорисливим, усім намагався допомогти... Завдяки величезному пісенному таланту Назарій міг успішно жити й працювати в Росії, Канаді, але нізачо не хотів залишати своє місто. Він був справжнім патріотом буковинського краю, своєї країни. Ніколи не боявся можновладців. Після загибелі Володимира Івасюка Назарій був серед нас чотирьох (крім мене, телережисер Василь Стрихович та письменник Анатолій Крим), які першими, незважаючи на заборони начальства, поїхали на похорон до Львова. Тоді це могло коштувати всього: кар'єри, спокою, репутації. Це було дуже небезпечно в той час, але Володимир був нашим великим другом, і наслідки нас не цікавили».

Пісня буде поміж нас

Світлою людиною залишився Назарій у спогадах поета-пісняря Вадима Крищенко: «За мною ходить, невідступно супроводжує його голос. То віддаляється кудись, то знову наближається майже впритул... Неповторний, проникливий, своєрідний, виштий українською інтонацією голос Назарія Яремчука... Спільна пісня з Назарієм у мене народилася не так швидко. Ми зустрічалися, спілкувалися, відкривали одне одному душу, а пісні, яку б міг узяти Назарій, не було... І ось його погляд упав на нехитрий вірш «Полісяночка». «Може бути! — всміхнувся, примруживши око, Назарій. — Давайте спробуємо». А тут під рукою, як мовиться, ще зовсім молодий музикант Геннадій Татарченко. Яюсь враз сплелися слова і мелодія, а потім із голосу Назарія Яремчука пісня полетіла в світ... Одною з улюблених моїх пісень є «Одинокий жолак»... Яюсь її прослухав і подумав, що то Назарій співав про себе...».

Назарій Яремчук — глибоко національний співак, ніколи не втрачав гідності українця, не міняв її ні за гроші, ні за будь-які привілеї... Любов до рідної землі, рідного народу була в нього якоюсь глибинною, всепоглинаючою. Я бачив, як він весь світився, коли наша Україна стала незалежною. «Заради цього я живу!» — сказав він мені ледь не кризь сльози...

Композитор Олександр Злотник згадує, як вперше побачив Назарія наприкінці 70-х у Ялті на фестивалі «Кримські зорі». Співак уже був відомий як соліст легендарної «Смерічки». Так започаткувалося їхнє співробітництво, яке переросло у дружні стосунки. Спочатку Назарій заспівав пісню «Гай, зелений гай»... А вже пізніше з'явилися пісні, які принесли співакові популярність: «Батько і мати», «Лише для тебе», «Чуєш, мамо?». А от пісню «Родина», згадував Олександр Злотник, Назарій чомусь не поспішав записувати, немов відчував, що це одна з останніх пісень, яку він заспіває у своєму житті... Вже будучи хворим, після операції у Канаді, на ювілей «Укрзалізниці», що проходив у Національному театрі опери та балету, Назарій заспівав пісню «Родина»... Й хоча Назарію судилося рано піти за межу, пісня, полинувши в небо, назавжди залишилася поміж нас...

Зі щоденника Назарія Яремчука: «То тільки здається, що нічого не діється. Але навіть не діючись, — діється — інакше неможливо. Мені тільки здається, що мигнула — одна невпинна кольорова стрічка. Але, якщо не згадувати, не робити крупного плану, — то, насправді, було! Була первинна єдність з природою, всесвітом, символом — Черемошем і тягою до річки, до живої, неповторної вічності, підкорення гір, пізнання величі творця...». Ще не забуваймо про те, що улюблений співак писав прекрасну поезію, яка народжувалася у глибинах його серця.

*«Досить шукати «чужого Бога»,
Віками шукали, та не знайшли.
Але Бог є, він власного порога,
В твоїй Він Батьківщині і в тобі...»*

...Частіше згадаймо наших славних українців, які своїми справами примножували нашу славу. Їх немає серед нас, та пам'ять зберігає хвилюючі миті зустрічі та спілкування. Тому чистий голос Назарія Яремчука й досі лине над землею, над Україною, яку він так безмежно любив.

**Наталія ОСИПЧУК,
письмениця, член НСПУ**

МУЗИЧНА ВИШИВАНКА

Роздуми, нав'язані віршованим романом Олександра Польшенка про видатного українського композитора, Героя України, лауреата Шевченківської премії Володимира Івасюка

Як відомо, 24 квітня 1979 року в обідню пору Володимиру Івасюку зателефонували додому. Він одягнувся, поспішив до консерваторії. І більше не повернувся. Його тіло знайшли 18 травня у військовій зоні Брюховицького лісу підвищенням: стояв на колінах, язик вирвали з рота, між ребер встромлені гілки дерева... Поховали його 22 травня у Львові на Личаківському кладовищі. Правоохоронці й досі не знайшли винуватців трагедії. Та й чи шукали?

Володимиру виповнилося лише тридцять літ. І навіть за такої короткої термін він написав безліч пісень, які й досі популярні серед українців. Пригадаймо — «Червона рута», «Водограй», «Пісня буде поміж нас», «Я піду в далекі гори», «Два перстені», «Я — твоє крило», «Балада про мальви», «Балада про дві скрипки», створив музику до спектаклю за романом Олеся Гончара «Прапороносці», а також до вистави «Мезозойська ера» і багато інших творів — таку собі українську музичну вишиванку, якій дивується увесь світ.

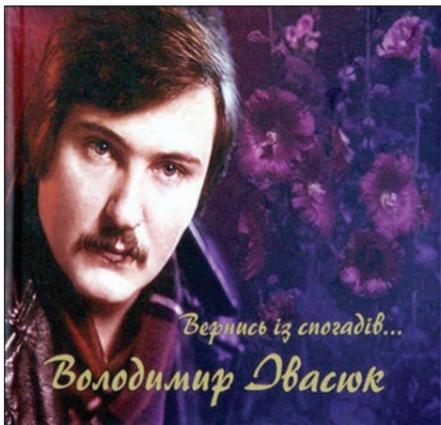
Володимир Івасюк, як кажуть, дав крила українській естрадній пісні. Його твори популярні не лише в нашій державі, а й на далеких-далеких горизонтах. Непересічний і неповторний талант. На жаль, йому так і не дозволили розкритися повною мірою. Чому? І хто у цьому винен?

Відповіді на ці запитання спробував запорізький поет, учитель за фахом Олександр Польшенко у своєму романі у віршах «На пам'ять про квіти», присвяченому життю і творчості Володимира Івасюка. До речі, це — чи не єдиний масштабний твір про нашого неповторного пісняра. Олександр — автор низки поетичних збірок, зокрема, «Глодоси», «Збожілля», «Килима», «Знаки оклику», «Айсберг», «Остання хвиля прибою». Уже самі назви оригінальні. Незвичність у кожному його вірші — своєрідні і поетичні образи, і філософське осмислення дійсності. Схоже, з такими критеріями він підійшов і до написання віршованого роману. І це природно: як неповторний його герой, такі ж мають бути і засоби його зображення. Твір складається з 12 розділів, у яких автор прагне показати головного героя у всій повноті. Причому Олександр розповідає не сам, а устами Володимира Івасюка. Хоч, зрозуміло, вкладає в них своє розуміння причин, що призвели до загибелі молодого маестро. З одного боку, такий прийом дозволяє краще зрозуміти душу композитора, з іншого, — дещо ускладнює сприйняття твору.

Читаючи роман, чітко бачиш, в які перипетії потрапляв Володимир, як формувалася його унікальний музичний талант. Автор не нав'язливо підводить до думки: до трагедії призвели байдужість, перш за все, владних компартійних структур, а також заздрість іменитих, але менш популярних композиторів, микантів. У цьому ряду і дискредитація, замовчування протягом

тривалого часу не лише його творів, а й імені.

Щоб не бути голослівним, звернімося до роману. Біографи розповідають про, здавалося би, банальний випадок. Під час прогулянки один із Володимирових ровесників-старшокласників, бавлячись, ненароком кинув картуза — і той упав на погруддя Леніна. Хлопці хотіли нишком зняти картуза. Однак бюст був не закріплений і звалився. На той час то була «страшенна крамола»: мовляв, зазіхнули на «вічно живого». На хлопців завели справу, «впаяли» по 15 діб. На тому інцидент міг би вичерпатись. Так ні. Володимира збиралися виключити з комсомолу, вигнати зі школи та позбавити атестату. І це, незважаючи на те, що він навчався на відмінно, був претендентом на золоту медаль. Батькам якось вдалося владнати справу. Та, виявляється, тимчасово. Хоч Володимир блискуче склав екзамен на Чернівецького медичного інституту, але тут знову спливла та ж «справа з вождем». Його виключають з вишу. Довелося йти слюсарем на завод «Легмаш».

Партія «вірних ленінців» не могла пробачити юнакові, який тільки починав доросле життя, таку «провину». Автор роману Олександр Польшенко з гнівом і сарказмом описує цей епізод у розділі «Погруддя». Не шкодує темних фарб, говорячи, як «прибігли чекістські гієни», як з переляку «не приходило довго до тьми компартійне районне цабе, ніби їх оглушила «Аврора».

Автор недвозначно показав, що всілякі зайти байдужі до долі навіть здібних українців і «возводить» слідчого у ранг нацистського офіцера. Тим самим ніби наголошує, що між есеїстами й енкаведистами немає ніякої різниці. Так було, починаючи з часів жовтневого перевороту і аж до незалежності України.

У романі Володимир Івасюк часто звертається до свого львівського друга Юзефа Яструба, соліста ансамблю «Галичина». То були своєрідні сповіді про наболіле, надії і мрії про те, якими він бачить свої пісні: «Ти знаєш, Юзик, я таки помітив, що пісня популярною стає, коли вона розказує про квіти, — Тоді у ній щось тасмичне є. Або у пісню треба запросити

Смереку, вишню, дуб чи ту ж вербу. Іще тополі і пахучі липи, І вітерець в ранковому саду».

Це ми чуємо і бачимо в його піснях, які дедалі стають все популярнішими. Вони лунають на концертах, у палацах культури і клубах, школах, вишах, на весіллях і просто на дозвіллі. Зрозуміло, вони неабияк насторожували і лякали компартійні органи. Ще б пак, Володимир Івасюк ставав кумиром народу. Партбоси ламали голови, як применшити значення його творів у національному відродженні України. І пішли на хитрість — запропонували йому перебраться на проживання до «білокам'яної», обіцяли квартиру з видом на Москову-ріку, високі заробітки. Не погодився. Бо це ж треба було відмовитися від рідної мови, культури, історії, друзів і знайомих, від Вітчизни.

«Але чи зможу пісню написати На пресловутім руском язикі? Адже моя Касталія — Карпати, Де моя квітка, Юзю, ця цвіте. Я сподіваюсь це її побачить Сьогодні, завтра, може, через рік. Її пелюстки чисті і гарячі — Мого життя надійний оберіг. Нам терміново треба щось робити. Всеукраїнський здійснити аврал. Ще кілька літ — і будемо ми бити.

І це нащадки не пробачать нам. Я в Києві, Юзюню, як це страшно, Ніколи слова рідного не чув. Російська пісня — добровільний зашморк Для нашого і сміху, і плачу. Для нашого важкого сьогодні. Нас скоро, друже, винищать до пня. Прокинешся і запитаєш — де я? Навколо — лиш хохли і кацапня».

Після цього комуністичні ідеологи, що мріяли про злиття народів і культур під егідою російськості, взяли на озброєння інший метод «переконання» непокірного — «літературну сірість», що на всі заставки горланила: «За партію! За Леніна! Ура!».

А сірячки уміють не тільки задрити талантам, а й пакостити. Бо у них одна «програма», як наголошує автор, — «лише продеретись хочуть до корита. Як там вірші — тільки хапонуть!». І вони мстилися. Коли справа торкнулася висунення кандидатури Володимира на присудження Шевченківської премії за музику до спектаклю «Прапороносці», його ім'я було викреслено. Хто це зробив? Адже в Шевченківському комітеті одні «видаючіся» літератори. (А хіба зараз не так?) Чи вони приймали рішення під диктовку комуністичних чиновників?

Автор устами Івасюка розповідає:

«Старий, як страшно! Та куди ж ми ідем? Чи, може, і приїхали уже? Широкий світ, ну, а поділись ніде. І Україна нас не вберезе».

І такі не вберегла нашого українського генія. Його вивезли в ліс і закатували — все та ж байдужість, задрість і сірятина. Значно пізніше помертвоні йому присвоїли звання Героя України, лауреата Шевченківської премії. Та який з того толк? А після цього ще тричі руйнували пам'ятник йому.

Та чи змінилося щось у незалежній Україні? Чи є змога в обдарованій молоді реалізувати свої таланти? Запитання знову-таки риторичні. У верхах не хочуть зрозуміти: без власної української музики, літератури, культури, учених-дослідників у різних галузях держава замість розвитку приречена на повільне виродження. Приклад тому — зросійщений Донбас, де вже почали забороняти все українське.

Отже, над цими проблемами варто поміркувати і владі, і опозиції, і партіям, і бізнесменам, і кожному громадянину. І роман у віршах про Володимира Івасюка — нагода для цього.

Віктор СТУС,
письменник, член НСПУ,
заслужений журналіст України
і Автономної Республіки Крим

ІТАЛІЙСЬКИЙ МУЗИКОЗНАВЕЦЬ СТВОРИВ АУДІОКНИГУ ПРО ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Пізнати історію України через її музичну спадщину або через історію відкрити багатий світ української музики — і те, й інше навчався зробити італійський музикознавець польського походження Кшиштоф Верницький, котрий живе у Римі. Він став автором унікальної аудіокниги під назвою «Музична подорож Україною». На диску тривалістю майже 11 годин зібрані твори, які відображають основні віхи розвитку музично-пісенного мистецтва та коментарі про історію й маловідомі зв'язки України з європейською культурою.

Український гопак — це далеко не вся Україна... Так провокативно починає свою музичну подорож Україною Кшиштоф Верницький. Він наголошує, що образ «українця-шароварника» нав'язувався іноземцям у радянські часи, а насправді народ хоче почуватися «повноправною незалежною нацією із фольклором на другому плані». «На початку я трохи соромився. Та як це я беруся розповідати українцям про їхню музику? Це дуже сміливий крок, бо хтось може дорікнути, що іноземець хоче нас навчати, якою є наша музика. Але в Академії наук мені сказали, що подібної праці в Україні ніколи не було створено. Адже це є розповідь про музику не в науковому, а в розмовному стилі. Я запрошую слухача до розмови: «Сідаймо, і я розкажу тобі, що таке українська музика», — говорить музикознавець.

«У сусіда хата біла» в обробці Моцарта

На сьогодні Кшиштофа Верницького вважають найбільш компетентним у Європі знавцем історії українського музичного мистецтва. Його затишна римська квартира — ніби музей-скарбниця музики. Численні старі платівки і сучасні диски, музичні енциклопедії та альбоми про народні інструменти — скільки їх, Кшиштоф Верницький і сам не може сказати. Не чекаючи запитань, згадує про діяльність у Львові Франца Ксавера Моцарта, сина великого Вольфганга Амадея Моцарта.

«Коли пан Франц Ксавер Моцарт вирішив повернутися до Відня після 18 років життя в Україні, він написав для фортепіано варіації на тему «Рутен». Йдеться про народну українську пісню «У сусіда хата біла». Тож він чув цю пісню і написав мелодію для фортепіано. Це — один із найкращих зразків музики для фортепіано!» — розповідає дослідник Верницький.

Музика України у євроконтексті

Уродженець Варшави, він понад 40 років мешкає у Римі, де в університеті Tor Vergata викладає російську мову. Кшиштоф Верницький досконало володіє шістьма мовами. Окрім філології, він завжди цікавився музикою, не будучи при цьому професійним музикантом. Тривалий час вів музичні програми італійською та німецькою мовами на відомих радіостанціях у Римі та Кельні. Автор монографії з історії музики Верницький також випустив аудіокниги про музику окремих народів.

Після проголошення незалежності України Кшиштоф Верницький почав робити радіопередачі про її музику. Від 1993 року він регулярно відвідував Київ та Львів, де збирав матеріал для своїх програм. Спочатку з'явилися аудіозбірки про українську музику німецькою та польською мовами. І нинішня аудіокнига українською є, власне, найповнішим зібранням його досліджень.

«Працюючи над аудіокнигою, я собі поставив завдання — представити Україну в європейському контексті. Україна — це держава, яка повноцінно належить Європі. Це абсолютно не російська провінція, а країна, що існує окремо, і її культурне надбання є частиною світової культури», — наголошує дослідник Кшиштоф Верницький.

Серед 60 аудіотреків є історія про Бетховена й Україну, про Дмитра Бортнянського і його італійську школу, про «Празьку школу української музики» та Миколу Колесу... Завершується аудіозбірка розповіддю про музику Помаранчевої революції і про нову рок- і поп-музику в Україні та фестиваль «Червона рута».

Шоправда, фінальний акорд музичної подорожі автор присвячує останнім подіям в Україні. Він шкодує, що до збірки потрапив не увесь матеріал про музичний доробок народу, «в історії якого було більше хмар, ніж сонця, а майбутні перспективи, на жаль, не до кінця виразні». Тому старою пісню «Пийте браття, попийте» Кшиштоф Верницький запрошує слухача підняти келихи за успіх України.

Наталка КУДРИК

<http://www.radiosvoboda.org>

Українські професійні письменники Криму і колектив «Кримської світлиці» висловлюють шире співчуття відомому поету і вченому-

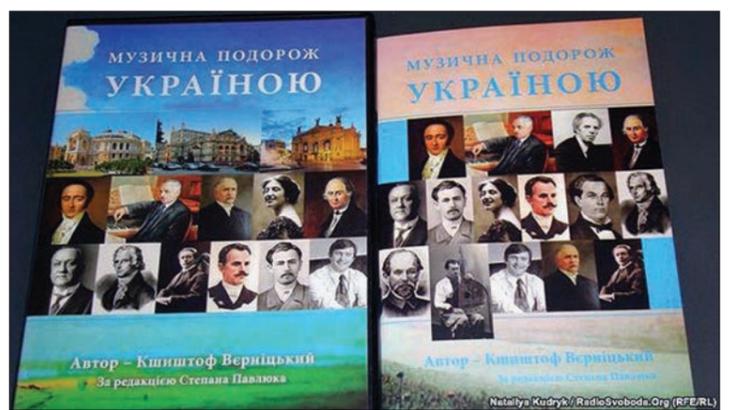

літературознавцю, своєму побратимові й очільнику Михайлу Вишняку у зв'язку з неоправданою втратою — кончиною брата Вілія. Земля йому пухом і вічна пам'ять!

ПАМ'ЯТІ БРАТА

Тебе між нами вже нема,
Тебе поглинула п'ятьма...
Спечалилось, зчорніло небо.
Ну як же, як тепер без тебе?
Ти заблукав десь у світах,
Немов той одинокий птах.
Тепер між нами не роки —
Між нас віки, віки, віки.
Тебе між нами вже нема,
Тебе поглинула п'ятьма...
Тебе нема, нема... Та все ж
Тепер в синах своїх живеш.

Михайло ВИШНЯК

ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ ПІД НАГЛЯДОМ КОНСТАНТИНОПОЛЯ

Українська автокефальна православна церква та Українська православна церква Київського патріархату таки вирішили об'єднатися. До 30 червня цього року вони мають домовитися про скликання Об'єднаного Собору. Подія ця непересічна, і шлях до неї тривав не один рік. Про можливість об'єднання обидві конфесії проголошували неодноразово, але до практичних результатів справа досі так і не дійшла. На заваді ставали й особисті амбіції церковних ієрархів, і намагання Московського патріархату вбити клин між конфесіями. Як буде цього разу? Висловити свою думку з цього приводу ми попросили представників обох церков — учасників єдиного процесу та відомого релігієзнавця.

«У БОГОСЛОВ'І ПОНЯТТЯ «КАНОНІЧНА» І «НЕКАНОНІЧНА» ЦЕРКВА НЕМАЄ»

Керівник інформуправління, речник УПЦ КП, архієпископ Євстратій (Зоря):

— Хоча ми ставимося до об'єднувального процесу з обережним оптимізмом, тому що маємо, на жаль, досить складну попередню історію наших стосунків, але віримо в успіх. Ми не обманемо самих себе, що процес об'єднання буде відбуватися легко і просто.

Також ми розуміємо, що існують впливові сили, зацікавлені в тому, щоб православна церква в Україні була розділена, невизнана і залежна від Москви. Московські сили — і політичні, і церковні, які діють також і тут, в Україні, — будуть намагатися вплинути на ситуацію, насамперед, на керівництво і загалом на настрої в автокефальній церкві, щоб схилити її до відмови від об'єднання або відтермінування цього процесу на невизначений строк. Подібне ми вже спостерігали раніше під час наших попередніх спроб об'єднання.

Втім, ми сподіваємося на успіх, бо, по-перше, є суспільний і внутрішній церковний запит на єдність, і люди, насамперед прості парафіяни, бажать єдності. А, по-друге, в цьому процесі ми вперше бачимо офіційну присутність спостерігачів, ієрархів Константинопольської церкви, які засвідчили своїми підписами відповідний підсумковий документ. Усе це налаштовує нас на оптимізм.

Необхідність створення в Україні єдиної Помісної церкви давно назріла. Відповідно до канонічних правил православної церкви визначається самостійність помісних церков. Так, 34-те Апостольське правило досить ясно говорить про адміністративну самостійність: «Єпископам всякого народу належить знати першого серед них, і визнавати його як главу». І саме на цьому правилі ґрунтується створення всіх автокефальних церков на базі відповідних народів і держав, які утворюються цими народами. І тому, коли ми говоримо про автокефалію церкви, ми знаємо з історії, що вона пов'язана з державністю, насамперед, православних народів. Україна є переважно православною країною, бо понад 70% населення сповідує православ'я.

По-друге, ми маємо понад тисячолітню історію християнської традиції, в Україні понад 25 мільйонів православних вірних. Ми також

маємо велику кількість парафій, монастирів, духовних навчальних закладів, тобто все те, що є необхідним для повноцінного християнського життя. І тому, якщо ми є окремим народом, а не частиною російського народу, маємо свою державність, то, як і інші церкви, українська має повне право, навіть обов'язок, бути адміністративно незалежною, як, наприклад, болгарська, румунська, сербська, грузинська та інші церкви.

Московська церква звинувачує нас у «неканонічності». Але це поняття створене, насамперед, для потреб російської пропаганди, для того, щоб боротися з українським церковним рухом за незалежність. У богослов'ї поняття «канонічна» і «неканонічна» церква немає. Є поняття «православна церква» чи «церква інославна», тобто, яка сповідує християнство, але по-іншому. Ми є церквою православною.

Сьогодні ми говоримо про визнання автокефалії, тобто повної церковної адміністративної незалежності української церкви. Право вирішувати найперше належить Константинопольському патріархату, бо від Константинополя ми отримали християнську віру, і українська церква протягом 700 років як митрополія входила до складу Константинопольського патріархату аж до того часу, коли вона була анексована — незаконно захоплена Московським патріархатом наприкінці XVII століття.

По-друге, Константинопольська церква є першим престолом, тобто має першість честі і має особливе піклування про канонічний порядок і єдність між православними церквами. Тому ми очікуємо, що після наших кроків, після рішення наших двох церков щодо єдності будуть також і відповідні кроки з боку Константинопольського патріархату щодо визнання автокефалії цієї єдиної в Помісній церкві.

ДІАЛОГ ПРО ОБ'ЄДНАННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ В ЧАС, КОЛИ УКРАЇНА СТРАЖДАЄ

Голова відділу зовнішніх церковних зв'язків УАПЦ, митрофорний протоієрей УАПЦ Євген Шувар:

— Українська автокефальна православна церква на 5-му Соборі, який відбувся 4-5 червня 2015 року в Києві, чітко задекларувала, що буде все робити для того, щоб об'єднати всі українське православ'я в єдину Помісну православну українську церкву, про що неодноразово і свідчив своїми виступами предстоятель нашої церкви Блаженніший митрополит Макарій. А після об'єднання добиватися канонічного визнання та достойного місця у світовому православ'ї. За рішенням Собору була створена комісія, яку очолив митрополит Галицький Андрій, яка і почала цей діалог.

Нашій комісії церква доручила робити все можливе, щоб об'єднаний процес, на

який чекає вся Україна, на решті, став реальним, про що свідчить узгоджений і підписаний нами план дій, реалізуючи який, можемо мати об'єднання двох церков уже до кінця року. Звичайно, цей процес нелегкий, але повністю реальний — ми молимося одному Богу, православні за вірою, славимо Бога рідною українською мовою, служимо українському народу, нас не розділяють ні церковні канони, ні догмати. Але церква — це, насамперед, люди, тому і в церкві, на жаль, присутній людський фактор. Тому все, що підписано, буде дано на розгляд церкви, пройде обговорення в кожній єпархії на деканальних зборах, потім, якщо будуть певні пропозиції від єпархій, вони пройдуть обговорення на архієрейському соборі, і з певними напрацюваннями ми знову зберемося на спільній комісії і узгодимо чи затвердимо подальші наші кроки.

Багато сьогодні говорять про те, що такий діалог уже не раз відбувався між нашими церквами і щоразу закінчувався нічим. На такі міркування хочу сказати, що український народ сьогодні, як ніколи, заслуговує на свою державу і на свою єдину Помісну православну українську церкву. І теперішній діалог з об'єднання відбувається в час, коли ми бачимо, як проливається кров, як страждає Україна, тому змінилася свідомість народу, стало менше байдужості. Також уперше за всі роки незалежності посередниками в цих переговорах є представники вселенської Патріархії, преосвященніший Іларіон, єпископ УПЦ у Канаді, і преосвященніший Даниїл, єпископ УПЦ у США, які також засвідчили дані домовленості своїми підписами, а це вже вселяє велику надію і сподівання.

ЦЕ ДОЗВОЛИТЬ ОБ'ЄДНАТИ ЗУСИЛЛЯ У ПРОТИСТОЯННІ З МОСКОВСЬКИМ ПАТРІАРХАТОМ
Провідний науковий співробітник Інституту філософії НАНУ, доктор філософії Олександр Саган:

— Це — вже не перша, на жаль, спроба об'єднання УАПЦ та УПЦ КП — діалог між церквами з цього приводу ведеться чи не від часу виокремлення УАПЦ із УПЦ КП і її чергової реєстрації в Україні у 1995 році. Своєю часту були погоджені навіть документи, дуже подібні до «Підсумкового рішення спільного засідання комісії для ведення діалогу УАПЦ із УПЦ КП та УПЦ КП із УАПЦ», що було підписане членами комісії 8 червня 2015 р. у Києві. Проте, — і в цьому є певна заслуга представників Константинополь-

ського патріархату, які були присутні на засіданні комісії, — чи не вперше УПЦ КП фактично погодилася на всі умови УАПЦ — щодо назви об'єднаної церкви та виборів предстоятеля, а представники УАПЦ погодилися із квотним принципом делегування кандидатів на Собор (1 представник від 15 громад) та вирішення принципів питань не за попередніми домовленостями, а на Об'єднаному соборі, який, згідно з «Підсумковим рішенням», має відбутися 14 вересня цього року.

Попри очевидний програв у кількості парафій, а отже, більш як утричі меншу квоту делегатів Собору, логіка представників УАПЦ, очевидно, пов'язана з міфом про те, що більшість кліру та вірян УПЦ КП, насправді, не підтримують кандидатуру свого предстоятеля і на Соборі нададуть перевагу предстоятелю УАПЦ або третій особі. Не слід забувати і той факт, що серед кліриків УАПЦ є чимало осіб, що мають особисті образи на ієрархію УПЦ КП та її предстоятеля. Відтак процес об'єднання, а це підтверджує майже двадцятирічний досвід попередніх спроб діалогу, буде непростим. Можливе навіть утворення певних маргінальних структур на кшталт УАПЦ (о), чого не слід боятися.

Проте таке об'єднання вкрай необхідне для українського православ'я, оскільки розділення і навіть певна ворожнеча двох українофільських православних церков позбавлені будь-якої логіки, окрім особистих нереалізованих амбіцій тих чи інших осіб. Таке об'єднання є необхідною умовою початку діалогу між представниками цих церков із Константинопольським патріархатом, і в перспективі — визнання цієї об'єднаної церкви у світовому православ'ї. На внутрішньоукраїнському рівні усунення протистояння «УАПЦ — УПЦ КП» дозволить об'єднати зусилля всіх біляцерковних українофільських організацій у протистоянні із Московською патріархією і вийти на вищий рівень місіонерської та роз'яснювальної/просвітницької роботи. Наступним етапом після об'єднання УАПЦ із УПЦ КП має бути робота із визнання цієї церкви у світовому православ'ї та підготовки діалогу й подібного об'єднаного собору із тими представниками УПЦ МП, які віднайдуть у собі мужність відірватися від московського релігійного центру.

Олександр КОЗЛОВСЬКИЙ
<http://www.ukrinform.ua>
ТИМ ЧАСОМ...

БЕЛЗЬКА БОГОМАТЕРЬ

Найдавнішою духовною святинєю Прибузького краю є чудотворна ікона Белзької (Ченстоховської) Богоматері. Українці, як і поляки, беззастовно вважають її своєю Небесною Царицею. А може, навпаки, — вона єдина обидва народи і навіть людей різних конфесій...

Існують різні перекази про ікону Белзької Богоматері. Один з них розповідає, що у полоцького князя Ігоря, нащадка Святого Володимира Великого, була вродлива дочка Предислава. І хоч жила вона в достатках, її руки просили вельможі, але дівчина не любила світських розкошів. Найбільшим її вдоволенням стало читати Святе Письмо і ревно молитися, припавши навколішки.

Одного разу Предислава попросила полоцького єпископа Іллю дозволити їй жити усамітнено в келії, яка знаходилася біля притвору кафедральної церкви Божої Премудрості, і отримала такий дозвіл. А ігуменя ближнього монастиря прийняла Предиславу в чернечу обитель і нарекла новим ім'ям — Єфросинія.

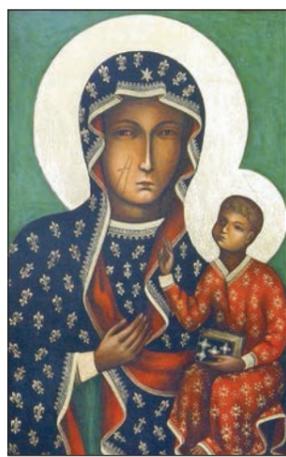
Через кілька років усамітненого життя Предислави-Єфросинії явився уві сні ангел, взяв її за руку і вивів за місто до місцевості Сілець, де стояла невеличка дерев'яна церквя. Божий посланець сказав: «Тут тобі треба замешкати». Та була готова.

Ангел Божий також явився єпископу, промовивши: «Веди Божу слугу до церкви Спасителя у Сільці».

Сталося, що вони розповіли одне одному про віші сні. Тоді єпископ запросив на церковну раду батька Предислави — князя Ігоря і повідолю про видіння та Божу волю. Важко сказати, чи вагався князь Ігор, але після цього Предислава-Єфросинія поселилася при церкві в Сільці. Згодом там побудували монастир і вона стала ігуменею, а при монастирі збудували ще й нову церкву.

Предислава захотіла привезти до своєї нової церкви ікону Пресвятої Богородиці — одну з тих трьох ікон, які, за старовинним переказом, намалював Святий євангеліст Лука ще за життя Божої Матері. Навіть надіслала гімном лист-прохання у Царгород до правителя Комнена, в якому вказала на ікону, що зберігається в Ефесі. Візантійський імператор, бачачи велику любов Предислави-Єфросинії до Богоматері, виконав її прохання. Ікону прикрасили золотом і коштовностями.

Під час татарських нашествь на Україну цю святиню від-

дали під опіку князя Лева, сина Данила Галицького. Якийсь час її переховували в одній з монастирських церков у Львові, а потім перенесли до княжого замку в Белзі.

Інший переказ розповідає про те, що в XIII столітті Белз зруйнували монголотатари. Але Матір Божа зійшла на Белзьку землю у «Замочку» і лишила слід на камені та свою ікону на згадку князівської церкви. (Камінь зі слідом стоїть Богоматері і тепер зберігається у Белзі. До нього не раз притуляються недужі). Звістка про це диво швидко розійшлася краєм. Люди почали приходити до ікони, молитися та зілкуюватися. Не раз Пречиста Діва Марія рятувала Белз від масових епідемічних хвороб і ворожих нашествь.

...Однак неспокійне життя в Україні вирвало. Згодом Галичина (разом з Белзом) опинилася під владою Польщі. У 1382 році намісник Галичини Владислав Опольський вивіз ікону до Польщі і помістив її в костелі на Ясній Горі в Ченстохові, де вона перебуває і тепер. Ця ікона стала символом національної гордості поляків; вони називають її Ченстоховською Богоматір'ю — Королевою польської корони. А в 1933 році на «Замочку» у Белзі її ж поляки збудували так звану Марійську Вежу і встановили пам'ятну дошку, на якій викарбувано, що вежа збудована на честь освячення Папою Римським Пієм XII в 1932 році Чудотворної ікони Матері Божої, її коронації та з нагоди 550-ліття перенесення святині з Белза до Ченстохови.

11 грудня 2005 року ця ікона повернулася в український Белз, але у вигляді копії. Втім, вже десять років миряни з вірою приступають до неї.

Підготував Тарас ЛЕХМАН, журналіст

ЧИ КРИВДЯТЬ УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ В КРИМУ: ПОГЛЯД РОСІЙСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТКИ

15 червня у виданні «Комсомольська правда» з'явилася стаття Олени Чинкової «Крым для церкви наш или ваш?». Розповідаючи про релігійну ситуацію на півострові, авторка не оминула увагою і Кримську єпархію Української православної церкви Київського патріархату, називаючи її представників не інакше як «розкольників».

«У Києві голова не визнаного ніким у світі «Київського патріархату» Філарет, котрий просив у США зброї для української армії, часто каже про утиски на півострові своїх єдиновірців: мовляв, храми забирають, паству — геть», — пише пані Чинкова.

У пошуках істини журналістка потрапляє до кабінету голови відділу у справах релігій і національно-культурних громад «Міністерства культури» Криму Олександра Селевка. Той розповідає: «На папері в них (УПЦ КП) 44 парафії, з яких півтора десятка діючих. Насправді, ледь живіють. Зате скільки провокацій! 29 вересня 2013 року обікрадено їхній храм святих княгині Ольги і князя Володимира, вкрадено ікону вартістю 100 тисяч доларів, міліція порушила справу, образ так і не знайшли. І раптом навесні минулого року з'являється та ж інформація, тільки образ нібито вкрали у ніч проведення референдуму про приєднання до Росії».

На запитання про вилучення храмів Київського патріархату в Керчі, Джанкої та Саках, Селевко відповідає: «У Керчі та Джанкої мені не відомо, щоб вони взагалі мали храми. За реєстраційними документами служби там відбувалися в будинку. Що стосується Сак, то там храму не було, а було укладено угоду оренди з одним із санаторіїв, де здавалася кімната. Чи то термін сплив, чи то адміністрація вирішила за доцільне розірвати угоду, проте жодного вилучення храму не було»...

Як відомо, в Севастополі на території Навчального заводу ВМС України діяв храм УПЦ КП на честь Священномученика Климента Римського, настоятелем якого був архимандрит Макарій; у квітні 2014 року цей храм було фактично забрано, як і храм на території військової частини в селі Перевальному під Сімферополем. Така ж доля спіткала храм апостолів Петра і Павла та святителя Миколая, архієпископа Мирлікійського Чудотворця на території Навчального центру ВМС ЗСУ. В селі Гончарному Севастопольської міськради громада УПЦ КП орендувала приміщення у сільському клубі; сьогодні даних про долю цієї громади знайти не вдалося. Зрозуміло, що про ці факти «Комсомольская правда» правди не написала...

ЯКБИ Ж У КРИМУ БУЛИ ТАКІ ДИТСАДОЧКИ І ТАКІ ВИХОВАТЕЛІ!

Дуже б хотілося вшанувати невтомну самовіддану працю вихователів дошкільних навчальних закладів, бо, на превеликий жаль, надто мало уваги приділяється їм у пресі. Ми, суспільство, перед ними в боргу. А це ж у їхніх руках виховання маленьких громадян, майбутніх патріотів нашої держави!

Нещодавно побувала у дошкільному навчальному закладі № 691 на вул. Луначарського у Дніпровському районі міста Києва, з яким мешкаю по сусідству. Діти моїх знайомих ходять до цього дитячого садочка. Батьки дітлахів щиро вдячні вихователям, бо вони люблять малечу, є фахівцями своєї справи і віддають себе повністю роботі.

У цьому ДНЗ усього працює 14 педагогів, котрі, як каже завідувач дитячого садочка Тамара Олексіївна Золотарьова, один одного кращий. Всього у закладі функціонує 12 груп, 2 — раннього та 10 груп дошкільного віку. І вже змалечку дітлахів тут виховують у традиціях, повазі та любові до рідної Батьківщини. Подумалося, що якби у Криму від самого початку незалежності України були такі дитсадочки і такі вихователі, ми вже мали б на півдні покоління молоді, на яку могла б поклатися держава....

Я так була захоплена почутим і побаченим у цьому дитсадочку, що мої почуття і враження вилилися у віршовану вдячну «Оду виховательці», уривок з якої пропоную увазі читачів. Не судить строго, можливо, за невідповідність мого творіння високому стилю, але ось у такий спосіб ширю, від душі захотілося подякувати прекрасним людям, у чий руках — майбутнє нашої рідної України.

ОДА ВИХОВАТЕЛЬЦІ
 О, наша вихователько,
 рідненька!
 Щоб висловить подяку, —
 слів немає.
 Ви — перша вчителька,
 Ви — любя ненька!
 І Ваша відданість
 до сліз вражає.
 Ви мудрості й любові
 цінний злиток!
 Любов із серця
 струменить потоком

І зіграє пташеняток-діток,
 Які ростуть
 під Вашим пильним оком.
 У творчості до Вишнього
 Ви близько!
 Наш гурт батьків
 бажає Вам натхнення,
 І голови схиляє
 низько-низько.
 Хай Вам віщує
 Господа знамення!
 Плекали наших діточок,
 мов рідних.

Завідувач дитсадка Тамара Олексіївна Золотарьова та вихователь Олена Миколаївна Козлюк з вихованцями

Своє життя Ви справи
 присвятили
 І вихованців випестили
 гідних.
 Хай дасть Вам Бог
 надалі мати сили!
 Хлоп'ят Ви вчили
 бути козаками,
 Терпіти біль і поважать
 дівчаток,
 Збиратися характером
 й думками,
 Що честь і гідність
 всьому є початок!
 Що всі вони —
 захисники країни,
 Її сини, відважні патріоти.
 Наука ця —
 як заповіт для сина,
 В серця Ви вкарбували
 ці чесноти.
 А от дівчаток —
 квіточок тендітних,
 З очима, як зірки
 у вічному небі,
 Леліяли й плекали,
 наче рідних,

Навчали Ви,
 що завжди бути треба
 Такими чистими,
 як у криниці
 Вода свята, цілюща,
 благодатна,
 Якої хочуть спрагли
 всі напиться,
 Що справжня жінка
 на жертвність здатна.
 Всі знають, як із давнини
 й понині
 Жінок шанують високо
 за святість,
 Вони — країни й роду
 Берегині!
 Таку усім Ви
 дарували радість,
 Світи найкращі
 Ви для всіх відкрили!
 В стрімке життя
 з-під Вашої опіки,
 Розправивши свої
 прекрасні крила,
 Вони злетять. А Вам —
 шана навіки!
 Тетяна КОМЛІК
 м. Київ

Вихователь Тамара Олексіївна Красножон ознайомлює малечу з їхніми правами та обов'язками

«ФРЕШ»: «СВІЖІСТЬ» ПЕРЕМОГ!

Зі свіжою перемогою повернувся додому Ансамбль сучасної хореографії «ФРЕШ» Соснівської дитячої музичної школи і зустрічає літо гарним настроєм! Успішна участь в обласному фестивалі-конкурсі хореографічних колективів «Танцюймо разом» додала азарту і впевненості у своїх силах, а також бажання вдос-

коналовати танцювальну майстерність. Керівник ансамблю Тетяна Жукова задоволена результатом виступу: диплом переможця у молодших учасників та диплом лауреата у старших. «Для нас це — велика честь і радість! Навіть сама участь у такому фестивалі-конкурсі вже є неабияким

стимулом і практикою, а висока оцінка поважного журі просто дарує нам крила!» — поділилася радістю пані Тетяна. Фестиваль-конкурс «Танцюймо разом» організовано на вшанування творчості заслуженого працівника культури України Олега Годдрича. Серед організаторів є Львівська обласна державна адмі-

ністрація, департамент з питань культури, національностей та релігій, Центр творчості дітей та юнацтва Галичини та Львівське державне училище культури і мистецтв. Соснівських танцюристів першим привітав з перемогою директор дитячої музичної школи Ернест Василюк, звичайно, батьки, рідні та друзі учасників ансамблю.
 Віра ОЛЕШ

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Анатолій КАМІНЧУК

Була тоді люта повоєнна зима. Одного разу мама принесла синові Толі кольорові олівці та білий папір. Вікна замурували рясна морозна папороть, величаві пальми. Хлопча взявся малювати ті дива, та, на жаль, у нього нічого не виходило. Аж раптом під промінням уранішнього сонця почали вигравати на шибках сонячні зайчики. І ніби самі по собі зродилися в нього віршовані рядочки про те, як «зайчики» принесли весну...

Народився Анатолій Семенович Камінчук 1939 року в Києві. А дитинство його та юність минули на київському Поліссі, неподалік від річки Здвиж. Там, у селі Луб'яниці, він закінчив десятирічку, згодом — факультет філології Київського університету, вчителював, був на видавничій роботі. З-поміж «дорослих» поетичних збірок видав кілька для дітей: «Ластівка» (1972), «Равлик-Павлик» (1974), «Веселе полювання» (1982) та інші. Не забуваючи, для кого пише, А. Камінчук безпосередньо «розмовляє» з дітьми, уміє живописати словом, що, як відомо, їх приваблює, викликаючи зворотний зв'язок. У його віршах, написаних, здавалося б, на збиті, не нові теми, натрапляємо на оригінальну, свіжу образність.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ

БАТЬКІВЩИНА

Он повзе мурашка,
 Ось хлопоче річка.
 Не зривай ромашку,
 Не топчи травичку.
 В зелені діброва,
 В китицях ліщина.
 Глянь, яка чудова
 Наша Україна.

РІДНЕ СЛОВО

Барвінково, волошково
 В небі світитиме зоря.
 Починаймо рідне слово
 Зі сторінки «Кобзаря».
 Рідне слово любить ненька
 І співає: «Люлі-лю».
 Так любив його Шевченко
 Так і його люблю.

ЛІСНИК

Дід лісник по лісі ходить:
 Чи ніхто дерев не шкодить.
 Як живуть пташки і звірі,
 Хто збирається у вирій.
 Хто на зиму робить хатку,
 Хто виходить на зарядку,
 А хто спати довго звик,
 Бачить все відусь лісник.

БАБІНІ КВІТИ

У бабці Олі
 Квітів доволі.
 Пишні троянди
 Біля веранди.
 Коло криниці
 Рясні чорнобривці.
 Там, де стежини,
 Айстри й жоржини.
 Скрізь біля хати —
 Пахоші м'яті.
 Гарні, як діти,
 Бабині квіти.

КРИНИЦЯ

За селом криницю
 Викопав дідусь.
 Там шумить пшениця,
 Колос хилить вус.
 Люди з поля йдуть,
 Перепочивають.
 Там водицю п'ють,
 Дідуся згадають.

ДЕ ХОДИВ ЖУРАВЕЛЬ

Де ступив чорногуз,
 Там великий гарбуз.
 Де ходив журавель,
 Там зелений шавель.
 Де лисиці бродили,
 Там лисички вродили.
 Там, де вовчки живуть,
 Вовчі ягоди ростуть.
 А де зайчик біг — не пусто,
 Всюди заяча капуста.

СМІХОТА

Кіт пита у kota:
 — Що таке сміхота? —
 Кіт коту відповів:
 — Штука ця не проста.
 Це коли у kota
 Мишки вкрадуть хвоста!

Скоромовки

КРІП

Прокіп сів кріп.
 Нащо Прокопу
 Стільки кропу?
 Каже Прокіп:
 — Для борщику кріп.
 Маю десяток
 Прокопеняток.

МЛИН

У ставочку лин
 Зробив собі млин.
 Меле день при дні
 Воду на млині.

ПОДИХ ДИТИНСТВА

Одна з авторок, яка вже видала багато прекрасних творів для дітей, якимось збіркою дитячі вірші пишуться тоді легко і натхненно, коли ти вже стала мамою, бабусею і хочеш про щось розповісти своєму дитятку (а відтак — й іншим) ніжним, добрим поетичним словом, віршованим рядком. Ось і настала така мить для поетеси з Червонограда Марії Магдзяк, тож і заявив про себе збіркою «На крилі дитячих мрій» (Червоноград: Панорама, 2015 — 68 с.). «Голос серця ніжно кличе В цей дитячий дивний світ. Знаю точно, дуже личить Цей стрімкий душі політ. Пригорну дітей до себе, Наче пташка під крило. Підніму їх вище неба — Хай відчують це тепло», — пише автор.

Пропоноване видання — перша поетична збірка Марії Магдзяк, педагога-вихователя Червоноградського гірничо-будівельного ліцею, члена літературно-мистецького об'єднання «Третій горизонт», призера літературного конкурсу ім. Володимира Дроика. У ній прочитаєте вірші «Наша мова», «Краса України», «До церкви», «Мамин оберіг», поетичні твори про пори року (навіть сторінки збірки віддруковано на різнокольоровому папері, де кожен колір символізує відповідну пору року), коліс-

кові, присвяти онукам. Здавалося б, є у віршах багато особистого, але вона охоче ділиться ним з усіма. Влучно помітила і пише у передмові член Української асоціації письменників Людмила Ржегак: «Думаю, що вірші збірки «На крилі дитячих мрій» сподобаються не лише дітям, а й дорослим, бо вони зігріті теплом душі автора, осяяні світлою радістю, насичені любов'ю та ширістю, мудрим словом жінки, матері, бабусі».

Тішить і таке: багато авторів з Червонограда адресують свої твори дітям. І хоч збірки віддруковано на різнокольоровому папері, де кожен колір символізує відповідну пору року), коліс-

Тарас ЛЕХМАН

КРИМЧАНКА СТАЛА ФОТОГРАФОМ РОКУ В УКРАЇНІ

Фотохудожниця Юлія Полуніна-Бут родом з Сімферополя виграла гран-прі щорічного Всеукраїнського конкурсу «Фотограф року-2014» зі своєю роботою «Барикада», повідомили «События Крима».

Робота Полуніної-Бут до перемоги в конкурсі взяла участь у великій кількості виставок в Україні, а також за кордоном: в Австрії, Великій

Британії, США, Франції, Грузії, Польщі та ін.

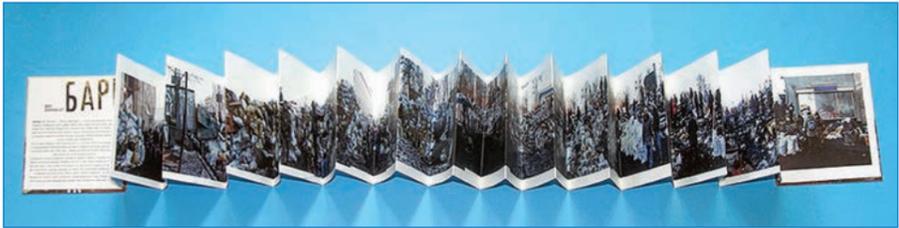
Робота являє собою оформлену у вигляді книжки-гармошки 12-метрову фотографію, на якій зображено повну панораму барикади на вулиці Грушевського, збудованої наприкінці січня, згодом зруйнованої силовиками 18 лютого і знову відбудованої активістами після контрнаступу 20 лютого

2014 року. Свою перемогу фотохудожниця присвятила українському Криму. У Facebook вона зазначила: «Для мене це ще й перемога мого рідного Криму. Українського Криму. Бо

збирала «Барикаду» я тієї миті, коли Крим якраз поступово окупували. Вона давалася мені дуже важко, над силу. Проте саме ця робота була моєю єдиною віддушину між су-

домливими оновленнями новинних стрічок і переглядами стрімів з рідного півострова».

«Фотограф року» — найпрестижніший щорічний конкурс професійних фотографів і аматорів в Україні.

КОЛИ СПРАВЖНЯ НІЧ НА КУПАЛА?

З 20 до 25 червня — найкоротша ніч і найдовший день. Це — день літнього сонцезвороту, який відзначали наші пращури ще 7 тисяч років тому як свято Купала.

21 червня, коли настає день літнього сонцестояння, коли Всесвіт приносить найдовший день і найкоротшу ніч, де саме в цей час бере шлях Вода-мати і Сонце-батько, коли вся Природа буяє і з радості цвіте жито, даруючи життя люду, і гучним утаємниченим пострілом розквітає квітка Папороті, саме в цей день, за давньою предківською традицією, у Музеї історії сільського господарства Волині-скансені, що в селищі Рокині Луцького району, традиційно проходить святкування Купала. Це була «Ніч на Купала» в музеї-скансені.

До участі у святкуванні долучилися не тільки громади рідновірів «Лада» Волинської області, а й учасники Першого пісенного фестивалю «Купайло в піснях». Чимало прибуло гостей навіть із сусідніх районів і областей, а також майстри традиційних волинських ремесел, медовари із гільдії «Рій». Вони змогли не тільки побачити, а й самі взяти участь в інтерактивному фольклорно-етнографічному справжньому обрядодійстві величного літнього свята. Учасники за один вечір потрапили у казку, де кожен мав можливість перетворитися в героїв древніх легенд з Лесинової «Лісової пісні».

Сценарій цього священнодійства розробили науковці Музею історії сільського господарства Волині. Режисером і постановником у про-

веденні забутих звичаїв була Ганна Яківна Середюк — провідний науковий співробітник музею.

Кульмінацією свята стало проходження через «вогняну» браму, яку виготовила команда волонтерів свята — братів Володимира і Андрія Бондаруків із села Маяки Луцького району. Палаюча брама, через яку повинен кожен пройти, манила усіх своєю загадковістю. Адже кожен хотів заглянути у майбутнє і загадати бажання.

До самого світанку потрібно було берегти попіл від священного купальського вогню. Тут пильнувала молодь. Літні учасники, які не могли дочекатися ранку, брали хоч жменю попелу і йшли додому. Ним обсипали поріг хати, вхід до хлівів, щоб відігнати нечисту силу. Вважали, якщо просплять варту і відьма вкраде пригорщу попелу, то буде у селі лихо стихійне, а може, й біда.

Перед світанком кожен, хто залишився до ранку, зміг скупатися у життєдайній росі, зарядившись позитивною енергією на цілий наступний рік. Купальська ніч духовно єднає людину з природою, возвеличує побут, освячує почуття молодих сердець. Славили цього дня наші прадіди Дажбога, славили Сонце, славили Землю-матінку, славили людину, її життя, мир, злагоду, любов та працю.

Завершилось свято громадською братчиною, частуванням справжнім козацьким кулешем та солодким узваром, приготуванням з цілющих трав, які зібрані в екологічно чистій території Рокинівського дендропарку. На святковій вечері

віддають шану предкам і моляться за народження літнього сонця Купала, за надію миру і успішні реформи в країні.

* * *

Щоб не ставили перехожі запитання: «Чому ви відзначаєте свято Івана Купала тепер, а не 6-7 липня?», варто вже офіційно перейти на відзначення традиційних народно-обрядових українських свят за Новим стилем, Григоріанським календарем, а не проводити святкування за старим Юліанським, що відстає від астрономічного календаря вже на 14 днів.

Бо 6-7 липня, коли переважна більшість православного люду відзначає і святкує так зване свято Івана Купала, що нагадує гібрид, який об'єднує дохристиянське традиційне величне свято і різдво Івана Предтечі, є спеціальним переключенням праукраїнських традицій. В той день, 6-7 липня, як би не намагалися знайти квітку Папороті, жоден юнак її ніколи не знайде. І вода не буде такою цілющою, і сонце не буде таким ласкавим, як в ті купальські дні, про що говорилося вище.

Отже, варто повертатися до витоків своїх, до унікальних традицій і звичаїв наших пращурів-греккосівів і воїнів-козаків. Тоді ніколи не виростимо ні сепаратистів, ні терористів, ні колаборантів. Тоді переможемо «запануємо і ми, браття, у своїй сторонці»!

Олександр СЕРЕДЮК, директор музею, доктор філософії, етнограф, член Національної спілки краєзнавців України

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджено приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятниці виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com

